

N:o 67 a.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förslag till lag angående solidariska bankbolag m. m.; gifven Stockholms slott den 13 mars 1903.

Under åberopande af bifogade i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående solidariska bankbolag,
- 2) lag angående bankaktiebolag,
- 3) lag angående industriförlagsbanker,
- 4) lag angående tillsyn å vissa penningeinrättningar, som drifva sin rörelse utan af Konungen stadfäst reglemente, samt
- 5) lag angående ändrad lydelse af 1 § i lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Ernst Meyer.

Förslag

till

Lag

angående solidariska bankbolag.

Häri genom förordnas som följer:

1 Kap.

Om bankbolags bildande och om dess fonder.

1 §.

De, som, i ändamål att drifva bankrörelse, vilja stifta bolag med personlig ansvarighet för delägarne och som åstunda att försäkra sig om tillgodonjutande af de rättigheter, denna lag medgifver, skola därom hos Konungen göra ansökning med bifogande af fullständig bolagsordning.

Stiftarne skola vara här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio.

Finnes sådant bankbolag vara för landet nyttigt, pröfvar Konungen bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om och i hvad mån därutöfver, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Stadfästes bolagsordningen, meddelar Konungen tillåtelse till bankrörelsens drifvande (oktroj) under en tid af högst tio år och därutöfver intill slutet af då löpande kalenderår.

Bankbolag skall, på sätt nedan sägs, registreras.

2 §.

Sedan oktroj meddelats, må stiftarne utfärda inbjudning till teckning af lotter i grundfonden.

Inbjudningen, som skall egenhändigt underskrifvas af stiftarne samt vara åtföljd af styrkt afskrift af Konungens beslut om stadfästelse af bolagsordningen, skall innehålla bestämmelse ej mindre om den tid, ej öfverstigande sex månader från det stadfästelsen meddelats, inom hvilken sammanträde med tecknarne för pröfning af frågan om bolagets bildande skall hållas, än äfven om den grund, efter hvilken i händelse af öfverteckning de utbudna lotterna skola bland tecknarne fördelas.

Teckning vare ogiltig, där den ej göres å sådan inbjudning, som ofvan i denna § sägs.

3 §.

Har stiftare förbehållit sig särskild förmån eller rättighet, vare det förbehåll mot bolaget utan verkan, där det ej finnes i inbjudningen fullständigt angifvet.

4 §.

Stiftarne åligge att i den ordning, som skall gälla om kallelse till ordinarie bolagsstämma, för pröfning af frågan om bolagets bildande utlysa sammanträde att hållas inom den i inbjudningen bestämda tid. Har ej sammanträde inom sagda tid hållits, vare teckningen icke vidare bindande.

5 §.

Styrkes vid sammanträde, som i 4 § omförmäles, genom behöriga teckningslistor, att grundfonden är, enligt inbjudningens innehåll, fulltecknad och att tecknarne, stiftarne inräknade, utgöra minst det antal, som i 9 § sägs, skall, sedan i händelse af öfverteckning lotterna blifvit mellan tecknarne fördelade och öferskjutande teckning förklarats förfallen, till afgörande företagas, huruvida bolaget skall komma till stånd; dock må de fleste af de närvarande kunna besluta, att med frågans afgörande skall anstå till fortsatt sammanträde inom en månad därefter.

Besluta de närvarande enhälligt, att bolaget skall komma till

stånd eller finnas vid omröstning de fleste röstande hafva förenat sig härom och utgöra desse minst en fjärdedel af hela antalet tecknare, stiftarne inräknade, med ett sammanlagdt delaktighetsbelopp af minst en fjärdedel af hela grundfonden, skall bolaget anses bildadt; i annat fall vare frågan om bolagets bildande förfallen.

Stiftare, som, efter ty i 3 § sägs, förbehållit sig särskild förmån eller rättighet, äge ej deltaga i omröstning, hvarom i denna § förmåles, ej håller skall sådan stiftare eller det af honom öfvertagna delaktighetsbelopp vid omröstningen tagas i beräkning.

6 §.

Utgöra stiftarne minst det antal, som i 9 § sägs, och öfvertaga de själfva samtliga lotterna, skall bolaget anses vara genom aftalet härom bildadt.

7 §.

Är bankbolag bildadt, skall val af styrelse och revisorer ofördröjligen ske.

8 §.

Bankbolags grundfond skall utgöra minst en million kronor; dock att, där de i bolagsordningen meddelade närmare bestämmelser angående bolagets rörelsegrenar och villkoren därför, uppenbarligen gifva vid handen, att bolaget icke har till ändamål att drifva bankrörelse i större omfång, utan blott att tillgodose den mindre omsättningen å viss ort, grundfonden må, om Konnngen gifver därtill lof, bestämmas till lägre belopp, dock ej understigande två hundra tusen kronor.

9 §.

Bankbolag skall bestå af minst trettio hufvudlottägare. De skola vara svenska medborgare. Dessa bolagsmän skola insätta bolagets grundfond och ansvara för uppfyllandet af alla bolagets förbindelser, en för alla och alla för en.

Den ansvarighet för bolagets förbindelser, hvilken enligt denna § åligger hufvudlottägare utöfver hans andel i grundfonden, må ej af bolagets borgenärer göras gällande i annan ordning, än som i lagen

angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs stadgas rörande solidariskt bankbolag.

10 §.

I firma för bankbolag, hvars grundfond ej understiger en million kronor, skola ingå orden enskild bank. Sådan firma må ej af annan begagnas.

Understiger bankbolags grundfond en million kronor, skall bolagets firma innehålla ordet folkbank.

Ej må enskild man eller annan enskild penningeinrättning än bolag, hvarom i denna lag förmäles, samt sparbank och bankaktiebolag i sin firma använda ordet bank.

Bankbolags firma skall tydligt skilja sig från annan förut i laga ordning registrerad, ännu bestående firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket.

11 §.

Grundfonden skall fördelas i lotter å lika belopp.

Hvad på grund af teckning af lott skall inbetalas må ej bestämmas till lägre belopp än det, hvarå lotten skall lyda.

Banklott vare mot bolaget odelbar.

Skall grundfonden kunna, utan ändring i bolagsordningen, bestämmas till lägre eller högre belopp, må lägsta beloppet (minimikapitalet) ej utgöra mindre än hälften af högsta beloppet (maximikapitalet).

12 §.

Å lotterna skola utfärdas bref, angifvande ordningsnummer å den eller de lotter, hvarå de lyda. Lottbref skall ställas till viss man.

13 §.

Af grundfonden skola inbetalas minst tjugu procent, innan bankbolag öppnar sin rörelse, ytterligare minst tjugu procent inom tre månader och återstoden inom åtta månader från öppnandet af bolagets rörelse.

Innan bolaget registrerats och grundfonden blifvit till fullo inbetald, må lottbref ej utgifvas.

14 §.

Har tecknare af hufvudlott ej vid bolagets bildande erlagt full betalning, vare han skyldig aflämna af fullgod pant åtföljd förbindelse att inbetala oguldna beloppet i enlighet med hvad i 13 § stadgas.

15 §.

Uraktlåter någon att i rätt tid fullgöra inbetalning å hufvudlott, vare skyldig att gälda ränta efter sex för hundra om året från förfallodagen.

Varder, innan pant, hvarom i 14 § förmäles, blifvit aflämnad, inbetalning ej verkställd i rätt tid eller försummar någon att aflämna sådan pant, äge styrelsen, där ej rättelse sker inom en månad efter anmaning, förklara rätten till delaktighet i bolaget förverkad. Lag samma vare, där senare inbetalning ej fullgöres i rätt tid och aflämnad pant ej förslår till inbetalningens gäldande.

Underrättelse om tiden för inbetalning, äfvensom anmaning, hvarom ofvan är sagdt, må anses vara gifven, när den blifvit kungjord i den ordning, som för kungörande af kallelse till ordinarie bolagsstämma skall gälla, så ock, där lottecknarens adress för styrelsen uppgifvits, till honom i rekommenderadt bref blifvit försänd.

Då rätt till delaktighet i bolaget förverkats, kan hvad å lott redan inbetalts eller hvad genom realisering af aflämnad pant influtit ej återfordras.

16 §.

Ökning af grundfonden medelst ny teckning må ej ske, innan förutvarande grundfond blifvit till fullo inbetald. Beslut om sådan ökning må ej bringas till verkställighet, innan det blifvit registrerad.

Lottbref må i ty fall ej utgifvas, innan full betalning erlagts för den eller de lotter, hvarå brefvet lyder.

Den för inbetalning af de nya lotterna bestämda tid må ej öfverstiga ett år från det beslutet registrerades.

17 §.

Hvad om påföljd för uraktlåtenhet att verkställa inbetalning å tecknad lott, så ock rörande anmaning att sådan inbetalning fullgöra

finnes i 15 § stadgadt skall äga motsvarande tillämpning vid ny teckning, som i 16 § sägs.

18 §.

Hufvudlottägare stånde öppet att med sig förena kommanditlottägare. Sådan lottägare är icke för bolagets förbindelser ansvarig med mera än han i bolaget insatt eller åtagit sig insätta. Ej må kommanditlottägare i bolaget inrymmas för större belopp än som motsvarar hälften af grundfonden. Det af kommanditlottägare tillskjutna belopp häftar lika med grundfonden för bolagets samtliga förbindelser, men äga vid bolagets upplösning kommanditlottägare återfå hvad de insatt, innan utdelning å hufvudlotterna må äga rum. Kommanditlott skall lyda å samma belopp som hufvudlott och ställas till viss man.

Kommanditlottägare må ej deltaga i andra beslut å bolagsstämma än val af revisorer. Till revisor må kommanditlottägare kunna utses.

19 §.

En hvar hufvudlottägare skall till förvaring hos bolaget öfverlämna en egenhändigt undertecknad och af två personer bevitnad handling, innefattande uppgift å de lotter, han i bolaget äger. Innan sådan handling afgifvits, må han icke från bolaget uppbära utdelning eller utöfva annan bolagsman tillkommande rättighet.

20 §.

Hufvudlottägare vare ej berättigad att under oktrojtiden från bolaget afgå, med mindre bolaget därtill samtycker.

Lag samma vare för hufvudlottägarers sterbhus; dock att, där sterbhusets hufvudlott på grund af arf eller giftorätt tillfallit sterbhusdelägare, som jämlikt 9 § kan antagas såsom bolagsman, och denne aflämnat sådan handling, som i 19 § sägs, de öfriga delägarne äro från bolaget skilda.

Kommanditlottägare må sina lotter å annan öfverlåta efter anmälan hos bolagets styrelse och under iakttagande i öfrigt af de föreskrifter, bolaget i sådant afseende må meddela.

21 §.

Har annorledes än på grund af arf eller giftorätt hufvudlott öfvergått till ny ägare, må denne ej, förrän bolaget godkänt öfverlåtelsen,

utöfva någon bolagsman tillkommande rättighet i vidare mån, än att han, där 9 § icke utgör hinder för hans antagande till bolagsman, äger att efter aflämnande af sådan handling, hvarom i 19 § förmäles, lyfta den utdelning, som faller å lotten, äfvensom hvad å densamma belöper vid bolagets likvidation.

Bolagets rätt att pröfva öfverlåtelse må, med de undantag, hvarom i 3 mom. förmäles, å ordinarie bolagsstämma för tiden till nästa ordinarie bolagsstämma öfverlätas på styrelsen. Kallelse till sammanträde, då sådan pröfning af öfverlåtelse skall ske, skall innehålla uppgift, att så beskaffad fråga vid sammanträdet förekommer. Godkännes ej öfverlåtelsen enhälligt af de vid sammanträdet närvarande styrelseledamöterna, hänskjutes frågan till ordinarie bolagsstämmas afgörande. Öfverlåtelser, som styrelsen godkänt, skola vid näst därefter inträffande ordinarie bolagsstämma anmälas.

Vill hufvudlottägare öfverlåta sin sista lott eller vill ledamot af styrelsen öfverlåta någon af de hufvudlotter, han innehade, då han senast utsågs till styrelseledamot, må sådan öfverlåtelse pröfvas endast af ordinarie bolagsstämma.

22 §.

Å bankbolags hufvudkontor skall genom styrelsens försorg hållas en särskild bok, i hvilken samtliga såväl hufvudlottägare som kommanditlottägare skola inregistreras och anteckning göras om de lotter, en hvar innehar.

Har lott öfvergått till ny ägare, och denne vunnit inträde i bolaget, skall anteckning härom genast göras i registerboken.

Styrelsen åligger att låta en hvar, som sådant önskar, taga kännedom af registerboken å de tider, banken hålles öppen för allmänheten, äfvensom, mot afgift, erhålla till riktigheten af vederbörande tjänsteman bestyrkt utdrag därur.

23 §.

Under bankbolags bestånd må ej inbetald grundfond och den genom tillskott af kommanditlottägare bildade särskilda fond minskas genom utdelning eller annan återbetalning till bolagsmännen.

24 §.

Af bankbolags behållna årliga vinst skola minst femton procent afsättas för bildande af en reservfond. Sedan reservfonden uppgått till

femtio procent af bolagets grundfond, må vidare afsättning till reservfonden kunna upphöra; nedgår den under detta belopp, skall afsättning därtill å nyo vidtaga.

Till reservfonden skall alltid läggas hvad vid teckning kan för lotterna betingas utöfver det belopp, hvarå de lyda, så ock, där rätt till delaktighet i bolaget förverkats, hvad som blifvit å lotten inbetaldt eller genom realisering af aflämnad pant influtit.

Reservfonden må endast användas till betäckande af den förlust, som å bolagets rörelse i dess helhet uppstått och som icke kan ersättas af andra befintliga, till framtida förfogande afsatta medel.

25 §.

Varder, under det bankbolag fortsätter sin rörelse, utdelning beslutad och verkställd, ändå att, enligt senast upprättade, behörigen reviderade bokslut, tillgång därtill icke kan beredas utan åsidosättande af de i 23 och 24 §§ angående bolagets fonder meddelade bestämmelser, vare de bolagsmän, som uppburit sådan utdelning, skyldige att återbära densamma; och ansvare därjämte de, som deltagit i beslutet, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

26 §.

Innan bankbolag blifvit registrerad, kan det ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Ingås förbindelse å bolagets vägnar, innan det blifvit registrerad, vare de, som ingått förbindelsen, ansvarige därför såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

II Kap.

Om rörelsen.

27 §.

Bankbolag må ej drifva handel med annat än guld och silfver, in- och utrikes växlar samt räntebärande papper.

För bankbolags fordran pantsatt eller utmätt, fast eller lös egendom, som försäljes å auktion, må bolaget dock äga att, till skyddande af sin fordran, inropa, med skyldighet att egendomen åter afyttra, så snart det kan ske utan förlust.

Bankbolag äger förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet.

Ej må bankbolag såsom pant mottaga egna lottbref eller andra bankbolags hufvudlottbref.

28 §.

Bankbolag må ej utfärda tryckta eller graverade, till viss man eller order, eller till innehafvaren ställda förbindelser.

29 §.

Varda penningar hos bankbolag insatta att viss tid där innestå, mot eller utan ränta, skall bevis, som bolaget därom utfärdar, ställas till viss man och innehålla, att öfverlåtelse må ske endast till viss man samt att öfverlåtelsen bör till nye ägarens säkerhet hos bolaget anmälas.

Å medel, som på så kallad sparkasseräkning eller därmed likartad räkning insättas, må icke godtgöras ränta för högre belopp än tretusen kronor af en insättares tillgodohafvande. Ej heller må bankbolag ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en vecka, efter uppsägning återbetala å sådan räkning insatta medel; styrelsen dock öppet lämnadt att, då sådant pröfvas utan olägenhet kunna ske, i särskilda fall medgifva utbetalning utan afvaktan på uppsägningstidens utgång.

III Kap.

Om förvaltning och styrelse samt om bolagsstämma och revision.

30 §.

Hufvudlottägarne skola inom sig utse en styrelse af minst fem ledamöter att företräda bolaget. Ledamot af styrelsen skall vara boscatt i Sverige. Val af styrelseledamot må ej afse längre tid än fem

år. Styrelseledamot må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å bolagsstämma från uppdraget skiljas.

Inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda bolaget vare utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva om den inskränkning ägt kännedom. Bestämmelse, innefattande sådan inskränkning, må ej registreras.

31 §.

Bankbolag äge bemyndiga jämväl annan än styrelseledamot att teckna bolagets firma.

Om inskränkning i sådant bemyndigande vare lag, som i 30 § 2 mom. sägs.

32 §.

Skriftlig afhandling, som för bankbolag ingås, skall undertecknas å dess vägnar och med utsättande af dess firma. Vid firmateckning skola de, som äro berättigade att teckna firman, jämväl underskrifva sina namn.

Är afhandling, som för bolaget ingås, ej behörigen underskrifven å dess vägnar, svare de, som afhandlingen underskrifvit, för hvad sålunda slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

33 §.

Styrelsen äge förordna ombud att å bolagets vägnar söka, kära och svara, så ock eljest bolagets talan föra. Ej må dock bemyndigande, som i 31 § sägs, af styrelsen lämnas.

34 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är i bolagsordningen bestämdt, den mening, om hvilken vid sammanträde de fleste röstande förenat sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdas af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är mot bolagets stridande.

35 §.

Styrelsen åligger att vid fullgörandet af sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som af bolaget meddelas och ej strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen.

36 §.

Bolagsmännens rätt att deltaga i handhafvandet af bolagets angelägenheter utöfvas å bolagsstämma.

Ej må någon, för egen del eller såsom ombud för annan, deltaga i afgörande af fråga, hvari hans enskilda rätt är mot bolagets stridande; och må förty ledamot af styrelsen ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, ej heller i val af revisor.

Vid bolagsstämma skall, genom styrelsens försorg, föras protokoll, utvisande hvilka bolagsmän i förhandlingarne deltagit samt det antal lotter, för hvilket en hvar af dem ägt rösta. Senast fjorton dagar efter stämman skall protokollet vara för bolagsmännen tillgängligt.

37 §.

Beslut om ändring af bolagsordningen eller om bolagets upplösning af annan orsak, än i 49, 50, 52 eller 59 § sägs, vare ej giltigt, med mindre samtliga hufvudlottägarne förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, däraf minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hålles, biträds af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom nu är sagdt, något ytterligare villkor i bolagsordningen bestämdt, lände ock det till efterrättelse.

Förändring af bankbolags ordning äge ej giltighet, med mindre den varder af Konungen stadfästad.

38 §.

Jämte hvad i 36 och 37 §§ är om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma stadgadt, gälle, där ej annorlunda finnes i bolagsordningen bestämdt:

att hvarje lott berättigar till en röst;

att frånvarande bolagsmans rösträtt må genom ombud utöfvas;
att såsom bolagets beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att vid lika röstetal val afgöres genom lottnings, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af de fleste röstande, eller, om jämväl antalet röstande är lika, af stämmans ordförande.

39 §.

Ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången af hvarje räkenskapsår. Å den stämma skall styrelsen framlägga förvaltningsberättelse jämte balansräkning för det förflutna året tillika med den berättelse, som enligt 46 § bör af revisorerna afgifvas.

Minst åtta dagar före ordinarie bolagsstämma skall förteckning å de ärenden, som därvid skola förekomma, genom styrelsens försorg hållas för bolagsmännen tillgänglig å bolagets hufvudkontor. Ärende, som ej varit å förteckningen upptaget, må ej, utan samtliga närvarandes samtycke, vid stämman till afgörande företagas, där det ej omedelbart föranledes af förvaltningsberättelsen eller balansräkningen eller revisionsberättelsen eller ock enligt bolagsordningen skall vid stämman afgöras.

Vill bolagsman hänskjuta ärende till pröfning å stämman, göra hos styrelsen skriftlig anmälan därom minst fjorton dagar före stämman.

40 §.

Den förvaltningsberättelse, som styrelsen, efter ty i 39 § sägs, har att för hvarje år å bolagsstämma framlägga, skall uttryckligen angifva den vinst eller förlust, som af rörelsen under året uppkommit.

Den i samma § omförmälda balansräkning skall behörigen redovisa bolagets inkomster och utgifter under räkenskapsåret samt dess tillgångar och skulder vid årets slut. Bolagets tillgångar må icke upptagas öfver deras verkliga värden. Osäkra fordringar skola förty upptagas endast till de belopp, hvarmed de beräknas komma att ingå, samt värdelösa fordringar afskrifvas.

Förvaltningsberättelsen och balansräkningen skola minst en månad före stämman tillhandahållas revisorerna samt, tillika med dessas berättelse, minst åtta dagar före stämman i tillräckligt antal exemplar hållas för bolagsmännen tillgängliga å bolagets hufvudkontor.

41 §.

Å den bolagsstämma, där styrelsens förvaltningsberättelse och balansräkningen jämte revisionsberättelsen framläggas, skall jämväl till behandling företagas frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid, förvaltningsberättelsen omfattar. Yrkas af hufvudlottägare med ett sammanlagdt delaktighetsbelopp, utgörande minst en tiondedel af hela grundfonden, att med afgörande af den fråga skall anstå till fortsatt stämma inom två månader, må sådant anstånd ej förvägras.

Varder talan å förvaltningen under den tid, förvaltningsberättelsen omfattar, ej anställd inom ett år från det densamma å bolagsstämma framlades, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit beviljad.

Utan hinder däraf att ansvarsfrihet beviljats, äge bolaget att, inom två år från det förvaltningsberättelsen å bolagsstämma framlades, i afseende å förvaltningen anställa talan mot styrelseledamot, som visas hafva i förvaltningsberättelsen eller balansräkningen mot bättre vetande meddelat oriktig uppgift, där denna kan antagas hafva å beslutet om ansvarsfrihet inverkat.

42 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla bolagsmännen till extra bolagsstämma.

Sådan stämma skall af styrelsen utlysas, då det för uppgifvet ändamål skriftligen påfordras af hufvudlottägare med ett sammanlagdt delaktighetsbelopp, utgörande minst en tiondedel af hela grundfonden eller den mindre del däraf, som må vara i bolagsordningen bestämd.

Vid extra bolagsstämma må ej till afgörande företagas ärende, som ej varit i kallelsen till stämman angifvet.

43 §.

Har styrelsen ej senast fjorton dagar efter påfordran, hvarom i 42 § är sagdt, utlyst bolagsstämma att hållas inom en månad, där ej annat af bolagsordningen föranledes, eller underlåter styrelsen att i föreskrifven ordning kalla bolagsmännen till ordinarie bolagsstämma, har Konungens befallningshafvande att, på anmälan af bolagsman, ofördröjligen utlysa bolagsstämma.

44 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller bolagsman, att beslut, som å bolagsstämma fattats, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot bolagsordningen, äge därå tala genom stämning å bolaget inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vore rätt till talan förlorad.

Hvad om klander af bolagsstämmobeslut nu är sagt gälle ock, där tecknare af lott vill tala å beslut, som fattats vid sammanträde, hvarom i 4 § förmäles.

45 §.

Angående styrelseledamots befogenhet att för bolaget mottaga stämning är stadgad i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller äga tillämpning jämväl då annat offentlig myndighets bud skall bolaget delgifvas.

Vill styrelsen klandra beslut, som å bolagsstämma fattats, eller eljest kära till bolaget, kalle bolagsmännen till bolagsstämma för val af ombud att i den tvist föra bolagets talan. Stämning skall anses delgifven, då den blifvit å stämman föredragen; dock vare i fall, som i 44 § afses, styrelsens rätt till talan bevarad, om inom där stadgad tid stämman blifvit utlyst att ofördröjligen hållas.

46 §.

Bolagsmännen skola för granskning af styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper årligen utse revisorer. Åtminstone hvart annat år skall en af dessa revisorer ombytas.

Af bolagsmännen utsedd revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å bolagsstämma från uppdraget skiljas.

Öfver granskningen skall skriftlig berättelse afgifvas.

47 §.

Revisor skall äga ständig tillgång till bolagets alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af honom begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Där granskningen därtill föranleder, må revisorerna skriftligen med angifvande af skälet påfordra, att extra bolagsstämma skall af styrelsen utlysas. Har sådan påfordran skett, skall hvad i 43 § sägs äga motsvarande tillämpning.

48 §.

Hafva revisorer i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik, i förvaltningsberättelsen eller balansräkningen meddelad uppgift, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, bolaget ansvarige för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en. Ej må dock talan härom anställas sedan två år förflutit från det revisionsberättelsen å bolagsstämma framlades.

IV Kap.

Om bankbolags upplösning och om förlängning af bolagets oktroj.

49 §.

Har bankbolag, enligt behörigen revideradt bokslut, gjort sådana förluster, att reservfonden och tio procent af grundfonden förlorats, skall styrelsen senast den dag, revisionsberättelsen aflämnas, sammankalla bolagsstämma till första dag, sådant enligt bolagsordningen kan ske; och låte styrelsen dessutom ofördröjligen genom rekommenderadt bref om bolagsstämman underrätta hufvudlottägare, hvars adress är känd. I kallelsen till bolagsstämman skall uppgifvas, att bolaget gjort sådan förlust, som här är sagd.

Har före eller senast vid bolagsstämman af hufvudlottägare tecknats hvad som erfordras för att återställa grundfonden till dess behöriga belopp, äge bolaget att fortsätta rörelsen; men om så icke skett eller om för grundfondens återställande tecknad tillskott icke inbetalts inom tre månader från omförmälda stämma, skall bolaget upplösas och likvidation verkställas.

De hufvudlottägare, som verkställt tillskottet, äga att af bolagets blifvande behållna vinstmedel erhålla åter hvad af dem blifvit tillskjutet jämte sex procent årlig ränta, innan annan utdelning å hufvud-

lotterna får ske. Upplöses bolaget, förr än sådant tillskott blifvit till fullt återguld, skall, sedan bolagets skulder och, där kommanditlottägare blifvit i bolaget inrymda, deras insatser blifvit betalda, tillskottet, dock utan beräkning af ränta för tid efter bankrörelsens upphörande, återgäldas af bolagets tillgångar, så långt de därtill förslå, innan någon utdelning å hufvudlotterna må äga rum.

Yppas under löpande räkenskapsår anledning till antagande, att bolaget gjort sådana förluster, hvarom i denna § förmäles, åligge det styrelsen att ofördröjligen låta upprätta bokslut och kalla revisorerna att granska detsamma.

50 §.

Bankbolag skall ock upplösas och likvidation verkställas:

då bolaget icke öppnat sin rörelse inom ett år ifrån bolagets bildande;

då grundfonden ej blifvit till hela sitt belopp inbetald inom ett år, från det bolagets rörelse öppnades;

då antalet hufvudlottägare nedgått under det i 9 § bestämda samt tillräckligt antal hufvudlottägare ej inom tre månader inträdd; eller

då meddelad oktroj tilländagått, utan att ny oktroj beviljats.

51 §.

Varder bankbolag icke upplöst, ehuru sådant förhållande inträffat, som jämlikt 49 eller 50 § påkallar upplösning, svare de, som med vetenskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande af bolagets verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

52 §.

Har Konungen förklarat bankbolag hafva förverkat oktrojen, skall bolaget anses upplöst den dag, då sådant förklarande gjordes.

53 §.

Upplöses bankbolag af annan anledning, än i 59 § sägs, skall likvidation verkställas af styrelsens ledamöter såsom likvidatorer, där ej, till följd af bolagsordningens bestämmelse eller bolagets beslut, en

eller flere särskilde likvidatorer utses. Uppdraget att vara likvidator anses gälla, intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst kunna af bolaget återkallas.

54 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämmning å bolagets okände borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder och upprätta bokslut.

Så snart utan uppenbar skada ske kan, skall bolagets egendom i penningar förvandlas.

55 §.

Om likvidatorers befogenhet att företräda bolaget och deras skyldigheter gälle i tillämpliga delar hvad angående styrelse är stadgadt.

56 §.

Under likvidation skall bolagets firma tecknas med tillägg af orden »i likvidation».

I öfrigt skall hvad i 32 § finnes föreskrifvet i fråga om underskrifvande af afhandling, som under bolagets bestånd å dess vägnar ingås, så ock om påföljd för försummelse härutinnan äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

57 §.

Innan den i årsstämningen utsatta inställelsedag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald eller erforderliga medel därtill afsatta, må bolagets tillgångar ej mellan bolagsmännen skiftas. Sker det, vare, i händelse af bolagets oförmåga att fullgöra sina förbindelser, bolagsman skyldig återbära hvad han bekommit.

58 §.

Åtnöjes bolagsman ej med bolagsskifte eller med åtgärd, som under likvidationen vidtagits, skall han sin talan hos domstol anhängiggöra inom ett år från den dag, likvidationen afslutades. Försummas det, hafve han sin talan förlorat.

59 §.

Afträdes bankbolags egendom till konkurs, skall bolaget anses upplöst den dag, då dess konkursansökning till rätten eller domaren ingafs eller, i anledning af borgenärs ansökning om konkurs, offentlig stämning utfärdades. Underrättelse om den offentliga stämningen skall, samtidigt med kungörelsen därom, genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

60 §.

Under konkursen företrädes bolaget såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där bolaget vid konkursens början var upplöst, af likvidatorerna; dock må ny styrelse eller nya likvidatorer kunna under konkursens fortgång i behörig ordning utses.

61 §.

Varder bankbolags egendom afträdd till konkurs, som börjar inom två år från det förvaltningsberättelsen å bolagsstämma framlades, äge konkursboet, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, anställa klander å förvaltningen för det räkenskapsår, berättelsen afser.

Inträffar konkurs inom två år från det revisionsberättelsen å bolagsstämma framlades, stånde konkursboet öppet att mot dem anställa sådan talan, som i 48 § förmäles.

Talan, hvarom i denna § sägs, skall anhängiggöras inom en månad från inställelsedagen, eller, där tiden för talans anställande af bolaget, efter ty ofvan är sagdt, då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

62 §.

Önskar bankbolag erhålla förlängning af bolagat meddelad oktroj, göre i den ordning, som i 1 § är sagd, ansökning därom sist sexton månader, innan den löpande oktrojen tilländagår.

Beslut om sådan ansökning skall fattas å ordinarie bolagsstämma sist tjugu månader före utgången af den löpande oktrojen.

63 §.

Hufvudlottägare, som ej vill under förlängd oktroj i bolaget kvarstå, äge, därest han före den bolagsstämma, hvarom i 62 § förmäles, sådant för styrelsen anmält, att, efter det den löpande oktrojen tilländagått, ur bolaget utträda samt af bolagets behållning enligt behörigen revideradt bokslut utbekomma hvad på honom belöper.

V Kap.

Om registrering.

64 §.

Konungen bestämmer det register, hvari skola inskrifvas de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas eller hvilkas intagande i registret eljest är eller varder föreskrifvet.

65 §.

Ansökning om bankbolags registrering skall göras af styrelsen och innehålla uppgift ej mindre å styrelseledamöternas fullständiga namn och hemvist än ock å den eller dem, som äro berättigade att teckna firman, samt vara åtföljd af:

1) Konungens beslut om stadfästelse af bolagsordningen, i två styrkta afskrifter;

2) protokoll, utvisande att styrelse blifvit utsedd;

3) en af styrelseledamöterna afgifven, egenhändigt underskrifven uppgift, huru mycket blifvit af hufvudlottägare tecknad, med afdrag i anledning af öfverteckning, där sådan ägt rum, äfvensom huru mycket blifvit inbetaladt ej mindre af grundfonden än ock, där kommanditlottägare blifvit i bolaget inrymda, af det utaf dem tecknade belopp;

4) förteckning öfver hufvudlottägarne med uppgift tillika å det antal lotter, en hvar af dem innehar.

Dessutom skola vid ansökningen fogas:

där inbjudning till lotteckning skett, samtliga teckningslistor i hufvudskrift och styrkt afskrift, äfvensom protokoll, utvisande att beslut, hvarigenom bolaget blifvit bildadt, i föreskrifven ordning fattats, samt

där stiftarne öfvertagit samtliga lotterna, det härom träffade aftal i hufvudskrift eller styrkt afskrift.

66 §.

Sist fyra månader efter utgången af den i 13 § för hufvudlotternas slutliga inbetalning bestämda tid skall, där ej anmälan om full inbetalning förut skett, af styrelsen för registrering aflämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift, huruvida grundfonden blifvit till hela sitt belopp inbetald.

67 §.

Beslut om ökning af grundfonden medelst ny teckning skall, ehvad det innefattar ändring af bolagsordningen eller ej, af styrelsen för registrering anmälas. Registrering må icke beviljas, där ej anmälan till registret gjorts därom, att förutvarande grundfond till fullo inbetalts.

Sist en månad efter utgången af den för inbetalning af de nya lotterna bestämda tid skall af styrelsen för registrering aflämnas dels en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å de nya lotterna inbetalts, dels ock förteckning å de nya lotternas ägare.

68 §.

När uti den i 22 § omförmälda bok anteckning skett om förändring i äganderätten till hufvudlott, skall uppgift härom af styrelsen ofördröjligen för registrering aflämnas.

69 §.

Hafva kommanditlottägare blifvit i bolaget inrymda, innan sådan ansökning gjorts, hvarom i 65 § förmäles, skall ofördröjligen efter utgången af den för kommanditlotternas inbetalning bestämda tid, där ej anmälan om full inbetalning förut skett, af styrelsen för registrering aflämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å lotterna inbetalts.

70 §.

Har, efter det sådan ansökning gjorts, hvarom i 65 § förmäles, beslut fattats om teckning af kommanditlotter, skall beslutet, äfven om det ej innefattar ändring af bolagsordningen, ofördröjligen af styrelsen för registrering anmälas.

Sist en månad efter utgången af den för inbetalning af de nya lotterna bestämda tid skall af styrelsen för registrering aflämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å de nya lotterna inbetalts.

71 §.

Ändring af bolagsordningen skall registreras. Styrelsen skall härom ofördröjligen göra ansökning och därvid foga två styrkta afskrifter af Konungens beslut om den å ändringen meddelade stadfästelse.

72 §.

Ändring i styrelsens sammansättning äfvensom i fråga om rätten att teckna bolagets firma skall ofördröjligen af styrelsen för registrering anmälas.

73 §.

Likvidatorer skola ofördröjligen för registrering anmäla upplösning, hvarom i 53 § sägs, med uppgift å dem, som äga verkställa likvidationen, och å dem, som äga teckna bolagets firma. Afgår likvidator eller utses ny sådan eller sker ändring i fråga om rätten till firmateckning, skall ock därom anmälan för registrering af likvidatorerna ofördröjligen göras. Då likvidationen afslutats, åligge det likvidatorerna att för registrering ofördröjligen göra anmälan därom.

74 §.

Anmälan till registret skall göras skriftligen och vara åtföljd af stadgade afgifter för registreringen och dess kungörande. Aflämnas anmälan genom ombud, eller insändes den med posten, skall underskriften vara af vittnen styrkt.

Då bankbolags registrering sökes, skall en hvar, som är berättigad att teckna dess firma, på samma gång egenhändigt inskrifva firmateckningen i registret eller i särskildt bihang till detta, så vida icke teckningen verkställts å anmälningsskriften och blifvit af vittnen styrkt. På enahanda sätt skall förfaras, då anmälan sker därom, att någon blifvit berättigad att teckna förut anmäld firma.

75 §.

Vägras registrering, äge den, som är med beslutet missnöjd, att, vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag däröfver anföra besvär hos Konungen.

76 §.

I afseende å bankbolag gälle, förutom hvad i 64—75 §§ här ofvan sägs, i tillämpliga delar till efterrättelse hvad om registrering är stadgadt i 24 samt 68—75 §§ af lagen om aktiebolag.

VI Kap.*Om tillsyn.*

77 §.

Förr än bankbolag öppnar sin rörelse, skall inför Konungens befallningshafvande styrkas:

att kungörelse i öfverensstämmelse med 71 § i lagen om aktiebolag skett angående bolagets registrering;

att å lotterna blifvit inbetalda minst tjugu procent af grundfonden samt förbindelse med pant, som Konungens befallningshafvande pröfvar fullgod, aflämnad för inbetalning af återstoden; samt

att en hvar af hufvudlottägarne till förvaring hos bolaget öfverlämnat sådan handling, hvarom i 19 § förmäles.

78 §.

Genom kungörelse i allmänna tidningarna skall tillkännagifvas, när bankbolag börjar sin rörelse, så ock när bankbolag upplöses af

annan anledning än konkurs, och skall underrättelse om dagen, då sådant sker, till finansdepartementet insändas.

79 §.

Den af Konungen förordnade bankinspektören äge, där han så pröfvar nödigt, sammankalla styrelsen. Jämväl må bankinspektören sammankalla extra bolagsstämma, där styrelsen icke efterkommer af honom framställd begäran om utfärdande af kallelse till sådan stämma. Bankinspektören må närvara vid bolagsstämma och vid af honom utlyst styrelsesammanträde samt i öfverläggningarna deltaga.

80 §.

Styrelsen åligge:

att när som helst hålla bolagets räkenskaper och handlingar tillgängliga för Konungens befallningshafvande, för det allmänna ombud, som Konungens befallningshafvande förordnar, för bankinspektören samt för den särskilda undersökning, Konungen eller chefen för finansdepartementet eljest kan finna för godt att låta anställa;

att genast efter hvarje månads slut i närvaro af det allmänna ombudet, enligt formulär, som från finansdepartementet meddelas, upprätta en öfversikt, utvisande bolagets tillgångar och skulder, jämte uppgift om räntesatserna för bolagets in- och utlåning samt diskonto, som under den tid, öfversikten omfattar, varit hos bolaget gällande, och att därefter ofördröjligen till nämnda departement insända denna öfversikt för dess offentliggörande genom departementets försorg;

att jämväl i öfrigt meddela chefen för finansdepartementet, Konungens befallningshafvande, bankinspektören och allmänna ombudet alla de upplysningar rörande bolaget, som af dem äskas;

att ofördröjligen efter verkställd revision till finansdepartementet insända styrelsens förvaltningsberättelse, balansräkningen och revisionsberättelsen samt låta införa sistnämnda berättelse i allmänna tidningarna; samt

att, där chefen för finansdepartementet finner anledning till antagande, att bolaget gjort sådana förluster, att reservfonden och tio procent af grundfonden förlorats, på departementschefens anmodan ofördröjligen låta upprätta bokslut och kalla revisorerna att granska detsamma.

81 §.

Det i 80 § omförmälda allmänna ombud åligge att meddela bankinspektören alla de upplysningar angående bolaget, som af honom äskas.

82 §.

I den granskning af styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper, hvarom i 46 § förmäles, skall jämväl deltaga en af Konungens befallningshafvande förordnad revisor.

83 §.

Har styrelse eller bolagsstämma fattat beslut, hvilket står i strid med lag eller den för bolaget fastställda ordning, må Konungens befallningshafvande kunna förbjuda verkställighet af beslutet. Konungens befallningshafvande må ock kunna förelägga styrelse att, i händelse beslut af nyssomförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, göra rättelse, där så kan ske, så ock att fullgöra hvad styrelsen enligt lag och bolagsordning åligger. Sådant föreläggande må dock icke af Konungens befallningshafvande meddelas i fråga om i lag gifna föreskrifter, hvilkas öfverträdande är med straff belagdt; och må i frågor, som angå bankbolags förvaltning och bokföring, förbud eller föreläggande, hvarom nu är sagdt, icke af Konungens befallningshafvande meddelas, med mindre bankinspektören därom gjort framställning.

Sker svårare afvikelse från denna lag eller från bolagets ordning, ankomme på Konungen att förklara bolaget hafva förverkat oktrojen.

84 §.

Bryter någon mot hvad i 10 § 3 mom. finnes stadgadt, äge Konungens befallningshafvande föreskrifva rättelse.

85 §.

Konungens befallningshafvande må förelägga vite vid meddelande af föreskrift eller förbud enligt denna lag samt till sådant vite fälla.

86 §.

Öfver beslut, som af Konungens befallningshafvande på grund af denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

87 §.

Upplöses bankbolag af annan anledning, än i 59 § sägs, skall chefen för finansdepartementet förordna ombud, som har att närvara vid likvidatorernas sammanträden, med rätt att yttra sig till protokollet samt att i öfrigt öfvervaka likvidationen.

88 §.

Bankbolag åligge att ersätta ombud, som utses enligt 80 och 87 §§, äfvensom revisor, hvarom i 82 § förmäles. På den, som utsett nämnda ombud eller revisor, ankomme att bestämma ersättningsbeloppet.

VII Kap.

Ansvarsbestämmelser.

89 §.

Hvar, som i anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med böter från och med femtio till och med två tusen kronor, där ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Lag samma vare, där styrelseledamot mot bättre vetande låter uti den i 22 § omförmälda bok införa oriktig uppgift.

90 §.

Bryter någon mot hvad i 13 § 2 mom. eller 16 § 2 mom. finnes stadgadt eller underlåter styrelseledamot att iakttaga föreskrift, som i

22 §, 66 §, 67 § 2 mom., 68, 69, 70, 71 eller 72 § är meddelad, straffes med böter från och med fem till och med fem hundra kronor.

Lag samma vare om likvidator, som ej fullgör hvad honom enligt 73 § åligger.

91 §.

Böter och viten, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böters eller vitens fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän lag.

VIII Kap.

Särskilda bestämmelser.

92 §.

Öfverträda styrelseledamöter, likvidatorer eller bolagsmän denna lag eller bolagsordningen, svare de för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

93 §.

Bolagsordning för bankbolag skall angifva:

- 1) bolagets firma;
- 2) de rörelsegrenar, banken må utöfva;
- 3) den ort, där bolagets styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) grundfonden eller, där grundfonden skall kunna utan ändring i bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
- 5) det belopp, hvarå hufvudlott skall lyda;
- 6) huruvida kommanditlottägare må i bolaget inrymmas, samt, därest det medgifves, den rätt till vinstutdelning, som skall dem tillkomma, jämte de bestämmelser i öfrigt, som i ty fall finnas erforderliga;
- 7) antalet af styrelsens ledamöter och suppleanter för dem, tiden för deras befattningar samt grunderna för styrelsens beslutförhet;
- 8) huruvida mera än en ordinarie bolagsstämma skall årligen hållas, tid och ort för sådan stämmas hållande och hvilka ärenden skola å ordinarie stämma eller, där flera hållas, å hvar och en af dem förekomma till behandling;

9) huru kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till bolagsmännens kännedom;

10) grunderna för utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma, såvidt de skola afvika från hvad härom finnes i 37 och 38 §§ föreskrifvet; samt

11) antalet revisorer och suppleanter för dem samt tiden för deras befattningar och för revisionen.

94 §.

Bankbolag vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt bolagsordningen har sitt säte.

95 §.

Enskildes förhållanden till bankbolag må ej för allmänheten yppas.

96 §.

Genom denna lag upphäfras:

kungl. kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar den 12 juni 1874;

lagen den 19 maj 1899 om ändrad lydelse af § 31 i nämnda kungörelse;

lagen med vissa bestämmelser angående enskilda banker, som afstått från sedelutgifningsrätt, den 27 maj 1898;

lagen med vissa bestämmelser angående enskilda sedelutgifvande banker den 7 juni 1889; samt

lagen med vissa bestämmelser angående enskilda banker den 13 juni 1902.

97 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1904; dock att hvad i 10 § 3 mom. finnes stadgadt icke skall äga tillämpning på bolag, hvilka före lagens trädande i kraft erhållit Konungens stadfästelse å bolagsordningen, samt att §§ 28 och 29 i kungl. kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar den 12 juni 1874 öfvensom 2 mom. i lagen med vissa bestämmelser angående

enskilda banker, som afstått från sedelutgifningsrätt, den 27 maj 1898 fortfarande skola för enskild bank lända till efterrättelse, intill dess bankens betalningsansvar för utgifna sedlar upphört.

Rättigheter och skyldigheter, som uppkommit, innan denna lag träder i kraft, skola bedömas efter äldre lag.

Konungen utfärdar de öfvergångsstadganden, som må finnas erforderliga för registrering af bankbolag, å hvars ordning stadfästelse meddelats, innan denna lag träder i kraft.

Uppå ansökning af enskild bank, som ägt sedelutgifningsrätt, vill Konungen, där banken ej afträdt sin egendom till konkurs, genom allmän kungörelse förelägga en hvar, som innehar af banken utgifven sedel, att inom två år från kungörelsens dag, vid förlust af all betalningsrätt, förete sedeln till infriande i banken; skolande kungörelsen minst fyra gånger under hvarterdera året uppläsas i rikets kyrkor och införas i allmänna tidningarna.

Förslag

till

Lag

angående bankaktiebolag.

Härigenom förordnas som följer:

I Kap.

Om bankaktiebolags bildande och om dess fonder.

1 §.

De, som, i ändamål att drifva bankrörelse, vilja stifta aktiebolag, skola upprätta fullständig bolagsordning samt därå söka Konungens stadfästelse.

Stiftarne skola vara här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tio.

Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om och i hvad mån därutöfver, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.

Stadfästes bolagsordningen, meddelar Konungen tillåtelse till bankrörelsens drivande (oktroj) under en tid af högst tio år och därutöfver intill slutet af då löpande kalenderår.

Bankaktiebolag skall, på sätt nedan sägs, registreras.

2 §.

Sedan oktroj meddelats, må stiftarne utfärda inbjudning till aktieteckning.

Inbjudningen, som skall egenhändigt underskrifvas af stiftarne samt vara åtföljd af styrkt afskrift af Konungens beslut om stadfästelse

af bolagsordningen, skall innehålla bestämmelse ej mindre om den tid, ej öfverstigande sex månader från det stadfästelsen meddelats, inom hvilken sammanträde med tecknarne för pröfning af frågan om bolagets bildande skall hållas, än äfven om den grund, efter hvilken i händelse af öfverteckning de utbudna aktierna skola bland tecknarne fördelas.

Aktieteckning vare ogiltig, där den ej göres å sådan inbjudning, som ofvan i denna § sägs.

3 §.

Har stiftare förbehållit sig särskild förmån eller rättighet, vare det förbehåll mot bolaget utan verkan, där det ej finnes i inbjudningen fullständigt angifvet.

4 §.

Stiftarne åligge att i den ordning, som skall gälla om kallelse till ordinarie bolagsstämma, för pröfning af frågan om bolagets bildande utlysa sammanträde att hållas inom den i inbjudningen bestämda tid. Har ej sammanträde inom sagda tid hållits, vare aktieteckningen icke vidare bindande.

5 §.

Styrkes vid sammanträde, som i 4 § omförmäles, genom behöriga teckningslistor, att grundfonden är, enligt inbjudningens innehåll, fulltecknad och att tecknarne, stiftarne inräknade, utgöra minst det antal, som i 9 § sägs, skall, sedan i händelse af öfverteckning aktierna blifvit mellan tecknarne fördelade och öfverskjutande teckning förklarats förfallen, till afgörande företagas, huruvida bolaget skall komma till stånd; dock må de fleste af de närvarande kunna besluta, att med frågans afgörande skall anstå till fortsatt sammanträde inom en månad därefter.

Besluta de närvarande enhälligt, att bolaget skall komma till stånd, eller finnas vid omröstning de fleste röstande hafva förenat sig härom och utgöra desse minst en fjärdedel af hela antalet tecknare, stiftarne inräknade, med ett sammanlagdt aktiebelopp af minst en fjärdedel af hela grundfonden, skall bolaget anses bildadt; i annat fall vare frågan om bolagets bildande förfallen.

Stiftare, som, efter ty i 3 § sägs, förbehållit sig särskild förmån eller rättighet, äge ej deltaga i omröstning, hvarom i denna § förmäles, ej heller skall sådan stiftare eller det af honom öfvertagna aktiebelopp vid omröstningen tagas i beräkning.

6 §.

Utgöra stiftarne minst det antal, som i 9 § sägs, och öfvertaga de själfva samtliga aktierna, skall bolaget anses vara genom aftalet härom bildadt.

7 §.

Är bankaktiebolag bildadt, skall val af styrelse och revisorer ofördröjligen ske.

8 §.

Bankaktiebolags firma skall utmärka bolagets egenskap af aktiebolag.

Ny firma skall tydligt skilja sig från annan, förut i laga ordning registrerad, ännu bestående firma, så ock från benämning å utländsk bankinrättning, som är allmänt känd här i riket.

9 §.

Delägare i bankaktiebolag skola vara svenska medborgare och till antalet minst tjugu.

10 §.

Bankaktiebolags grundfond skall utgöra minst en million kronor; dock att, där de i bolagsordningen meddelade närmare bestämmelser angående bolagets rörelsegrenar och villkoren därför uppenbarligen gifva vid handen, att bolaget icke har till ändamål att drifva bankrörelse i större omfång, utan blott att tillgodose den mindre omsättningen å viss ort, grundfonden må, om Konungen gifver därtill lof, bestämmas till lägre belopp, dock ej understigande två hundra tusen kronor.

11 §.

Grundfonden skall fördelas i aktier å lika belopp.

Hvad på grund af teckning af aktie skall inbetalas må ej bestämmas till lägre belopp än det, hvarå aktien skall lyda.

Aktie vare mot bolaget odelbar.

Skall grundfonden kunna, utan ändring i bolagsordningen, bestämmas till lägre eller högre belopp, må lägsta beloppet (minimikapitalet) ej utgöra mindre än hälften af högsta beloppet (maximikapitalet).

Å aktierna skola utfärdas bref, angifvande ordningsnummer å den eller de aktier, hvarå de lyda. Aktiebref skall ställas till viss man.

12 §.

Af grundfonden skola inbetalas minst tjugu procent, innan bankaktiebolag öppnar sin rörelse, ytterligare minst tjugu procent inom tre månader och återstoden inom åtta månader från öppnandet af bolagets rörelse.

Innan bolaget registrerats och grundfonden blifvit till fullö inbetalad, må aktiebref ej utgifvas.

13 §.

Aktietecknare, som ej vid bolagets bildande erlagt full betalning, vare skyldig aflämna af fullgod pant åtföljd förbindelse att inbetala oguldna beloppet i enlighet med hvad i 12 § stadgas.

14 §.

Uraktlåter någon att i rätt tid fullgöra inbetalning å aktie, vare skyldig att gälda ränta efter sex för hundra om året från förfallodagen.

Varder, innan pant, hvarom i 13 § förmäles, blifvit aflämnad, inbetalning ej verkställd i rätt tid, eller försummar någon att aflämna sådan pant, äge styrelsen, där ej rättelse sker inom en månad efter anmaning, förklara aktierätten förverkad. Lag samma vare, där senare inbetalning ej fullgöres i rätt tid och aflämnad pant ej förslår till inbetalningens gäldande.

Underrättelse om tiden för inbetalning äfvensom anmaning, hvarom ofvan är sagdt, må anses vara gifven, när den blifvit kungjord i den ordning, som för kungörande af kallelse till ordinarie bolagsstämma skall gälla, så ock, där aktietecknarens adress för styrelsen uppgifvits, till honom i rekommenderadt bref blifvit försänd.

Då aktierätten förverkats, kan hvad å aktien redan inbetalts eller hvad genom realisering af aflämnad pant influtit ej återfordras.

15 §.

Ökning af grundfonden medelst ny aktieteckning må ej ske, innan förutvarande grundfond blifvit till fullo inbetald. Beslut om sådan ökning må ej bringas till verkställighet, innan det blifvit registrerad.

Aktiebref må i ty fall ej utgifvas, innan full betalning erlagts för den eller de aktier, hvarå brefvet lyder.

Den för inbetalning af de nya aktierna bestämda tid må ej öfverstiga ett år från det beslutet registrerades.

16 §.

Hvad om påföljd för uraktlåtenhet att verkställa inbetalning å tecknad aktie, så ock rörande anmaning att sådan inbetalning fullgöra finnes i 14 § stadgadt skall äga motsvarande tillämpning vid ny aktieteckning, som i 15 § sägs.

17 §.

Har genom köp, arf eller på annat sätt förändring i äganderätten till aktie skett, vare den nye ägaren, efter skriftlig anmälan hos bolagets styrelse och därest hinder ej möter af bestämmelsen i 9 §, berättigad att i bolaget inträda.

Innan sådan anmälan skett, må han ej från bolaget uppbära utdelning.

18 §.

Å bankaktiebolags hufvudkontor skall genom styrelsens försorg hållas en särskild bok, i hvilken samtliga bolagsmän skola inregistreras och anteckning göras om de aktier, en hvar innehar.

I registerboken skola alla förändringar i äganderätten till aktier genast antecknas.

Styrelsen åligge att låta en hvar, som sådant önskar, taga kännedom af registerboken å de tider, banken hålles öppen för allmänheten, äfvensom, mot afgift, erhålla till riktigheten af vederbörande tjänsteman bestyrkt utdrag därur.

19 §.

Inbetald grundfond må ej, så länge bankrörelsen fortfar, minskas genom utdelning eller annan återbetalning till bolagsmännen.

20 §.

Af bankaktiebolags behållna årliga vinst skola minst femton procent afsättas för bildande af en reservfond. Sedan reservfonden uppgått till femtio procent af bolagets grundfond, må vidare afsättning till reservfonden kunna upphöra; nedgår den under detta belopp, skall afsättning därtill å nyo vidtaga.

Till reservfonden skall alltid läggas hvad vid aktieteckning kan för aktierna betingas utöfver det belopp, hvarå de lyda, så ock, där aktierätt förverkats, hvad som blifvit å aktien inbetaldt eller genom realisering af aflämnad pant influtit.

Reservfonden må endast användas till betäckande af den förlust, som å bolagets rörelse i dess helhet uppstått och som icke kan ersättas af andra befintliga, till framtida förfogande afsatta medel.

21 §.

Varder, under det bankaktiebolag fortsätter sin rörelse, utdelning beslutad och verkställd, ändå att, enligt senast upprättade, behörigen reviderade bokslut, tillgång därtill icke kan beredas utan åsidosättande af de i 19 och 20 §§ angående bolagets fonder meddelade bestämmelser, vare de bolagsmän, som uppburit sådan utdelning, skyldige att återbära densamma; och ansvare därjämte de, som deltagit i beslutet, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

22 §.

Sedan för aktie full betalning blifvit erlagd, vare delägare i bankaktiebolag icke pliktig att ytterligare något tillskjuta.

23 §.

Innan bankaktiebolag blifvit registrerad, kan det ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Ingås förbindelse å bolagets vägnar, innan det blifvit registrerad, vare de, som ingått förbindelsen, ansvarige därför såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

II Kap.

Om rörelsen.

24 §.

Bankaktiebolag må ej drifva handel med annat än guld och silfver, in- och utrikes växlar samt räntebärande papper.

För bankaktiebolags fordran pantsatt eller utmätt, fast eller lös egendom, som försäljes å auktion, må bolaget dock äga att, till skyddande af sin fordran, inropa, med skyldighet att egendomen åter afyttra, så snart det kan ske utan förlust.

Bankaktiebolag äger förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet.

Ej må bankaktiebolag såsom pant mottaga egna aktiebref.

25 §.

Bankaktiebolag må ej utfärda tryckta eller graverade, till viss man eller order, eller till innehafvaren ställda förbindelser.

26 §.

Varda penningar hos bankaktiebolag insatta att viss tid där inneslå, mot eller utan ränta, skall bevis, som bolaget därom utfärdar, ställas till, viss man och innehålla, att öfverlåtelse må ske endast till viss man samt att öfverlåtelsen bör till nye ägarens säkerhet hos bolaget anmälas.¹

Å medel, som på så kallad sparkasseräkning eller därmed likartad räkning insättas, må icke godtgöras ränta för högre belopp än tretusen kronor af en insättares tillgodohafvande. Ej heller må bankaktiebolag ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en vecka, efter uppsägning återbetala å sådan räkning insatta medel; styrelsen dock öppet lämnadt att, då sådant pröfvas utan olägenhet kunna ske, i särskilda fall medgifva utbetalning utan afvaktan på uppsägningstidens utgång.

III Kap.

Om förvaltning och styrelse samt om bolagsstämma och revision.

27 §.

Bolagsmännen skola inom sig utse en styrelse af minst fem ledamöter att företräda bolaget. Ledamot af styrelsen skall vara bosatt i Sverige. Val af styrelseledamot må ej afse längre tid än fem år. Styrelseledamot må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å bolagsstämma från uppdraget skiljas.

Inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda bolaget vare utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva om den inskränkning ägt kännedom. Bestämmelse, innefattande sådan inskränkning, må ej registreras.

28 §.

Bankaktiebolag äge bemyndiga jämväl annan än styrelseledamot att teckna bolagets firma.

Om inskränkning i sådant bemyndigande vare lag, som i 27 § 2 mom. sägs.

29 §.

Skriftlig afhandling, som för bankaktiebolag ingås, skall undertecknas å dess vägnar och med utsättande af dess firma. Vid firma-teckning skola de, som äro berättigade att teckna firman, jämväl underskrifva sina namn.

Är afhandling, som för bolaget ingås, ej behörigen underskrifven å dess vägnar, svare de, som afhandlingen underskrifvit, för hvad sålunda slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

30 §.

Styrelsen äge förordna ombud att å bolagets vägnar söka, kära och svara, så ock eljest bolagets talan föra. Ej må dock bemyndigande, som i 28 § sägs, af styrelsen lämnas.

31 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är i bolagsordningen bestämdt, den mening, om hvilken vid sammanträde de fleste röstande förenat sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdas af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är mot bolaget stridande.

32 §.

Styrelsen åligge att vid fullgörandet af sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som af bolaget meddelas och ej strida mot lag eller författning eller mot bolagsordningen.

33 §.

Bolagsmännens rätt att deltaga i handhafvandet af bolagets angelägenheter utöfvas å bolagsstämma.

Ej må någon, för egen del eller såsom ombud för annan, deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är mot bolaget stridande; och må förty ledamot af styrelsen ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, ej heller i val af revisor.

Vid bolagsstämma skall, genom styrelsens försorg, föras protokoll, utvisande hvilka bolagsmän i förhandlingarna deltagit samt det antal aktier, för hvilket en hvar af dem ägt rösta. Senast fjorton dagar efter stämman skall protokollet vara för bolagsmännen tillgängligt.

34 §.

Beslut om ändring af bolagsordningen eller om bolagets upplösning af annan orsak, än i 46, 47, 49 eller 56 § sägs, vare ej giltigt, med mindre samtliga bolagsmännen förenat sig därom eller beslutet fattas å två på hvarandra följande bolagsstämmor, däraf minst en ordinarie, och å den stämma, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom nu är sagdt, något ytterligare villkor i bolagsordningen bestämdt, lände ock det till efterrättelse.

Förändring af bankaktiebolags ordning äge ej giltighet, med mindre den varder af Konungen stadfästad.

35 §.

Jämte hvad i 33 och 34 §§ är om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma stadgadt, gälle, där ej annorlunda finnes i bolagsordningen bestämdt:

att hvarje aktie berättigar till en röst;

att frånvarande bolagsmans rösträtt må genom ombud utöfvas;

att såsom bolagets beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att vid lika röstetal val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af de fleste röstande, eller, om jämväl antalet röstande är lika, af stämmans ordförande.

36 §.

Ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången af hvarje räkenskapsår. Å den stämma skall styrelsen framlägga förvaltningsberättelse jämte balansräkning för det förflutna året tillika med den berättelse, som enligt 43 § bör af revisorerna afgifvas.

Minst åtta dagar före ordinarie bolagsstämma skall förteckning å de ärenden, som därvid skola förekomma, genom styrelsens försorg hållas för bolagsmännen tillgänglig å bolagets hufvudkontor. Ärende, som ej varit å förteckningen upptaget, må ej, utan samtliga närvarandes samtycke, vid stämman till afgörande företagas, där det ej omedelbart föranledes af förvaltningsberättelsen eller balansräkningen eller revisionsberättelsen eller ock enligt bolagsordningen skall vid stämman afgöras.

Vill bolagsman hänskjuta ärende till pröfning å stämman, göre hos styrelsen skriftlig anmälan därom minst fjorton dagar före stämman.

37 §.

Den förvaltningsberättelse, som styrelsen, efter ty i 36 § sägs, har att för hvarje år å bolagsstämma framlägga, skall uttryckligen angifva den vinst eller förlust, som af rörelsen under året uppkommit.

Den i samma § omförmälda balansräkning skall behörigen redovisa bolagets inkomster och utgifter under räkenskapsåret samt dess tillgångar och skulder vid årets slut. Bolagets tillgångar må icke upp-

tagas öfver deras verkliga värden. Osäkra fordringar skola förty upptagas endast till de belopp, hvarmed de beräknas komma att ingå, samt värdelösa fordringar afskrifvas.

Förvaltningsberättelsen och balansräkningen skola minst en månad före stämman tillhandahållas revisorerna samt, tillika med desses berättelse, minst åtta dagar före stämman i tillräckligt antal exemplar hållas för bolagsmännen tillgängliga å bolagets hufvudkontor.

38 §.

Å den bolagsstämma, där styrelsens förvaltningsberättelse och balansräkningen jämte revisionsberättelsen framläggas, skall jämväl till behandling företagas frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid, förvaltningsberättelsen omfattar. Yrkas af bolagsmän med ett sammanlagdt aktiebelopp, utgörande minst en tiondedel af hela grundfonden, att med afgörande af den fråga skall anstå till fortsatt stämma inom två månader, må sådant anstånd ej förvägras.

Varder talan å förvaltningen under den tid, förvaltningsberättelsen omfattar, ej anställd inom ett år från det densamma å bolagsstämma framlades, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit beviljad.

Utan hinder däraf att ansvarsfrihet beviljats, äge bolaget att, inom två år från det förvaltningsberättelsen å bolagsstämma framlades, i afseende å förvaltningen anställa talan mot styrelseledamot, som visas hafva i förvaltningsberättelsen eller balansräkningen mot bättre vetande meddelat oriktig uppgift, där denna kan antagas hafva å beslutet om ansvarsfrihet inverkat.

39 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla bolagsmännen till extra bolagsstämma.

Sådan stämma skall af styrelsen utlysas, då det för uppgifvet ändamål skriftligen påfordras af bolagsmän med ett sammanlagdt aktiebelopp, utgörande minst en tiondedel af hela grundfonden eller den mindre del däraf, som må vara i bolagsordningen bestämd.

Vid extra bolagsstämma må ej till afgörande företagas ärende, som ej varit i kallelsen till stämman angifvet.

40 §.

Har styrelsen ej senast fjorton dagar efter påfordran, hvarom i 39 § är sagdt, utlyst bolagsstämma att hållas inom en månad, där ej annat af bolagsordningen föranledes, eller underlåter styrelsen att i föreskrifven ordning kalla bolagsmännen till ordinarie bolagsstämma, har Konungens befallningshafvande att, på anmälan af bolagsman, ofördröjligen utlysa bolagsstämma.

41 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller bolagsman, att beslut, som å bolagsstämma fattats, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot bolagsordningen, äge därå tala genom stämning å bolaget inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Hvad om klander af bolagsstämmobeslut nu är sagdt gälle ock, där aktietecknare vill tala å beslut, som fattats vid sammanträde, hvarom i 4 § förmåles.

42 §.

Angående styrelseledamots befogenhet att för bolaget mottaga stämning är stadgadt i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller äga tillämpning jämväl då annat offentlig myndighets bud skall bolaget delgifvas.

Vill styrelsen klandra beslut, som å bolagsstämma fattats, eller eljest kära till bolaget, kalle bolagsmännen till bolagsstämma för val af ombud att i den tvist föra bolagets talan. Stämning skall anses delgifven, då den blifvit å stämman föredragen; dock vare i fall, som i 41 § afses, styrelsens rätt till talan bevarad, om inom där stadgad tid stämman blifvit utlyst att ofördröjligen hållas.

43 §.

Bolagsmännen skola för granskning af styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper årligen utse revisorer. Åtminstone hvart annat år skall en af dessa revisorer ombytas.

Af bolagsmännen utsedd revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å bolagsstämma från uppdraget skiljas.

Öfver granskningen skall skriftlig berättelse afgifvas.

44 §.

Revisor skall äga ständig tillgång till bolagets alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af honom begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Där granskningen därtill föranleder, må revisorerna skriftligen med angifvande af skälet påfordra, att extra bolagsstämma skall af styrelsen utlysas. Har sådan påfordran skett, skall hvad i 40 § sägs äga motsvarande tillämpning.

45 §.

Hafva revisorer i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligt underlåtit att göra anmärkning mot dylik, i förvaltningsberättelsen eller balansräkningen meddelad uppgift, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, bolaget ansvarige för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en. Ej må dock talan härom anställas sedan två år förflutit från det revisionsberättelsen å bolagsstämma framlades.

IV Kap.

Om bankaktiebolags upplösning och om förlängning af bolagets oktroj.

46 §.

Har bankaktiebolag, enligt behörigen revideradt bokslut, gjort sådana förluster, att reservfonden och tio procent af grundfonden förlorats, skall styrelsen senast den dag, revisionsberättelsen aflämnas, sammankalla bolagsstämma till första dag, sådant enligt bolagsordningen kan ske; och låte styrelsen dessutom ofördröjligen genom rekommenderadt bref om bolagsstämman underrätta bolagsmän, hvars adress är känd. I kallelsen till bolagsstämman skall uppgifvas, att bolaget gjort sådan förlust, som här är sagd.

Har före eller senast vid bolagsstämman af bolagsmän tecknats hvad som erfordras för att återställa grundfonden till dess behöriga

belopp, äge bolaget att fortsätta rörelsen; men om så icke skett eller om för grundfondens återställande tecknad tillskott icke inbetalts inom tre månader från omförmälda stämman, skall bolaget upplösas och likvidation verkställas.

De bolagsmän, som verkställt tillskottet, äga att af bolagets blifvande behållna vinstmedel erhålla åter hvad af dem blifvit tillskjutet jämte sex procent årlig ränta, innan annan utdelning får ske. Upplöses bolaget, förr än sådant tillskott blifvit till fullo återguldet, skall, sedan bolagets skulder blifvit betalda, tillskottet, dock utan beräkning af ränta för tid efter bankrörelsens upphörande, återgäldas af bolagets tillgångar, så långt de därtill förslå, innan någon utdelning å aktierna må äga rum.

Yppas under löpande räkenskapsår anledning till antagande, att bolaget gjort sådana förluster, hvarom i denna § förmäles, åligge det styrelsen att ofördröjligen låta upprätta bokslut och kalla revisorerna att granska detsamma.

47 §.

Bankaktiebolag skall ock upplösas och likvidation verkställas: då bolaget icke öppnat sin rörelse inom ett år ifrån bolagets bildande;

då grundfonden ej blifvit till hela sitt belopp inbetald inom ett år från det bolagets rörelse öppnades;

då antalet bolagsmän nedgått under det i 9 § bestämda samt tillräckligt antal delägare ej inom tre månader inträdt;

eller då meddelad oktroj tilländagått, utan att ny oktroj beviljats.

48 §.

Varder bankaktiebolag icke upplöst, ehuru sådant förhållande inträffat, som jämlikt 46 eller 47 § påkallar upplösning, svare de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande af bolagets verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en.

49 §.

Har Konungen förklarat bankaktiebolag hafva förverkat oktrojen, skall bolaget anses upplöst den dag, då sådant förklarande gjordes.

50 §.

Upplöses bankaktiebolag af annan anledning, än i 56 § sägs, skall likvidation verkställas af styrelsens ledamöter såsom likvidatorer, där ej, till följd af bolagsordningens bestämmelse eller bolagets beslut, en eller flere särskilde likvidatorer utses. Uppdraget att vara likvidator anses gälla, intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst kunna af bolaget återkallas.

51 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämming å bolagets okände borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder och upprätta bokslut.

Så snart utan uppenbar skada ske kan, skall bolagets egendom i penningar förvandlas.

52 §.

Om likvidatorers befogenhet att företräda bolaget och deras skyldigheter gälle i tillämpliga delar hvad angående styrelse är stadgadt.

53 §.

Under likvidation skall bolagets firma tecknas med tillägg af orden »i likvidation».

I öfrigt skall hvad i 29 § finnes föreskrifvet i fråga om underskrifvande af afhandling, som under bolagets bestånd å dess vägnar ingås, så ock om påföljd för försummelse härutinnan äga motsvarande tillämpning under bolagets likvidation.

54 §.

Innan den i årsstämningen utsatta inställelsedag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald eller erforderliga medel därtill afsatta, må bolagets tillgångar ej mellan bolagsmännen skiftas. Sker det, vare i händelse af bolagets oförmåga att fullgöra sina förbindelser, bolagsman skyldig återbära hvad han bekommit.

55 §.

Åtnöjes bolagsman ej med bolagsskifte eller med åtgärd, som under likvidationen vidtagits, skall han sin talan hos domstol anhängiggöra inom ett år från den dag, likvidationen avslutades. Försummas det, hafve han sin talan förlorat.

56 §.

Afträdes bankaktiebolags egendom till konkurs, skall bolaget anses upplöst den dag, då dess konkursansökning till rätten eller domaren ingafs eller, i anledning af borgenärs ansökning om konkurs, offentlig stämning utfärdades. Underrättelse om den offentliga stämningen skall samtidigt med kungörelsen därom, genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

57 §.

Under konkursen företrädes bolaget såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där bolaget vid konkursens början var upplöst, af likvidatorerna; dock må ny styrelse eller nya likvidatorer kunna under konkursens fortgång i behörig ordning utses.

58 §.

Varder bankaktiebolags egendom afträdd till konkurs, som börjar inom två år från det förvaltningsberättelsen å bolagsstämma framlades, äge konkursboet, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, anställa klander å förvaltningen för det räkenskapsår, berättelsen afser.

Inträffar konkurs inom två år från det revisionsberättelsen å bolagsstämma framlades, stände konkursboet öppet att mot dem anställa sådan talan, som i 45 § förmåles.

Talan, hvarom i denna § sägs, skall anhängiggöras inom en månad från inställelsedagen, eller, där tiden för talans anställande af bolaget, efter ty ofvan är sagdt, då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

59 §.

Önskar bankaktiebolag erhålla förlängning af bolaget meddelad oktroj, göra i den ordning, som i 1 § är sagd, ansökning därom sist sexton månader, innan den löpande oktrojen tilländagår.

Beslut om sådan ansökning skall fattas å ordinarie bolagsstämma.

V Kap.

Om registrering.

60 §.

I aktiebolagsregistret skola inskrifvas de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas eller hvilkas intagande i registret eljest är eller varder föreskrifvet.

61 §.

Ansökning om bankaktiebolags registrering skall göras af styrelsen och innehålla uppgift ej mindre å styrelseledamöternas fullständiga namn och hemvist, än ock å den eller dem, som äro berättigade att teckna firman, samt vara åtföljd af:

1) Konungens beslut om stadfästelse af bolagsordningen, i två styrkta afskrifter;

2) protokoll, utvisande att styrelse blifvit utsedd;

3) en af styrelseledamöterna afgifven, egenhändigt underskrifven uppgift, huru mycket blifvit tecknadt, med afdrag i anledning af öfverteckning, där sådan ägt rum, äfvensom huru mycket af grundfonden blifvit inbetaladt.

Dessutom skola vid ansökningen fogas:

där inbjudning till aktieteckning skett, samtliga teckningslistor, i hufvudskrift och styrkt afskrift, äfvensom protokoll, utvisande att beslut, hvarigenom bolaget blifvit bildadt, i föreskrifven ordning fattats, samt

där stiftarne öfvertagit samtliga aktierna, det härom träffade aftal i hufvudskrift eller styrkt afskrift.

62 §.

Sist fyra månader efter utgången af den i 12 § för aktierna slutliga inbetalning bestämda tid skall, där ej anmälan om full inbetalning förut skett, af styrelsen för registrering aflämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift, huruvida grundfonden blifvit till hela sitt belopp inbetaladt.

63 §.

Beslut om ökning af grundfonden medelst ny aktieteckning skall, ehvad det innefattar ändring af bolagsordningen eller ej, af styrelsen för registrering anmälas. Registrering må icke beviljas, där ej anmälan till registret gjorts därom, att förutvarande grundfond till fullo inbetalts.

Sist en månad efter utgången af den för inbetalning af de nya aktierna bestämda tid skall af styrelsen för registrering aflämnas en af dess ledamöter egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å de nya aktierna inbetalts.

64 §.

Ändring af bolagsordningen skall registreras. Styrelsen skall härom ofördröjligen göra ansökning och därvid foga två styrkta afskrifter af Konungens beslut om den å ändringen meddelade stadfästelse.

65 §.

Ändring i styrelsens sammansättning äfvensom i fråga om rätten att teckna bolagets firma skall ofördröjligen af styrelsen för registrering anmälas.

66 §.

Likvidatorer skola ofördröjligen för registrering anmäla upplösning, hvarom i 50 § sägs, med uppgift å dem, som äga verkställa likvidationen, och å dem, som äga teckna bolagets firma. Afgår likvidator eller utses ny sådan eller sker ändring i fråga om rätten till firma-teckning, skall ock därom anmälan för registrering af likvidatorerna ofördröjligen göras. Då likvidationen afslutats, åligge det likvidatorerna att för registrering ofördröjligen göra anmälan därom.

67 §.

Anmälan till registret skall göras skriftligen och vara åtföljd af stadgade afgifter för registreringen och dess kungörande. Aflämnas anmälan genom ombud, eller insändes den med posten, skall underskriften vara af vittnen styrkt.

Då bankaktiebolags registrering sökes, skall en hvar, som är berättigad att teckna dess firma, på samma gång egenhändigt inskrifva firmateckningen i registret eller i särskildt bihang till detta, så vida icke teckningen verkstälts å anmälningsskriften och blifvit af vittnen styrkt. På enahanda sätt skall förfaras, då anmälan sker därom, att någon blifvit berättigad att teckna förut anmäld firma.

68 §.

Vägras registrering, äge den, som är med beslutet missnöjd, att, vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag däröfver anföra besvär hos Konungen.

69 §.

I afseende å bankaktiebolag gälle, förutom hvad i 60—68 §§ här ofvan sägs, i tillämpliga delar till efterrättelse hvad om registrering är stadgadt i 24, 68—71, och 73—75 §§ af lagen om aktiebolag.

VI Kap.

Om tillsyn.

70 §.

Förr än bankaktiebolag öppnar sin rörelse, skall inför Konungens befallningshafvande styrkas:

att kungörelse i öfverensstämmelse med 71 § i lagen om aktiebolag skett angående bolagets registrering, samt

att å aktierna blifvit inbetalda minst tjugu procent af grundfonden samt förbindelse med pant, som Konungens befallningshafvande pröfvar fullgod, aflämnad för inbetalning af återstoden.

71 §.

Genom kungörelse i allmänna tidningarna skall tillkännagifvas, när bankaktiebolag börjar sin rörelse, så ock när bankaktiebolag upp-

löses af annan anledning än konkurs; och skall underrättelse om dagen, då sådant sker, till finansdepartementet insändas.

72 §.

Den af Konungen förordnade bankinspektören äge, där han så pröfvar nödigt, sammankalla styrelsen. Jämväl må bankinspektören sammankalla extra bolagsstämma, där styrelsen icke efterkommer af honom framställd begäran om utfärdande af kallelse till sådan stämma. Bankinspektören må närvara vid bolagsstämma och vid af honom utlyst styrelsesammanträde samt i öfverläggningarna deltaga.

73 §.

Styrelsen åligge:

att när som helst hålla bolagets räkenskaper och handlingar tillgängliga för Konungens befallningshafvande, för det allmänna ombud, som Konungens befallningshafvande förordnar, för bankinspektören samt för den särskilda undersökning, Konungen eller chefen för finansdepartementet eljest kan finna för godt att låta anställa;

att genast efter hvarje månads slut i närvaro af det allmänna ombudet, enligt formulär, som från finansdepartementet meddelas, upprätta en öfversikt, utvisande bolagets tillgångar och skulder, jämte uppgift om räntesatserna för bolagets in- och utlåning samt diskonto, som under den tid, öfversikten omfattar, varit hos bolaget gällande, och att därefter ofördröjligen till nämnda departement insända denna öfversikt för dess offentliggörande genom departementets försorg;

att jämväl i öfrigt meddela chefen för finansdepartementet, Konungens befallningshafvande, bankinspektören och allmänna ombudet alla de upplysningar rörande bolaget, som af dem äskas;

att ofördröjligen efter verkställd revision till finansdepartementet insända styrelsens förvaltningsberättelse, balansräkningen och revisionsberättelsen samt låta införa sistnämnda berättelse i allmänna tidningarna; samt

att, där chefen för finansdepartementet finner anledning till antagande, att bolaget gjort sådana förluster, att reservfonden och tio procent af grundfonden förlorats, på departementschefens anmodan ofördröjligen låta upprätta bokslut och kalla revisorerna att granska det samma.

74 §.

Det i 73 § omförmälda allmänna ombud åligge att meddela bankinspektören alla de upplysningar angående bolaget, som af honom äskas.

75 §.

I den granskning af styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper, hvarom i 43 § förmäles, skall jämväl deltaga en af Konungens befallningshafvande förordnad revisor.

76 §.

Har styrelse eller bolagsstämma fattat beslut, hvilket står i strid med lag eller den för bolaget fastställda ordning, må Konungens befallningshafvande kunna förbjuda verkställighet af beslutet. Konungens befallningshafvande må ock kunna förelägga styrelse att, i händelse beslut af nyssomförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, göra rättelse, där så kan ske, så ock att fullgöra hvad styrelsen enligt lag och bolagsordning åligger. Sådant föreläggande må dock icke af Konungens befallningshafvande meddelas i fråga om i lag gifna föreskrifter, hvilkas öfverträdande är med straff belagdt; och må i frågor, som angå bankaktiebolags förvaltning och bokföring, förbud eller föreläggande, hvarom nu är sagdt, icke af Konungens befallningshafvande meddelas, med mindre bankinspektören därom gjort framställning.

Sker svårare afvikelse från denna lag eller från bolagets ordning, ankomme på Konungen att förklara bolaget hafva förverkat oktrojen.

77 §.

Konungens befallningshafvande äge förelägga vite vid meddelande af föreskrift eller förbud enligt denna lag samt till sådant vite fälla.

78 §.

Öfver beslut, som af Konungens befallningshafvande på grund af denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

79 §.

Upplöses bankaktiebolag af annan anledning, än i 56 § sägs, skall chefen för finansdepartementet förordna ombud, som har att närvara vid likvidatorernas sammanträden, med rätt att yttra sig till protokollet samt att i öfrigt öfvervaka likvidationen.

80 §.

Bankaktiebolag åligge att ersätta ombud, som utses enligt 73 och 79 §§, äfvensom revisor, hvarom i 75 § förmäles. På den, som utsett nämnda ombud eller revisor, ankomme att bestämma ersättningsbeloppet.

VII Kap.

Ansvarsbestämmelser.

81 §.

Hvar, som i anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med böter från och med femtio till och med två tusen kronor, där ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Lag samma vare, där styrelseledamot mot bättre vetande låter uti den i 18 § omförmälda bok införa oriktig uppgift.

82 §.

Bryter någon mot hvad i 12 § 2 mom. eller 15 § 2 mom. finnes stadgadt, eller underlåter styrelseledamot att iakttaga föreskrift, som i 18 §, 62 §, 63 § 2 mom., 64 § eller 65 § är meddelad, straffes med böter från och med fem till och med fem hundra kronor.

Lag samma vare om likvidator, som ej fullgör hvad honom enligt 66 § åligger.

83 §.

Böter och viten, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böters eller vitens fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän lag.

VIII Kap.

Särskilda bestämmelser.

84 §.

Öfverträda styrelseledamöter, likvidatorer eller bolagsmän denna lag eller bolagsordningen, svare de för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

85 §.

Bolagsordning för bankaktiebolag skall angifva:

- 1) bolagets firma;
- 2) de rörelsegrenar, banken må utöfva;
- 3) den ort, där bolagets styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) grundfonden eller, där grundfonden skall kunna utan ändring i bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;
- 5) det belopp, hvarå aktie skall lyda;
- 6) antalet af styrelsens ledamöter och suppleanter för dem, tiden för deras befattningar samt grunderna för styrelsens beslutförhet;
- 7) huruvida mera än en ordinarie bolagsstämma skall årligen hållas, tid och ort för sådan stämmas hållande och hvilka ärenden skola å ordinarie stämma eller, där flera hållas, å hvar och en af dem förekomma till behandling;
- 8) huru kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till bolagsmännens kännedom;
- 9) grunderna för utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma, såvidt de skola afvika från hvad härom finnes i 34 och 35 §§ föreskrifvet; samt
- 10) antalet revisorer och suppleanter för dem samt tiden för deras befattningar och för revisionen.

86 §.

Bankaktiebolag vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt bolagsordningen har sitt säte.

87 §.

Enskildes förhållanden till bankaktiebolag må ej för allmänheten yppas.

88 §.

Angående aktiebolag, som uteslutande hafva till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, äfvensom angående industriför-lagsbanker är särskildt stadgadt.

89 §.

Genom denna lag upphäfvas:
lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886;
lagen den 19 maj 1899 om ändrad lydelse af 18 § i förstnämnda lag; samt
lagen om registrering af bankaktiebolag den 28 juni 1895.

90 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1904.

Rättigheter och skyldigheter, som dessförinnan uppkommit, skola bedömas efter äldre lag.

Ä bankaktiebolag, hvars verksamhet grundas på tillåtelse, meddelad före nämnda dag, och i hvars ordning icke meddelats föreskrift om skyldighet för bolaget att underkasta sig de bestämmelser, hvilka för bankaktiebolag varda i allmän författning stadgade, skola bestämmelserna i denna lag icke äga tillämpning, så vidt de afse ämnen, rörande hvilka blifvit i bolagsordningen särskildt stadgadt, utan gälle därutinnan hvad bolagsordningen innehåller, dock att i fråga om ändring i bolagsordningen, om det sätt, hvarpå bolaget skall företrädas och dess firma tecknas, om likvidation, om registrering, om tillsyn och om ansvar, denna lag gäller till efterrättelse.

Förslag

till

Lag

angående industriförlagsbanker.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

De, som vilja stifta bankaktiebolag i ändamål att jämte bankrörelse drifva handel med aktier, skola söka Konungens stadfästelse å bolagets ordning; och gälle för sådant bolag till efterrättelse lagen om bankaktiebolag den med de afvikelser, som föranledas af hvad i denna lag är stadgadt.

2 §.

Bankaktiebolag, hvarom i denna lag förmäles, skall i firman begagna ordet industriförlagsbank; och skall firman därjämte utmärka bolagets egenskap af aktiebolag. Grundfonden må för sådant bankaktiebolag icke understiga fem millioner kronor.

3 §.

Industriförlagsbank må icke från allmänheten inlåna penningar till belopp, som öfverstiger bolagets egna fonder.

4 §.

Industriförlagsbank må icke drifva handel med eller såsom pant mottaga egna aktier.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1904.

Förslag

till

Lag

angående tillsyn å vissa penningeinträttningar, som drifva sin rörelse utan af Konungen stadfäst reglemente.

Med upphäfvande af lagen angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jämförliga penningeinträttningar den 29 juli 1892, förordnas härigenom som följer:

1 §.

Har penningeinträttning, som i fråga om ändamålet med sin rörelse är jämförlig med folkbank, ej af Konungen stadfäst reglemente och ingår bland dess rörelsegrenar sådan inlåning, som sparbank bedrifver, skall penningeinträttningen beträffande rörelsen i dess helhet vara underkastad tillsyn af Konungens befallningshafvande i länet. För utfölvande af sådan tillsyn har Konungens befallningshafvande att själf eller genom ombud verkställa undersökningen af penningeinträttningens förvaltning, därvid dess räkenskaper, protokoll, kassa och lånehandlingar skola af styrelsen hållas tillgängliga. Verkställes undersökningen genom Konungens befallningshafvandes ombud, skall godtgörelse därför af penningeinträttningen gäldas till ombudet enligt Konungens befallningshafvandes bestämmande.

2 §.

Styrelse för sådan penningeinträttning, hvarom i 1 § sägs, åligger att årligen till Konungens befallningshafvande aflämna berättelse af utsedda revisorer öfver verkställd granskning af nästföregående års förvaltning tillika med det beslut, som fattats i fråga om ansvarsfrihet för styrelsen. Dessa handlingar skola genom Konungens befallningshafvandes försorg, men på penningeinträttningens bekostnad införas i länskungörelserna och tidning i orten.

Styrelsen har ock att senast en månad efter bokslutets upprättande afgifva statistisk redogörelse i afseende å penningeinrättningen och dess rörelse jämlikt föreskrifter, som Konungen kan låta utfärda.

Bokslut skall upprättas för kalenderår och fullständigt utvisa penningeinrättningens ställning; ägande Konungens befallningshafvande att, där så aktas nödigt, meddela föreskrift angående sättet för böckernas förande och afslutande.

Konungens befallningshafvande äger förelägga styrelsen att fullgöra hvad enligt denna lag och gällande reglemente styrelsen åligger.

3 §.

Finnes grundad anledning till antagande, att penningeinrättning, hvarom i denna lag sägs, förlorat sin reservfond och tjugu procent af inbetald grundfond, har Konungens befallningshafvande att förordna om dess ställande under utredning. Till deltagande i sådan utredning skall Konungens befallningshafvande utse ett ombud, som härför upp-
bär godtgörelse på sätt i 1 § sägs.

4 §.

Konungens befallningshafvande äger förelägga vite vid meddelande af föreskrift enligt denna lag samt till sådant vite fälla.

Vite, som sålunda ådömes, tillfaller kronan och förvandlas efter allmän lag.

5 §.

Öfver beslut, som af Konungens befallningshafvande på grund af denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i finansdepartementet, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

6 §.

Denna lag träder i kraft med ingången af år 1904 och äger tillämpning jämväl på redan bildade penningeinrättningar af ifrågavarande beskaffenhet.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse af 1 § i lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse, skall erhålla följande förändrade lydelse:

Å bolagsordning för aktiebolag, som har till ändamål att drifva lånerörelse, men å hvilket den för bankaktiebolag gällande lagstiftning icke äger tillämpning, skall Konungens stadfästelse sökas. Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med lagen om aktiebolag samt lag och författningar i öfrigt, så ock huruvida därutöfver, med afseende på vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras. Å ändring i bolagsordning för sådant bolag skall Konungens stadfästelse ock sökas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1904.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1902.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för justitiedepartementet föredrog departementschefen, statsrådet grefve Wachtmeister vidare en till Kungl. Maj:t den 4 i denna månad aflåten skrifvelse, hvarmed den af Kungl. Maj:t den 18 oktober 1901 tillsatta kommittén för afgifvande af yttrande och förslag beträffande vissa frågor rörande den för enskilda bankinrättningar gällande lagstiftning öfverlämnat förslag till

- 1) lag angående bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne,
- 2) lag angående bankaktiebolag,
- 3) lag angående industriförlagsbanker samt
- 4) lag angående bankbolags med solidarisk ansvarighet för del-

ägarne, bankaktiebolags och sparbanks konkurs äfvensom motiv till dessa förslag.

Statsrådet tillstyrkte, att Kungl. Maj:t måtte förordna,

dels att öfver ofvanberörda under 1)–3) omförmälda lagförslag högsta domstolens yttrande skulle för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhämtas;

dels ock att förenämnda förslag till lag angående bankbolags med solidarisk ansvarighet för delägarne, bankaktiebolags och sparbanks konkurs äfvensom den inom kommittén väckta fråga om ändringar i 8 § i lagen angående handelsregister, firma och prokura samt i 55 § i lagen om handelsbolag och enkla bolag skulle öfverlämnas till justitiedepartementet för den åtgärd, som kunde på sistnämnda departement ankomma.

Hvad statsrådet sålunda tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla.

Ex protocollo:

Hjalmar Rettig.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21
februari 1902.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre von OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr von KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD,
 WESTRING.

Under erinran att den af Kungl. Maj:t den 18 oktober 1901 tillsatta kommitté för afgifvande af yttrande och förslag beträffande vissa frågor rörande den för enskilda bankinrättningar gällande lagstiftning väckt fråga om ändringar i lagen angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jämförliga penningeinrättningar den 29 juli 1892, anmälde, efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet, föredragande departementschefen, statsrådet grefve Wachtmeister ett inom finansdepartementet uppgjordt förslag till lag angående tillsyn å vissa penningeinrättningar, som drifva sin rörelse utan af

Konungen stadfäst reglemente, af den lydelse, bilagan litt. A vid detta protokoll utvisar;

och hemställde statsrådet, att för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, öfver berörda förslag högsta domstolens yttrande skulle genom note ur protokollet inhämtas.

Hvad statsrådet sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ex protocollo:

Hugo Malm.

Bilaga litt. A.

Förslag

till

Lag

angående tillsyn å vissa penningeinträttningar, som drifva sin rörelse utan af Konungen stadfäst reglemente.

Med upphäfvande af lagen angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jämförliga penningeinträttningar den 29 juli 1892, förordnas härigenom som följer:

1 §.

Har penningeinträttning, som i fråga om ändamålet med sin rörelse är jämförlig med folkbank, ej af Konungen stadfäst reglemente och ingår bland dess rörelsegrenar sådan inlåning, som sparbank bedrifver, skall penningeinträttningen beträffande rörelsen i dess helhet vara underkastad tillsyn af Konungens befallningshafvande i länet. För utöfvande af sådan tillsyn har Konungens befallningshafvande att själf eller genom ombud verkställa undersökning af penningeinträttningens förvaltning, därvid dess räkenskaper, protokoll, kassa och lånehandlingar skola af styrelsen hållas tillgängliga. Verkställes undersökningen genom Konungens befallningshafvandes ombud, skall godtgörelse därför af penningeinträttningen gäldas till ombudet enligt Konungens befallningshafvandes bestämmande.

2 §.

Styrelse för sådan penningeinträttning, hvarom i 1 § sägs, åligger att årligen till Konungens befallningshafvande aflämna berättelse af utsedda revisorer öfver verkställd granskning af nästföregående års förvaltning tillika med det beslut, som fattats i fråga om ansvarsfrihet för styrelsen. Dessa handlingar skola genom Konungens befallningshafvandes försorg, men på penningeinträttningens bekostnad införas i länskungörelserna och tidning i orten.

Styrelsen har ock att senast en månad efter bokslutets upprättande afgifva statistisk redogörelse i afseende å penningeinträttningen och dess rörelse jämligt föreskrifter, som Konungen kan låta utfärda.

Bokslut skall upprättas för kalenderår och fullständigt utvisa penningeinträttningens ställning; ägande Konungens befallningshafvande att, där så aktas nödigt, meddela föreskrift angående sättet för böckernas förande och avslutande.

Konungens befallningshafvande äger förelägga styrelsen att fullgöra hvad enligt denna lag och gällande reglemente styrelsen åligger.

3 §.

Finnes grundad anledning till antagande, att penningeinträttning, hvarom i denna lag sägs, förlorat sin reservfond och tjugu procent af inbetald grundfond, har Konungens befallningshafvande att förordna om dess ställande under utredning. Till deltagande i sådan utredning skall Konungens befallningshafvande utse ett ombud, som härför uppstår godtgörelse på sätt i 1 § sägs.

4 §.

Konungens befallningshafvande äger förelägga vite vid meddelande af föreskrift enligt denna lag samt till sådant vite fälla.

Vite, som sålunda ådömes, tillfaller kronan och förvandlas efter allmän lag.

5 §.

Öfver beslut, som af Konungens befallningshafvande på grund af denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i finansdeparte-

mentet, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

6 §.

Denna lag träder i kraft med ingången af år 1904 och äger tillämpning jämväl på redan bildade penningeinträttningar af ifrågasvarande beskaffenhet.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kungl. Maj:ts
högsta domstol onsdagen den 3 december 1902.*

Första rummet.

Närvarande:

Justitieråden: HERSLOW,
NORBERG,
PETERSSON,
HELLSTRÖM,
BOHMAN,
GREFBERG,
QUENSEL.

Fortsattes och afslutades behandlingen af de till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlämnade förslag till lag angående bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne med mera; varande förslagen bilagda detta protokoll.

1:o.

Förslag till lag angående bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne.

Beträffande förslagets hufvudgrunder yttrade

Justitierådet Quensel: »Den år 1881 tillsatta bankkommitté anförde, att, lika lämplig den solidariska ansvarigheten kunde vara i sådana bolag, där alla delägarne gemensamt deltog i affärens handhafvande,

Bih. till Riksd. Prot. 1903. 1 Saml. 1 Afd. 48 Häft.

lika olämplig syntes den, åtminstone i dess obegränsade form, vara med afseende å sådana bolag, där, såsom i bankbolag vore fallet, den egentliga ledningen af bolagets angelägenheter måste anförtras åt ett fåtal delägare utan möjlighet för de öfrige att öfver dessas görande och låtande utöfva annat än en mera eller mindre ofullständig kontroll. Erfarenheten hade visat, att, under det denna ansvarighet å ena sidan ingalunda utgjort en tillräcklig borgen hvarken för att bankdelägarne med noggrann vaksamhet följde det sätt, hvarpå bankens angelägenheter förvaltades, eller för att bankstyrelsen afhölle sig från vågsamma, allt för vidtgående affärer, hade den däremot å andra sidan varit ägnad att slappa den pröfvande uppmärksamhet, som hvarje affärsman ägde skyldighet att ägna den bank, med hvilken han hade att göra, och att insöfva allmänheten i ett lika blindt förtroende till den hänsynslöst och äfventyrligt som till den omtänksamt och försiktigt förvaltade banken. I alla land, där en sådan oinskränkt ansvarighet varit stadgad, hade den visat sig föga skickad att häjda äfventyrlusten, men hade däremot möjliggjort dess spekulationer i en utsträckning, vida öfvergående hvad eljest kunnat ske — allt under det denna ansvarighet i lugna tider för de flesta såväl bankdelägare som icke delägare förblifvit en död bokstaf, för hvars betydelse ytterst få gjort sig reda. I upprörda tider däremot hade den mäktigt bidragit att uppskrämma sinnena, öka förvirringen och oron samt, där den måst tillämpas, mångdubbelt öka de lidanden, en banks betalningsinställelse medförde. Ett bankfallissement, därvid den af lagen stadgade, men icke af lagen ordnade obegränsade solidariska ansvarigheten behöfde göras gällande, skulle hos oss ruinera hela provinser, emedan de flesta af provinsens förmögnaste invånare hade sin privata egendomsställning sammanknuten med bankens och, såsom solidariskt ansvarige, en för alla och alla för en, för bankens samtliga förbindelser, skulle vid bankens konkurs nödgas förklara sig insolventa; och af dessas, de förmögnares insolvens skulle sannolikt de flesta industri- och handelsidkare i provinsen, fastän ej delägare i banken, urståndsättas att fullgöra sina betalningar.

Kommitténs enhälliga förslag om begränsning af bankdelägarers ansvarighet biträdades af största delen af de enskilda bankerna och gjordes till föremål för nådig proposition samt vann vid 1886 års riksdag Andra Kammarens bifall. I Första Kammaren fattades ej beslut i denna fråga, enär den sammanhängde med andra frågor, däri kamrarne stannade i olika meningar och däri sammanjämkning ej kom till stånd. Men att döma af diskussionen hade förslaget äfven i Första Kammaren tillvunnit sig öfvervägande sympatier.

Sedan kommittén afgaf ofvanberörda utlåtande, har genom lag angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889 stadgats, att, där enskild sedelutgifvande bank råkat i konkurstillstånd och bankens tillgångar ej förslå till betäckande af dess gäld, delägarnes personliga ansvarighet för gälden må endast på det sätt göras gällande, att bristen uttaxeras å samtliga solventa bolagsmän i förhållande till det antal lotter, en hvar af dem innehar; och nu föreliggande förslag innehåller, att den personliga ansvarigheten ej må göras gällande i annan ordning än den nyssnämnda.

Härmed kunde väl synas, som hade vådorna af den obegränsade ansvarighetens verkningar å delägarne i väsentlig mån förminskats och som skulle man häri hafva att söka anledningen därtill, att en annan uppfattning i frågan nu gjort sig gällande, i det de enskilda bankernas syndikat uttalat en önskan, att den personliga ansvarigheten måtte bibehållas, och grundsatsen därom upptagits i förevarande förslag. Det kunde, med andra ord, synas, som hade hvad 1881 års kommitté mot den personliga ansvarigheten anförde förlorat sin betydelse efter införandet af det nu lagstadgade sättet att göra denna ansvarighet gällande. Men detta sätt var för kommittén ingalunda främmande. Kommittén föreslog nämligen, jämte afskaffande af den obegränsade personliga ansvarigheten, en viss ansvarighet för lottägare utöfver hans andel i grundfonden och uppgjorde med afseende å utkräfvandet af denna senare ansvarighet förslag till bestämmelser, öfverensstämmande med dem, som sedan upptogos i lagen den 7 juni 1889. Att dessa bestämmelser från kommitténs standpunkt bort gälla framför allt med afseende å den obegränsade ansvarigheten, därest denna ansetts böra bibehållas, är otvifvelaktigt. Anledningen till kommitténs kraftiga protest mot den obegränsade ansvarigheten kan således icke vara att söka däri, att nu gällande bestämmelser angående ansvarighetens utkräfvande då ännu ej kommit till stånd, utan ansåg kommittén uppenbarligen, att dess skäl mot den obegränsade ansvarigheten, jämväl i fråga om dennas verkningar å delägarne, ägde sin fulla giltighet, äfven om ansvarigheten gjordes gällande på sätt nu skall ske. Och detta, såsom det vill synas, med all rätt. Ty möjligheten kvarstår fortfarande, att en delägare nödgas till täckande af bankens förbindelser göra personliga, på förhand ej beräknade eller beräkneliga tillskott, och att i händelse af bristande betalningsförmåga hos ett antal delägare de öfriga få vidkännas belopp vida utöfver hvad af bristen belöper å deras lotter i förhållande till alla de öfriga. Då sålunda en delägars hela förmögenhet kan komma att angripas af bankens borgenärer och framför allt med afseende å ovissheten, hur

bristens fördelning kan slutligen utfalla, torde hvad kommittén i sitt ofvan återgifna yttrande i detta hänseende anført fortfarande äga tillämplighet.

Det nya sättet för ansvarighetens utkräfvande kan sålunda icke förklara den nu inträdda växlingen i åsikter rörande den personliga ansvarigheten. Någon annan förändring i de på frågan inverkan de rättsliga förhållanden har ej heller, mig veterligen, inträffat i vidare mån, än att lag utfärdats om upphörande af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt. Men den förändringen är uppenbarligen af sådan beskaffenhet, att med densamma just bortfallit det hufvudsakligaste skäl, som kunde åberopas för den personliga ansvarigheten, eller omsorgen att åt de enskilda bankernas sedlar bereda den största möjliga säkerhet och tillit.

De skäl, som för närvarande åberopas till stöd för den personliga ansvarigheten, synas icke innefatta något direkt bemötande af den argumentering, som 1881 års kommitté förde mot samma ansvarighets bibehållande. De äro, såvidt man kan finna, följande:

att de enskilda bankernas kredit, särskildt i utlandet, i icke oväsentlig mån stödes af kännedomen om dessa bankers personliga ansvarighet;

att, därest berörda ansvarighet samtidigt med sedelutgifningsrätten upphör, de enskilda bankerna skulle vid tiden för sedelutgifningsrättens upphörande ställas inför nödvändigheten att antingen inskränka sin låneverksamhet eller öka sitt kapital, alternativ, hvilka båda tvifvelsutän komma att under tryckta penningeförhållanden medföra svårigheter för såväl allmänheten som bankerna själfva;

att den personliga ansvarigheten för insättarne medför större säkerhet;

samt att, då delägarne själfva önska ikläda sig ökad ansvarighet, sådant ej bör dem förmenas.

Häremot torde kunna invändas, att, om än den personliga ansvarigheten kunnat försvaras under mera primitiva förhållanden, då de enskilda bankerna ännu ej tillvunnit sig allmänhetens förtroende, och framför allt, på sätt ofvan nämnts, för beredande åt deras sedlar af en i möjligaste måtto öfver allt tvifvel höjd kredit, förhållandet numera är ett annat, sedan bankrörelsen vunnit erforderlig utveckling och stadga och bestämmelser meddelats om upphörande af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt. Erfarenheten torde icke gifva vid handen, att bankaktiebolag mera än banker med personlig ansvarighet varit i saknad af den kredit, de med afseende å sina fonder och sättet för rörelsens bedrivande förtjänat. Skulle verkligen så vara, att den personliga ansvarigheten är

ägnad att tillföra bankerna större kredit, än de utan densamma skulle åtnjuta, torde detta icke ens för bankerna själfva under alla förhållanden innebära någon otvifvelaktig fördel. Det kunde nämligen lätt inträffa, att en bankstyrelse frestades att mindre lita på de bankmessiga valutorna än på den kredit, den personliga ansvarigheten medförde, och därför vågade sig in i vidtutsväfvande företag, som vore med en sund bankrörelse oförenliga. Hvad den utländska krediten angår, så om än det kunde ådagaläggas, att densamma icke visat sig under tider af ekonomiskt betryck vara den första att svika, och om än det händt, att någon bank med personlig ansvarighet under kritiska förhållanden räddats från undergång genom det utländska kapitalets mellankomst, kan väl förmodas, att sådan hjälp ej skulle uteblifvit, äfven om den personliga ansvarigheten saknats, under förutsättning nämligen att bankens förlägenhet varit föranledd af tillfälliga orsaker och ej framkallats af äfventyrliga affärsföretag eller i andra afseenden oklok ledning. Har anledningen varit någon af de sistnämnda, kan väl ifrågasättas, huruvida från det allmännas synpunkt räddningen varit en fördel, som man bör söka äfven för framtiden bereda i liknande fall.

Att bankerna skulle i följd af sedelutgifningens och den personliga ansvarighetens samtida upphörande kunna nödgas under tryckta penningeförhållanden minska sin utlåning eller öka sitt kapital torde vara tänkbart endast såsom en följd af bristande förutseende hos bankerna, som redan fått sig tillmätt rundlig tid att förbereda öfvergången till icke sedelutgifvande banker och därvid böra räknat med sannolikheten eller åtminstone möjligheten, att en banktyp utan sedelutgifning men med personlig ansvarighet icke komme att i vår lagstiftning inrymmas. Ifrågavarande argument bör på sin höjd föranleda, att bankerna få ytterligare en viss kortare tid efter den nya lagens ikraftträdande sig anvisad såsom öfvergångsperiod för ombildande till bankaktiebolag. Häremot bör betänklighet må hända desto mindre möta, som lagstiftaren naturligtvis icke kan önska för de nuvarande enskilda bankerna med personlig ansvarighet omöjliggöra fortsättandet af deras verksamhet, om än i förändrad form. Detta är emellertid något annat än att i likhet med förslaget medgifva icke blott de nuvarande bankaktiebolagens omvandling till banker med personlig ansvarighet utan äfven uppkomsten af ett obegränsadt antal nya penningeinrättningar af sistnämnda slag.

För öfrigt lär kunna anmärkas, att den afgörande synpunkten ej bör vara allenast hvad i bankernas intresse är fördelaktigt utan snarare hvad i allmänhet är för en lugn ekonomisk utveckling lämpligt.

Hvad angår den ökade tryggheten för insättarne, kan väl ifrågasättas nyttan däraf, att insättarnes rätt omgärdas med lagstadganden, som synas innebära garantier, ägnade att slappa allmänhetens egen uppmärksamhet i fråga om den bank, åt hvilken den anförtror sina penningar, men som i själfva verket icke erbjuda en sådan säkerhet, att den enskildes vaksamhet därigenom göres öfverflödigt. Icke heller kan från synpunkten af insättarnes säkerhet förklaras, hvarför denna säkerhet skall mera tillgodoses i vissa banker än i andra, hvilkas verksamhet är med de förras alldeles likartad.

Att det bör stå delägarne öppet att ikläda sig ökad ansvarighet, där de själfva så önska, låte sig sägas, därest delägarne alltid vore medvetna om den risk, de ikläda sig, och därest den ekonomiska förödelsen i händelse af ett bankfallissement alltid inskränktes till delägarnes egen krets. Men nu torde, på sätt af 1881 års kommitté påpekades, det vara obestridligt, att en stor del af lottägarne i en bank med personlig ansvarighet äro fullkomligt okunniga om den obegränsade ansvarighetens innebörd, ända till dess de drabbas af följderna af densamma, och att verkningarna af bankdelägarnes obestånd kunna sträcka sig vida längre än till delägarne själfva.

Och slutligen: hur mycket man än vill främja en fri bankrörelse, hvilken omtanke man än söker ägna bankernas fordringsägare och hur stor frihet man än önskar lämna bankdelägarne, får man ej därför tillbakasätta sträfvandet att främst tillgodose hela landets bästa och att därför utestänga sådana principer, som äro för en sund affärsverksamhet främmande. Och den obegränsade personliga ansvarigheten hos bolagsmän, som ej äga deltaga i affärens omedelbara handhavande, är till sin natur att närmast likställa med borgensförbindelsen, hvilken med rätta utdömes såsom grundval för en solid ekonomisk verksamhet och framför allt för en bankmessig sådan.

Af sålunda anförda skäl kan jag ej tillstyrka det på principen af obegränsad ansvarighet byggda förslaget.

Skulle åter anses för bankerna önskligt och eljest lämpligt, att delägarnes ansvarighet utsträcktes utöfver andelen i grundfonden till ett i visst förhållande till denna andel stående belopp, skulle väl däremot ej möta alla de betänkligheter, som mot den obegränsade ansvarigheten gälla. En sålunda anordnad bank blefve i själfva verket att likställa med ett sådant aktiebolag, där en del af grundfonden behöfde endast för visst fall inbetalas.»

Justitierådet *Grefberg*: »Det lär väl ej kunna förnekas, att den solidariska ansvarigheten för lottägarne utgjort de enskilda bankernas

styrka och alstrat ett förtroende, som satt dessa banker i stånd att kraftigt medverka till förkofran och utveckling af handel och industri inom landet samt under tryckta tider förebygga ekonomisk kris och lindra verkningarna däraf. Otvifvelaktigt skulle upphörandet af nämnda ansvarighet, hvilken, så vidt man får döma af hittills vunnen erfarenhet, ej medfört någon egentlig fara, verka en förändring i de enskilda bankernas häfdvunna ställning i långt större utsträckning, än som oundgängligen följer af sedelutgifningsrättens indragning, samt leda till menliga ekonomiska rubbningar. Det torde därföre och då i förslaget tillsynen öfver bankernas verksamhet gjorts mera effektiv, än den hittills varit, hvilket i sin mån kommer att förebygga den fara, som nämnda ansvarighet tilläfventyrs kan medföra, kunna förutsättas, att den af de enskilda bankernas syndikat uttalade önskan, att dessa banker fortfarande skola äga att bibehålla den solidariska ansvarigheten, sådan den nu är ordnad, skall komma att vinna godkännande.

En annan fråga blifver dock, om, jämte de enskilda bankerna, hvarje bolag, som idkar eller bildas för att idka bankrörelse, skall äga oinskränkt rätt att, under de i förslaget gifna villkor, drifva rörelsen med den ansvarighet för delägarne, som förslaget afser. Den omständigheten, att ett mindre antal banker, som redan förvärfvat sig sådan ställning, att en dylik ansvarighet i och för sig icke kan anses medföra någon egentlig fara för delägarne, vid meddelandet af ny oktroj bibehållas vid en förut dem beviljad rättighet för att därigenom förekomma rubbningar i dessa bankers verksamhet, lär desto mindre böra medföra den verkan, att enahanda rätt att drifva bankrörelse skall ovillkorligen tillkomma andra banker, som det ligger i öppen dag, att den fara, som kan följa af omförmälda ansvarighet, väsentligen ökas om banker i större utsträckning bildade sig efter eller öfverginge till nu ifrågasvarande system. Ehuru väl det är föga sannolikt, att denna fara skulle kunna leda till sådana ödesdigra katastrofer, som skildrats af den år 1881 tillsatta bankkommitté, kan dock ifrågasättas, att förslaget ändras på det sätt, att det kommer att omfatta allenast de banker, som ägt rätt att utgifva egna sedlar, men, under förutsättning att en dylik anordning ej bör lämpligen ske, erinras, att förslaget icke innehåller någon annan bestämmelse, som är egnad att i någon mån motverka en allt för stor anslutning till detta system, än att Konungens tillstånd erfordras för bankrörelsen, i fall grundfonden understiger en million kronor. Då emellertid behovet af systemets utsträckning i den omfattning, förslaget afser, är ganska tvifvelaktigt och medel att hindra bildandet af banker efter denna typ följaktligen bör, där det af förhållandena påkallas, finnas

att tillgå, synes förslaget beträffande sådana banker, som icke ägt sedelutgifningsrätt eller ägt sådan rätt, men vid dess upphörande icke fortsatt bankrörelsen med solidarisk ansvarighet för lottägarne, böra ändras på det sätt, att rättigheten att drifva bankrörelse, hvarom nu är fråga, skall för hvarje fall göras beroende af Konungens tillstånd därtill.»

Justitierådet *Bohman*: »Till alla delar biträder jag hvad justitierådet Quensel erinrat mot principen af obegränsad ansvarighet för delägarne i bankbolag och afstyrker förty det på denna princip byggda lagförslaget».

Justitierådet *Petersson*, med hvilken justitierådet *Hellström* instämde, anförde:

»Den solidariska (obegränsade personliga) ansvarighet, hvarmed delägarne i de enskilda bankerna svara för dessa bankers förbindelser, har länge varit föremål för anmärkningar, och särskildt har, såsom ock af justitierådet Quensel framhållits, 1881 års bankkommitté med skärpa uttalat sig mot densamma.

Vid uppgörande af nu till granskning föreliggande förslag synes dock frågan därom knappast varit satt under debatt. I det uppdrag, som varit 1901 års kommitté anförtrödt, angifves uttryckligen ingå att tillgodose behovet af lagstiftning för den nya banktyp, som komme att uppstå därigenom, att flere af de enskilda sedelutgifvande bankerna ämnade bibehålla delägarnes personliga ansvarighet, äfven sedan de nu gällande oktrojerna med år 1903 gått till ända; och kommitterade hafva i detta ämne inskränkt sig till en förklaring, att de delade den uppfattning, som i en af de enskilda bankernas syndikat afgifven underdånig framställning funnes uttalad om det önskvärda däri, att tillfälle bereddes banker att äfven framgent få utöfva sin verksamhet under solidarisk ansvarighet.

Då emellertid de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt med år 1903 upphör och därmed det väsentliga skälet för den obegränsade personliga ansvarigheten bortfaller, samt härtill kommer, att det föreliggande förslaget går ut på icke blott ett medgifvande för nämnda banker att bibehålla sin hittillsvarande organisation utan äfven upprättande af nya penningeinträttningar däribland småbanker af samma typ, så vill det synas, som skulle tiden vara inne att åter till ompröfning upptaga frågan, huruvida det må vara med en sund banklagstiftning öfverensstämmande att fortfarande i afsevärd omfattning bygga bankernas verksamhet på grundvalen af en dylik ansvarighet.

I detta afseende får jag, i likhet med justitierådet Quensel, hänvisa till de, enligt mitt förmenande, synnerligen beaktansvärda skäl,

som af 1881 års kommitté anförts mot ansvarighetens bibehållande, samt därjämte erinra, hurusom samma kommitté i anslutning till dess i ämnet uttalade mening tillika föreslog, att den dittills varande obegränsade ansvarigheten skulle ersättas med en begränsad dylik, så bestämd att hvarje delägare utöfver sin insats hade att svara med ytterligare en gång eller i vissa fall två gånger insatsens belopp; och synes riktigheten af denna kommitténs ställning till frågan ytterligare bekräftas däraf, att utaf de tjugusju enskilda banker, som med anledning af kommitténs uttalande afgåfvo yttranden i ämnet, ej mindre än tjuguen anslöto sig till kommitténs förslag samt förklarade sig anse önskvärdt, att delägarnes ansvarighet bestämdes på sätt i samma förslag upptagits. Samma uppfattning gjorde sig sedermera gällande i de nådiga propositioner, som angående banklagstiftningen aflätos till 1886 och 1887 års riksdagar, i det att i dessa förslag delägarnes ansvarighet begränsades i öfverensstämmelse med kommitténs uttalande.

Ehuruväl det icke torde kunna förnekas, att de obestriddiga vådorna af ett banksystem, grundadt på obegränsad personlig ansvarighet, i afsevärd mån minskats genom de bestämmelser angående sättet, hvarpå samma ansvarighet skall i fall af behof göras gällande, som finnas meddelade i lagen den 7 juni 1889 angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs, synas dock med denna restriktion de af 1881 års kommitté mot systemet uttalade betänkligheter fortfarande hafva sitt fulla berättigande. Den möjligheten kvarstår således alltjämt, att en bank genom oförsiktig eller äfventyrlig ledning kan råka i sådan ställning, att dess fallissement drager med sig en mängd af delägare, och att denna omstörtning kan få en omfattning, som närmar sig ekonomisk förödelse af en hel landsända. Det må vara sant, att möjligheten af en dylik olycka synes mera aflägsen ifråga om de nu existerande enskilda bankerna, hvilka i regel stå under insiktsfull bankmessig ledning, hafva stort kapital och delägareantal samt kunna, i fall af trångmål, påräkna andra bankers mellankomst, så länge ställningen icke hunnit blifva alldeles ohållbar. Men annorlunda ställer sig saken ifråga om de föreslagna mindre bankerna, folkbankerna. Dessa, som hufvudsakligen skola tillgodose den mindre omsättningen inom orten, arbeta med ett jämförelsevis litet kapital och ringare delägareantal. De hafva i regel ej att påräkna samma insiktsfulla ledning som de större bankerna och kunna särskildt vid konkurrens sins emellan eller med starkare penningeinrättningar lätt ledas in i företag, som öfverstiga deras egen ekonomiska bärkraft, och där alltså afvecklingen skall uppbäras af delägarnes solidariska ansvarighet. I en kritisk situation har en dylik

mindre bank ej mycken hjälp att påräkna af starkare konkurrenter, dess fall ligger därför vida närmare verkligheten. Visserligen lär betalningsinställelsen, om den inträffar, komma att verka inom en jämförelsevis mindre krets, men torde i alla händelser innebära en allvarsam olycka.

Förslaget saknar icke bestämmelser, som, ehuru meddelade närmast i syfte att trygga insättarne, dock äfven verka såsom en garanti för delägarne, att ej bankens rörelse drifves till en punkt, där dess fall innebär en mängd delägares ruin. Hit torde kunna räknas stadgandena om skyldighet för banken att likvidera, då 10 % af grundfonden gått förlorade, om publicerandet af periodiska redogörelser för bankens ställning och om kontroll från statens sida af bankverksamheten. Då emellertid blotta tillvaron af de bägge förstnämnda stadgandena ej lär innebära trygghet för att de äfven lojalt efterlefas — i händelse en banks ställning blir vacklande, lära helt visst försök att dölja det verkliga läget ej uteblifva — synes hufvudvikten i dessa garantier komma att ligga på den offentliga kontrollen. Men att denna med de organ, som förslaget därtill anvisat, kan blifva tillräckligt effektiv för att i rätt tid framkalla ett ingripande, torde vara tvifvelaktigt. Äfven i denna punkt synas de största betänkligheterna möta ifråga om folkbankerna.

De skäl, som, enligt hvad motiven utmärka, af de enskilda bankernas syndikat uti dess ofvan omförmälda underdåniga framställning anförts till förmån för den solidariska ansvarighetens bibehållande i dess nuvarande form, gälla uppenbarligen allenast de hittills varande sedelutgifvande bankerna. Väl må samma skäl föranleda därtill, att en rymlig tid lämnas dessa banker att ordna sig efter de nya förhållanden, som en förändrad lagstiftning kan medföra, äfvensom att dessa banker ej ovillkorligen böra intvingas i aktiebanksformen utan medgifvas att i viss mån betjäna sig äfven af delägarnes personliga ansvarighet. Men medgifvandet härutinnan bör ej sträckas utöfver hvad behovet verkligen kräver, och att detta ej skulle kunna tillgodoses, med mindre ansvarigheten blir obegränsad, har icke ens blifvit påstådt. Af 1881 års bankkommittés förslag och bankernas däröfver afgifna yttranden samt 1886 och 1887 års kungl. propositioner framgår, att en personlig ansvarighet, inskränkt till en gång insatsens belopp, då i allmänhet ansågs fullt tillräcklig att trygga dessa bankers legitima kreditbehof. En kredit, för hvilken denna grund ej är tillräcklig, torde ock helt visst vara osund.

Emot ett fastslående i lag af nämnda inskränkning i delägarnes ansvarighet invändes, dels att den allmänhet, som anförtror bankerna

sina medel, måste vara intresserad af att största möjliga säkerhet för dessa erbjudes, dels att det väl bör stå bankdelägare öppet att ikläda sig den ansvarighet, de själfva finna lämplig. Den förra af dessa anmärkningar är i viss mån besvarad redan af 1881 års kommitté. Tilläggas kan, att från lagstiftningens sida insättarnes trygghet bör tillgodoses snarare genom bestämmelser angående bankrörelsens beskaffenhet och effektiv kontroll öfver att dessa efterlefas, än genom att på delägarne lägga ett obegränsadt ansvar för hvad som sker. Exemplet af aktiebankerna visar för öfrigt, att en betydande inlåning från allmänheten kan med trygghet äga rum utan garantier af delägarnes subsidiära ansvarighet. Den andra anmärkningen skulle vara af större betydelse, om bankdelägarne utgjordes af ett fåtal affärsmän med förmåga att bedöma skötseln af det företag, för hvilket de ansvara med allt hvad de äga. Men förhållandena hafva utvecklat sig annorlunda. Banklotter hafva faktiskt blifvit ett begärligt papper för allmänhetens kapitalplacering och äro på detta sätt spridda i de vidsträcktaste kretsar. Många ägare af dylika lotter torde knappast hafva någon klar föreställning om den risk, som, i händelse af ofall, är förenad med ägandet af en dylik lott. Att under sådana förhållanden med dessa lotter fortfarande förbinda en obegränsad ansvarighet, synes mig ur lagstiftningssynpunkt lika olämpligt som det torde vara obehöfligt.

Hvad angår folkbankerna, så torde visserligen dessa understundom vara i större behof af det stöd, den obegränsade ansvarigheten kan skänka, men faran af att detta stöd kan missbrukas ligger, på sätt ofvan är antydt, här så mycket närmare. En sådan organisation af dessa små banker synes därför icke fylla det kraf på trygghet för lugn ekonomisk utveckling, som lagstiftningen å detta område gifvetvis måste, så långt ske kan, söka att fylla.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts, finner jag mig icke kunna tillstyrka förslagets bestämmelser om bankdelägarnes obegränsade personliga ansvarighet, utan hemställas, att samma ansvarighet begränsas i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad 1881 års kommitté i sådant hänseende föreslagit, dock att, därest denna hemställan vinner afseende, ett öfvergångsstadgande bör meddelas i syfte att lämna de hittills varande enskilda sedelutgifvande bankerna rymlig tid att bereda sig för öfvergången till den nya bankformen.»

Justitierådet *Herslow*: »Då den solidariska ansvarighet, hvarpå de enskilda bankerna hittills varit grundade, icke ens under den ganska långa följd af år, sådana banker här i landet ägt bestånd, innan denna ansvarighet blef genom lagen den 7 Juni 1889 närmare reglerad, visat

sig medföra någon egentlig fara för det allmänna, torde samma ansvarighet, ordnad så, som den blifvit genom nämnda lag, och med den skärpta tillsyn öfver bankernas förvaltning, som förevarande förslag väsentligen har till ändamål att införa, icke med fog kunna anses gifva anledning till fruktan för några samhällsvådliga följder. Tvärtom kan med allt skäl antagas, att denna ansvarighet med den kredit, den be-
reder i utlandet, och den trygghet, den ingifver jämväl inhemske fordringsägare, skall, såsom erfarenheten äfven från den närmaste tiden ådagalagt, visa sig under brydsamma tider vara ett synnerligen kraftigt medel till förebyggande af eljest för landet mer eller mindre ruinerande finansiella kriser. Äfven om bankdelägarne, hvilka i regeln äro så kvalificerade, att de måste anses hafva till fullo uppfattat innebörden af berörda ansvarighet, någon gång skulle nödgas att till infriande af bankens förbindelser tillskjuta något utöfver hvad de ursprungligen insatt i banken, torde detta vara betydligt rättvisare, än att förlusten skulle drabba fordringsägarne.

På dessa grunder och då härtill kommer, att afskaffandet af den solidariska ansvarigheten skulle medföra en antagligen för hela landet betänklig rubbning i bankväsendet, finner jag mig sakna skäl till anmärkning mot bibehållande af sagda ansvarighet åt de enskilda banker, som däraf för närvarande äro i besittning.

Däremot kan jag icke inse behofvet eller nyttan af det ifrågasvarande systemets utsträckning än vidare utan så godt som någon verksam begränsning; hvarjemte jag, enär en insiktsfull och försiktig ledning af de mindre s. k. folkbankernas verksamhet åtminstone icke alltid torde vara att påräkna, anser dessas grundande på solidarisk ansvarighet för delägarne ingalunda vara alldeles ofarligt; och biträder jag därför justitierådet Grefbergs uttalande, att rättigheten att drifva bankrörelse med sådan ansvarighet bör, med undantag för de enskilda banker, som för närvarande äro organiserade på denna grund, för framtiden vara beroende af Konungens, efter föregången pröfning af behofvet, meddelade tillstånd dertill i hvarje särskildt fall».

Vidare gaf förslaget anledning till följande anmärkningar:

Rubriken

Justitierådet *Quensel*:

»Enligt 8 och 9 §§ åligger hufvudlottägarne att ansvara en för alla och alla för en med allt sitt gods för bolagets samtliga förbindelser. Denna ansvarighet är visserligen solidarisk, i det densamma har till

föremål bolagets skuldmassa såsom ett helt betraktadt och med afseende å denna förpliktar hufvudlottägarne en för alla och alla för en. Men att de tillika skola häfta med allt sitt gods ligger ej i begreppet solidarisk. Den solidariska ansvarigheten, hvars motsats är den delade ansvarigheten, ansvarigheten pro parte, kan nämligen vara antingen obegränsad eller begränsad. Äfven aktieägarens och kommanditdelägarens ansvarighet faller under benämningen solidarisk. Då nu afsikten är, att hufvudlottägarers ansvarighet skall innebära ett visst slag af den solidariska, nämligen den obegränsade, och då vikt ligger därpå, att i en lag den rätta terminologien kommer till användning, böra orden »solidarisk ansvarighet» såväl i rubriken som i lagtexten utbytas mot annat uttryck, som bättre motsvarar det begrepp som afses, i hvilket hänseende kan tjäna till ledning den i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet använda beteckningen »begränsad personlig ansvarighet».

Justitierådet *Bohman* instämde i justitierådet *Quensels* anmärkning mot det i förslaget använda uttrycket »solidarisk ansvarighet».

Justitieråden *Hellström* och *Petersson* förenade sig om följande yttrande: »Enär de hos oss nu befintliga banker med obegränsad personlig ansvarighet för delägarne, sedan lång tid tillbaka allmänligen kallats »solidariska banker», samt denna benämning numera får anses hafva vunnit sådant insteg i vårt språk, att densamma lämpligen torde kunna här användas såsom det tekniska uttrycket för banker af det slag, förslaget afser, synes lagens rubrik böra förändras till »lag angående solidariska banker», och detta så mycket hellre som, på sätt förut inom högsta domstolen framhållits, rubriken, sådan densamma enligt förslaget lyder, icke kan anses gifva ett fullt exakt uttryck för innebörden af den ansvarighet, som enligt förslaget skall åligga en banks delägare».

Justitierådet *Herslow* ansåg, att den ifrågasatta banktypen lämpligen kunde betecknas med benämningen »solidariskt bankbolag» och lagens rubrik i öfverensstämmelse därmed ändras.

1 §.

Justitierådet *Quensel* med hvilken justitierådet *Bohman* förenade sig, yttrade:

»Giltig anledning synes ej förefinnas att i fråga om bankbolag frångå den i 9 § i aktiebolagslagen uppställda fordran, att stiftarne skola vara här i riket bosatte».

2 §.

Justitierådet *Quensel*:

»Föreskriften om obligatorisk inbjudning har enligt motiven till hufvudsakligt ändamål att motverka försök till kringgående af bestämmelsen i 24 §, att till reservfonden skall läggas hvad vid teckning kan för lotterna betingas utöfver det belopp, hvarå de lyda. Men detta ändamål vinnes näppeligen med den nu föreslagna bestämmelsen om inbjudning, hvilken icke ens innehåller, att inbjudningen skall vara ställd till allmänheten, än mindre att densamma skall offentligen kungöras och viss tid vara tillgänglig, eller att öfverteckning skall reduceras efter viss i lagen bestämd grund. Bestämmelser härom erfordras dock, därest stadgandet om inbjudning skall vinna för nyssnämnda ändamål erforderlig effektivitet. Skulle åter den häraf uppkommande följd, att en hvar kan tilltvinga sig inträde i ett bankbolag vid dess bildande, anses innebära en obillighet mot stiftarne, torde föreskriften om den obligatoriska inbjudningen hellre böra helt och hållet utgå än bibehållas i den i förslaget upptagna form, enligt hvilken den saknar väsentlig betydelse».

Justitierådet *Grefberg*:

»Bestämmelsen att bankbolag ej må bildas utan inbjudning till teckning af lotter i grundfonden kan blifva helt och hållet betydelselös, om föreskrift ej meddelas, huru inbjudningen skall offentliggöras».

Justitieråden *Hellström*, *Petersson*, *Norberg* och *Herslow* förenade sig om följande yttrande:

»Därest meningen med det i denna § intagna stadgande, att bankbolag ej må bildas utan inbjudning till teckning af lotter i grundfonden, är, att inbjudningen skall vara offentlig, och att således en hvar, som sådant önskar, äger i mån af utrymme inträda i bolaget, synes stadgandet ej väl stå tillsamman med principen om delägarnes personliga ansvarighet eller med hvad förslaget i 21 § innehåller angående befogenhet för bolaget, sedan det kommit till stånd, att pröfva öfverlåtelse af hufvudlott. Skulle åter nämnda stadgande afse allenast enskild inbjudning, så att stiftarne äga under hand delgifva inbjudningen med de personer, hvilka de önska till meddelägare i bolaget, synes detsamma sakna betydelse. I allt fall tarfvas, att den nu förefintliga ovissheten om stadgandets verkliga innebörd undanrödjes».

5 §.

Justitierådet *Quensel*:

»11 § förutsätter, att grundfonden icke behöfver i bolagsordningen fixeras till visst belopp utan kan begränsas allenast till minimum och maximum.

Där så skett, kan med 5:te paragrafens nu föreslagna lydelse ovisshet uppstå om betydelsen af det i andra stycket förekommande uttrycket »en fjärdedel af hela grundfonden».

Justitierådet *Petersson*:

»Af bestämmelserna i denna § lärer följa, att större teckning af hufvudlotter ej får tillerkännas giltighet, än som jämnt motsvarar grundfondens belopp, sådant detta blifvit fixerad vare sig i bolagsordningen eller, i händelse det enligt sagda ordning kan bestämmas lägre eller högre, i inbjudningen eller möjligen vid det konstituerande sammanträde, som i förevarande § omförmäles. Af stadgandena i 13 och 50 §§ framgår emellertid — på sätt af andra ledamöter i högsta domstolen vid 13 § erinrats — att, i händelse någon eller några af tecknarne underlåta att fullgöra sina förbindelser, så att antingen teckningsbeloppet måste genom exekutiva åtgärder indragas eller rätten till delaktighet i bolaget förklaras förverkad, detta kan vålla bolaget afsevärda svårigheter och möjligen nödga bolaget att likvidera. Till förekommande af dessa olägenheter synes mig kunna ifrågasättas, antingen att bolagets förpliktelse att likvidera inskränkes till det fall, att minimigrundfonden, sådan denna i bolagsordningen angifvits, icke inom stadgad tid inbetalts, hvarigenom bankbolagen i detta hänseende skulle likställas med aktiebolagen enligt 21 § af gällande aktiebolagslag, eller — och detta synes mig vara att föredraga — att bolaget medgifves att vid sitt bildande antaga giltig teckning för något högre belopp än det, hvartill grundfonden fixerats, exempelvis 10 % därutöfver. Häraf skulle visserligen blifva en följd, att grundfondens exakta belopp, under tiden intill dess den skall vara i sin helhet inbetald, komme att i någon mån vara obestämdt; men synas de olägenheter, som häraf tilläfventyrs kunna vara att befara, undanröddas genom en bestämmelse, att grundfondens belopp under sagda tid skall anses utgöra i förra fallet det i bolagsordningen angifna minimibeloppet, i senare fallet det för grundfonden ursprungligen fixerade.»

8 och 9 §§.

Justitieråden *Quensel*, *Grefberg*, *Hellström*, *Petersson* och *Norberg* förenade sig om följande yttrande:

»Dessa paragrafer afse den ansvarighet för bolagets förbindelser, som åligger hufvudlottägare såsom sådan. Då i en del följande paragrafer omtalas den ansvarighet, en hufvudlottägare kan på annan grund ådraga sig, användes i förslaget ett tillägg af orden »efter allmän lag» för att utmärka, att sistnämnda slag af ansvarighet kan göras gällande i annan ordning än som gäller den i 8 och 9 §§ omhandlade. Detta syfte torde dock lämpligare kunna ernås genom sådan omredigering af 8 och 9 §§, att genom dessas sammanförande till en paragraf eller genom lämplig hänvisning från den ena till den andra tydliggöres, att föreskriften om sättet att utkräfvä ansvarigheten afser allenast den ansvarighet, som omtalas i 8 och 9 §§».

Justitierådet *Herslow* instämde med bemålde fem justitieråd och ansåg, att ifrågavarande två §§ lämpligen kunde erhålla ungefär denna lydelse:

»8 §.

Bankbolag skall bestå af minst trettio hufvudlottägare. De skola vara svenske medborgare. Dessa bolagsmän skola insätta bolagets grundfond och ansvara för uppfyllandet af alla bolagets förbindelser, en för alla och alla för en.

9 §.

Den ansvarighet för bolagets förbindelser, hvilken enligt 8 § åligger hufvudlottägare utöfver hans andel i grundfonden, må ej af bolagets borgenärer göras gällande i annan ordning, än som i lagen angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs stadgas rörande solidariskt bankbolag.»

13 §.

Justitierådet *Quensel*:

»Med afseende å inbetalning af den sista delen af grundfonden är paragrafen så affattad, att det synes tvifvelaktigt, huruvida aktie-

ägare kan tvingas att göra inbetalningen förr än vid utgången af den i paragrafen utsatta tid eller ett år från rörelsens öppnande. I allt fall förutsätter lagrummet, att den sista inbetalningen kan uppskjutas till nyssnämnda tidpunkt. Detta synes emellertid mindre lämpligt vid sammanställning med föreskriften i 50 §, att bolaget skall upplösas, då grundfonden ej blifvit till hela sitt belopp inbetald inom ett år från det bolagets rörelse öppnades. Den tidpunkt, då inbetalningen skulle göras, kan sålunda komma att sammanfalla med den, då bolaget skall i händelse af uteblifven inbetalning upplösas. En tredskande bolagsman skulle alltså kunna föranleda bolagets upplösning, enär bolaget icke fått någon tid efter förfallodagen att aftvinga honom betalning eller realisera därför ställd säkerhet. En sådan respittid bör därför åt bolaget inrymmas genom ändring vare sig i 13 eller 50 §.

Justitieråden *Grefberg, Bohman, Hellström, Norberg och Herslow* förenade sig om följande yttrande:

»Tecknare, som ej erlagt full betalning vid bolagets bildande, skall jämlikt 14 § ställa pant för inbetalning af oguldna beloppet i enlighet med hvad i 13 § stadgas. Panten skall sålunda, om hela det i sistnämnda § medgifna rådrum begagnas, utgöra säkerhet för, att tecknaren inom ett år från öppnandet af bolagets rörelse erlägger slutlikvid. Förr än det visat sig, huruvida denna likvid i rätt tid blifvit fullgjord, äger emellertid styrelsen ej vidtaga åtgärd för indrifvande af hvad på grund af teckning återstår oguldet, och det kan således inträffa, att, innan styrelsen satts i tillfälle att utsöka bolagets fordran eller försälja panten, tiden, inom hvilken grundfonden bort vara till fullo inbetald, gått till ända, hvilken åter medför den verkan enligt 50 § i förslaget, att bolaget skall upplösas.

Till förebyggande af ett dylikt missförhållande torde, på sätt justitierådet Quensel hemställt, antingen den i 13 § föreslagna tid, inom hvilken slutlig inbetalning skall ske, något förkortas eller ock i 50 § tiden för bolagets upplösning till följd af bristande inbetalning bestämmas till något mera än ett år, från det bankens rörelse öppnades.»

15 §.

Högsta domstolen anmärkte, att, då det i sista stycket förekommande uttryck »hvad å lott redan inbetalts» kunde gifva anledning till sådan tolkning, att däri ej skulle inbegripas hvad genom realisering af aflämnad pant influtit, men medel af sistnämnda slag lika litet som

kontant inbetalda borde i händelse af aktierättens förverkande kunna återfordras, ett förtydligande i sådant syfte syntes böra göras.

18 §.

Justitierådet *Petersson* :

»Enligt lagen den 28 juni 1895 angående handelsbolag och enkla bolag är vid aftal om kommanditdelägarskap i bolag en ganska vidsträckt aftalsfrihet intressenterna medgifven. Kommanditdelägaren kan sålunda, i den mån han anser nödigt, tillförsäkra sig ett visst inflytande på affärens skötsel äfvensom rätt att utträda ur bolaget, då hans intresse så kräfver. I bägge dessa hänseenden — de enda däri några effektiva garantier till kommanditdelägarnes säkerhet antagligen kunna ifrågakomma — är emellertid i föreliggande lagförslag aftalsfriheten afskuren: kommanditlottägare får ej deltaga i andra beslut å bolagsstämma än val af revisorer och ej återtaga sitt tillskott, så länge rörelsen fortfar. Härmed är han ställd så godt som rättslös gent emot hufvudlottägarne. Så länge man emellertid anser nödigt och lämpligt att för solidariska bankbolag medgifva rätt att intaga kommanditlottägare, bör äfven dessas rätt beaktas. I sådant afseende synes mig kunna ifrågasättas, om ej ett visst inflytande å afgörandet af för bolaget vitala frågor kan kommanditlottägarne inrymmas, utan att därigenom vare sig deras ställning såsom kommanditister uppgifves, eller obehörigt intrång sker i de solidariska delägarnes handlingsfrihet. Detta inflytande kan tänkas ordnad antingen så, att kommanditlottägarne få direkt deltaga i beslutet, eller så att dem lämnas öppet att i anledning af afgörandet få utträda ur bolaget. Såsom vitala frågor af nyss angifna art torde kunna angifvas: den om ändring i bolagsordningen (§ 37), hvilken ju kan innefatta fullständig omstöpning af bolagets hela verksamhet; den om sökande af förlängd oktroj (§ 62) — då hufvudlottägare därvid äger utträda ur bolaget, bör väl samma rätt tillkomma kommanditlottägare —; samt den om bolagets upplösning i fall, hvarom i 49 § förmäles, i afseende hvarå kan erinras, hurusom, på sätt justitieråden Grefberg och Quensel vid denna § påvisat, kommanditlottägarnes rätt kan genom hufvudlottägarnes åtgöranden trädas allvarsamt för nära.

Om emellertid vid en genomförd undersökning af hithörande förhållanden det skulle visa sig, att någon *modus vivendi* ej står att finna, som billigt tillgodoser bägge slagens af delägare rätt, så torde detta innebära, att kommanditdelägarskap med de i förslaget angifna bestämmingar icke är någon lämplig associationsform. Då härtill kommer, att

något större behof af densamma näppeligen kan sägas vara förhanden — som bekant hafva endast tre af våra enskilda banker begagnat sig af denna utväg att öka sina fonder — synas mig hithörande bestämmelser hållre böra ur banklagstiftningen alldeles uteslutas än bibehållas sådana de i förslaget upptagits.

Slutligen torde ej böra lämnas oanmärkt, att den kommanditlottägare enligt förslaget inrymda ställning synes vara i flera hänseenden mindre följdriktig. Så äger han enligt 39 § till bolagsstämma hänskjuta ärende, i hvars afgörande han ej får deltaga; ehuru fränkänd rätt att påkalla extra bolagsstämma (§ 42), äger han dock, om dylik stämma blifvit af hufvudlottägare begärd, men styrelsen underlåtit att den utlysa, genom anmälan hos Konungens befallningshafvande framtvinga utlysningen (§ 43); enligt 44 § har han rätt att klandra beslut å bolagsstämma, oafsedt att han ej ägt rätt att deltaga i samma beslut; enligt 45 § skall han kallas till bolagsstämma, där han ej har rätt till talan.»

20 och 21 §§.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken justitierådet *Norberg* instämde, yttrade:

»För att hindra att det må stå hufvudlottägare öppet att afgå ur bolaget, när han så finner för godt, och sätta annan i sitt ställe utan hänsyn därtill, att denne är oförmögen att fullgöra de förbindelser, som följa af den obegränsade personliga ansvarigheten, kan med skäl stadgas, att rätt för hufvudlottägare eller hans efterlämnade bo, hvilket såsom oskiftadt bör vara alldeles likställt med honom, att under oktrojtiden afgå från bolaget och för ny ägare att på grund af öfverlåtelse utöfva en bolagsman tillkommande rättigheter i vidsträcktare mån, än förslaget innehåller, skall bero af bolagets samtycke, och torde enahanda regel jämväl böra tillämpas å hufvudlottägarers sterbhusdelägare i det fall, att annorledes än genom arfskifte till boet hörande lott eller andel däri öfvergått å delägare i boet.

Har däremot genom arfskifte äganderätt till hufvudlott förvärfvats, vare sig på grund af arf eller giftorätt, synes i betraktande af sterbhusdelägarernes ansvarighet för bolagets förbindelser billigheten fordra, att dessa fång i och för sig skola för svensk medborgare medföra rätt att utöfva alla en bolagsman tillkommande rättigheter, och hemställas till följd häraf, att förevarande paragrafer måtte ändras i öfverensstämmelse med hvad sålunda anmärkts, med erinran att bifall härtill föranleder någon jämkning i affattningen af 22 §.»

Justitieråden *Quensel*, *Bohman*, *Hellström*, *Petersson* och *Herslow* ansågo, i likhet med hvad redan inom högsta domstolen anmärkts, att en hvar, som genom arf eller på grund af gifterätt bekommit hufvudlott i bankbolag, borde äga rätt att oberoende af bolagets samtycke inträda såsom delägare i bolaget, därest han uppfyllde det i 8 § stadgade villkor att vara svensk medborgare, samt hemställde förty, att stadgandena i förestående §§ måtte i öfverensstämmelse därmed ändras.

22 §.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken justitieråden *Bohman*, *Hellström* och *Norberg* förenade sig, anförde: »Enär enligt förslaget det uppenbarligen skall åligga styrelsen eller ledamot däraf att tillse, att de i tredje stycket af denna § meddelade föreskrifter fullgöras, torde affattningen af detta stycke i enlighet härmed jämkas och därigenom bringas att fullt motsvara 90 § för det fall, att styrelseledamot häremot bryter.»

23 §.

Justitierådet *Quensel*:

»I lagförslaget användas uttrycken, att bolaget »upplöses» och att bolaget »slutar sin rörelse». Med »upplösning» åsyftas de fall, då bolaget råkar i konkurs eller träder i likvidation. Men därmed kan bolaget ej anses hafva genast upphört att existera, det måste fortvara såsom rättssubjekt och i viss bemärkelse fortsätta sin rörelse, till dess affärerna blifvit fullständigt afvecklade. Nu framgår ej tydligt, huruvida förslaget med uttrycket »slutar sin rörelse» afser, att affärerna blifvit till fullo afslutade, eller endast, såsom 78 § låter förmoda, åsyftar det samma som med »upplöses». Om det senare är händelsen — i hvilket fall bör erinras om vikten att undvika olika uttryck för samma sak — skulle af 23 § följa, att grundfond och kommanditfond finge i händelse af likvidation minskas genom utdelning eller annan återbetalning till lottägarne, utan att förbehåll gjorts, att bolagets borgenärer dessförinnan blifvit förnöjda. Då detta uppenbarligen icke kan vara meningen, torde en dylik innebörd af 23 § böra genom redaktionsändring uteslutas.»

24 §.

Under återopande af sin anmärkning vid 15 § hemställde *högsta domstolen*, att andra stycket måtte förses med ett tillägg, hvaraf klart

framginge, att, där lottecknare förklarats hafva förverkat rätt till delaktighet i bolaget, efter det af honom ställd pant blifvit af bolaget försåld, till reservfonden skulle läggas hvad som influtit genom försäljning af panten.

27 §.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken justitierådet *Bohman* förenade sig, anförde:

»Då det synes mindre egentligt, att rätten att förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet upptages såsom undantag från förbudet att drifva handel, torde paragrafen böra omredigeras.

Tillika synes kunna ifrågasättas, huruvida icke ett stadgande borde införas till undanrödjande af nu gängse uppfattning, att bankbolag skulle vara oförhindradt förvärfva fastighet af hvarje storlek och värde, blott någon del af fastigheten användes för bankens inrymmande. Då väl kan inträffa, att en banks behof af en för dess rörelse välbelägen eller eljest företrädesvis lämplig fastighet icke kan tillgodoses, med mindre banken förvärfvar större sådan, än att den kan användas eller fördelaktigt bebyggas uteslutande för bankens eget ändamål, torde väl ej vara lämpligt, att ovillkorligt förbud meddelas för bank att förvärfva större fastighet, än för inrymmande af egen banklokal erfordras. Där- emot synes rätten att äga fastighet, större än nyss är sagdt, kunna göras beroende af särskildt tillstånd.

Den i motiven angifna grund för förbudet att såsom pant mottaga andra bankbolags hufvudlottbref lärer följdriktigt böra medföra, att förbudet utsträcker äfven till lottbref i andra bolag med obegränsad ansvarighet.»

Justitierådet *Grefberg*: »Bankbolags rätt att förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet kan, i synnerhet då bankrörelsen utöfvas å flere orter eller i skilda lokaler på samma ort, uppenbarligen leda därtill, att högst ansefliga belopp användas för fastighetsköp och uppförande af byggnader i ändamål att bereda banken vinst genom hyresafkastning och fastighetshandel. En sådan verksamhet strider emot den i första stycket af förevarande paragraf gjorda begränsning i bankbolags rätt att idka handel och borde således vara från bankrörelsen utesluten. Motsvarande stadgande i nu gällande lag om bankaktiebolag har legat till förebild för förslaget, men enligt kungl. kungörelsen den 12 juni 1874 angående enskilda banker med rätt att utgifva egna sedlar får bankbolag ej äga annan fastighet, än som för bankens inrymmande

är behöflig. Ett dylikt stadgande, hvilket har afgjort företråde framför det nu föreslagna, bör lämpligen upptagas i förslaget, men torde tillika kunna stadgas rätt för bankbolag att, i fall fastighet, hvilken är större än som erfordras för bankrörelsen, till följd af sitt läge är synnerligen lämplig för bankens inrymmande, söka särskildt tillstånd att förvärfva sådan fastighet.»

Justitieråden *Hellström*, *Petersson* och *Herslow* förenade sig om följande yttrande:

»Då uppenbart torde vara, att bankbolag må, utan att sådant i lag stadgas, äga att förvärfva behöfliga inventarier, torde stadgandet därom böra utgå. Och då det med den affattning, första punkten af andra stycket erhållit, synes, som om det i samma punkt förekommande stadgande om rätt för bankbolag att förvärfva för bankens inrymmande afsedd fastighet skulle utgöra undantag från den i första stycket föreskrifna begränsning af den handelsrörelse, banken må drifva, men sådant uppenbarligen icke är meningen, torde paragrafen böra omredigeras.

Enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, hafva nu gällande bestämmelser angående bankbolags rätt att förvärfva fast egendom icke alltid lojalt efterlevats. Det har nämligen förekommit, att bankbolag inlåtit sig å fastighetshandel under helt andra förhållanden än dem lagstiftningen förutsätter såsom villkor för dylikt förvärf. Då det emellertid näppeligen lär kunna ifrågasättas att för hvarje sådant fall tillgripa en så allvarsam utväg som den att förklara oktrojen förverkad, torde, utöfver hvad förslaget i denna del innehåller, jämväl erfordras bestämmelser, som trygga lagens behöriga efterlefnad.»

Justitierådet *Norberg* instämde i den af justitieråden *Hellström*, *Petersson* och *Herslow* gjorda anmärkning mot redaktionen af ifrågasvarande paragraf.

29 §.

Justitierådet *Hellström*: »Då den inlåningsrörelse å s. k. sparskasseräkning, som under senare år öppnats af de flesta banker, omfattats med så stort intresse, att högst afsevärda belopp för närvarande äro å dylika räkningar innestående, samt denna inlåningsrörelse, hvilken är afsedd för och hufvudsakligast anlitas af den mindre penningstarka allmänheten, således visat sig vara till stort gagn för samma allmänhet, synes mig lagstiftaren sakna anledning lägga hinder i vägen för dylik rörelse i vidare mån, än som kan anses nödigt, för att hindra samma

rörelse att i större utsträckning träda i stället för den af bankerna jämväl bedrifna, för den mera kapitalstarka allmänheten afsedda inlåningsrörelsen å s. k. depositionsräkning och därigenom afsevärdt inverka å statens rätt att vid inlåning å sådan räkning upptaga stämpelskatt. Af sådan anledning kan det i andra stycket af förevarande paragraf förekommande stadgande därom, att å medel, som å sparkasseräkning insätts, ränta ej må godtgöras för högre belopp än tretusen kronor af en insättares tillgodohafvande, möjligen anses berättigadt, men synas mig däremot de stadganden, som därutöfver upptagits i samma stycke, sakna fog. Och hemställer jag förty, att sistnämnda stadganden måtte ur förslaget utgå.»

Justitierådet *Petersson*: »Då, på sätt justitierådet *Hellström* erinrat, den s. k. sparkasseräkningen visat sig vara en för vida kretsar af allmänheten — särskildt den mindre kapitalstarka medelklassen — väl afpassad och mycket anlitad form för fyllande af deras behof af bankförbindelse, synas mig skäl ej föreligga att ytterligare skärpa de angående denna gren af bankrörelsen hittills gällande bestämmelser, utan anser jag, att, om sagde bestämmelser finnas tarfva förtydligande, detta i stället bör gå ut på att lagfästa den praxis, som, enligt hvad i motiven uppgifves, i berörda hänseende gjort sig gällande.»

30 §.

Justitieråden *Quensel*, *Grefberg*, *Bohman*, *Hellström*, *Norberg* och *Herslow* ansågo, att i öfverensstämmelse med föreskriften i 40 § aktiebolagslagen borde stadgas, att ledamot i styrelsen skulle vara bosatt i Sverige.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken justitieråden *Bohman* och *Hellström* förenade sig, tillade: »I motiven har ej angifvits, af hvad anledning förslaget afviker från den vid lagstiftning om bolag under senare tiden antagna grundsats, att styrelsen skall väljas för viss tid, ej öfverstigande fem år. Då för bolag, som drifva bankrörelse, i detta afseende bör gälla enahanda regel som för aktiebolag i allmänhet, samt ett särskildt skäl för att styrelsen skall väljas för bestämd, kortare tid är att finna därutinnan, att det ligger en betydande skillnad emellan att icke förnya ett mandat och att skilja mandatarien från sin befattning, så synes det lämpligt, att jämväl bringa förslaget beträffande tiden för val af styrelse i öfverensstämmelse med föreskriften i 40 § af lagen om aktiebolag.»

33 §.

Justitierådet *Quensel*: »I motiven till denna paragraf har kommittén vidrört frågan om tecknande om bolagets firma vid afdelningskontoren och därvid uttalat den åsikt, att då, ehuru annan än ledamot af bolagets styrelse ej må registreras såsom berättigad att teckna bolagets firma, likväl äfven annan än styrelseledamot kan på grund af uppdrag af styrelse eller bolagsstämma teckna firma med bindande verkan för bolaget, fastän registrering af sådant förhållande ej kan ifrågakomma, några från nu gällande principer rörande firmateckning afvikande bestämmelser ej borde föreslås. Med den formulering, 33 § i öfverensstämmelse härmed erhållit, torde dock frågan om firmateckningen vid afdelningskontoren desto mindre vara på ett tillfredsställande sätt löst, som riktigheten af den af kommittén uttalade åsikt, att annan än styrelseledamot skulle kunna med bindande verkan teckna firma på grund af uppdrag, lämnadt af styrelsen, starkt bör ifrågasättas. Lagbestämmelserna i förevarande afseende synas böra hafva till ändamål uppfyllande af de från allmänhetens sida berättigade fordringarna, att vid hvarje afdelningskontor finnes den eller de, som äga att med bindande verkan för banken utfärda förbindelser, och att tillfälle gifves att ur bolagsregistret inhämta upplysning om de personer, som erhållit sådant uppdrag.

Skulle det befinnas, att dessa fordringar ej kunna tillgodoses, med mindre prokurist för bolaget antages, bör erinras, att, ehuru det visserligen strider mot naturen hos ett bolag, som företrädes af styrelse, att prokurist af styrelsen utses, samma betänklighet icke torde möta, därest prokurist af bolagsstämma antages.»

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken justitierådet *Bohman* förenade sig, yttrade: »Då bankbolag, isynnerhet de större, ofta drifva rörelse utom vid hufvudkontoren jemväl vid afdelningskontor å särskilda orter, men förslaget afser en för bankrörelsen i sin helhet gemensam styrelse, hvilken uppenbarligen ej kan utöfva alla förvaltningsbestyren vid bankens samtliga kontor och ej håller eger befogenhet uppdraga åt annan att med styrelsens rätt drifva bankrörelse, torde erfordras ett stadgande, hvarigenom bankerna sättas i stånd att ordna, huru de vid afdelningskontoren skola med bindande verkan företrädas och huru rättigheten att där teckna firma skall komma till tredje mans kännedom.

Ett dylikt ordnande bör kunna ske genom ett stadgande om rätt för bankerna att antaga prokurist, hvilket stadgande skulle föranleda en

jämkning af förevarande §, så att däraf tydligen framginge, att det i sista stycket meddelade förbud allenast gällde styrelsen.

Hittills lär varit vanligt, att de af en bank vid afdelningskontoren anställda förtroendemännen varit i förhållande till banken bundna af en särskild instruktion, som begränsat deras handlingsfrihet i vissa afseenden; och det torde vara klart, att en anordning i ofvan angifna afseende icke skulle medföra ändring härutinnan, ehuru naturligtvis en dylik begränsning ej inverkade på förhållandet emellan banken och tredje man.»

Justitierådet *Hellström* instämde i hvad justitieråden *Quensel* och *Grefberg* vid denna § anmärkt.

Justitierådet *Petersson*, med hvilken justitieråden *Norberg* och *Herslow* voro ense, anförde:

»Då, såsom kommitterade i motiven erinrat, det med nu föreslagna bestämmelser kan inträffa, att vid banks afdelningskontor ej finnes någon, som är berättigad att annat än på grund af särskildt därtill lämnadt, ej registreradt uppdrag teckna bolagets firma, hvaraf åter lärers följa, att en hvar, som genom dylikt afdelningskontor träder i förbindelse med banken, har att göra sig förvissad om arten och omfattningen af berörda uppdrag, men en dylik anordning uppenbarligen är för såväl banken som allmänheten synnerligen olämplig, hemställer jag, att i fråga om det sätt, hvarå bolaget skall företrädas, meddelas bestämmelser, som bättre än de föreslagna motsvara förhållandenas kraf».

36 §.

Justitieråden *Grefberg*, *Hellström*, *Petersson* och *Norberg* funno det oegentligt, att bolagets delägare i förslaget ej betecknats med ett och samma uttryck utan än med »bolagsmän» än med »delägare» och än med »lottägare».

39 §.

Justitierådet *Quensel*:

»I anledning däraf, att i förevarande paragraf bolagsmännen betecknas med ordet delägarne, och att revisorernas skriftliga redogörelse benämnas ömsom berättelse och utlåtande, erinras om önskvärdheten däraf, att för samma begrepp öfverallt användes samma uttryck.

Det i aktiebolagslagen ej förekommande tillägg, att å bolagets hufvudkontor förteckning öfver de å bolagsstämma förekommande ären-

den skall hållas tillgänglig, torde böra utgå såsom obehöfligt och för vissa fall olämpligt».

40 §.

Justitierådet *Quensel*:

»Då en väsentlig del af kontrollen öfver ett bankbolags verksamhet är afsedd att utöfvas genom publiciteten, samt för denna skall sörjas icke blott genom den årliga förvaltningsberättelsen med därtill hörande balansräkning utan äfven genom de i 80 § omnämnda månatliga redogörelserna, hvilka senare torde för berörda ändamål blifva af minst lika stor betydelse, hemställes, att den i 40 § meddelade föreskrift, att i balansräkningen bolagets tillgångar icke må upptagas öfver deras verkliga värden, och att förty osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, hvarmed de beräknas komma att ingå, måtte utsträckas äfven till månadsredogörelserna».

Häri instämde justitierådet *Grefberg* och tillade: »Enär aktier och obligationer ofta utgöra en ganska väsentlig del af en banks värdehandlingar, synes förbudet att upptaga bankernas tillgångar öfver deras verkliga värden blifva mera verksamt, om föreskrift meddelas därom, att dessa värdehandlingar skola med uppgift om de kurser, hvarefter de upptagits, specificeras i de årliga förvaltningsberättelserna.»

44 §.

Justitierådet *Quensel*:

»Då det synes, som skulle talan å bolagsstämmas beslut vara medgifven äfven kommanditdelägare, kan ifrågasättas, huruvida ej deras rätt i sagda afseende borde inskränkas till beslut, däri de ägt deltaga, eller hvilka såsom främmande för bolagets ändamål eljest röra deras rätt.»

49 §.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken justitierådet *Bohman* förenade sig, anförde:

»Förslaget skiljer mellan grundfond och kommanditfond, bildade, den förra af hufvudlottägarnes, den senare af kommanditdelägarnes insatser. I hvad mån för dessas återfående vid bolagets upplösning de båda slagen af delägare må i bolagets tillgångar konkurrera, afgöres ej uttryckligen i förslaget, hvadan antagas får, att de i nämnda

afseende äga lika rätt. Konsekvensen häraf synes vara, att, därest förlust å bolagets rörelse uppstår, större än att den motsvaras af reservfonden jämte andra till framtida förfogande afsatta medel, återstoden af förlusten anses drabba såväl grundfonden som kommanditfonden. Då emellertid i 49 § nämnes förlust allenast af reservfonden och viss del af grundfonden, lämnas därmed oafgjordt, i hvad mån kommanditfonden bör tagas i betraktande vid beräkning af grundfondens ställning. Till undvikande af osäkerhet i denna viktiga punkt torde paragrafen böra förtydligas; och lär, om hvad sålunda anmärkts vinner afseende, jämväl ett förtydligande af 80 § finnas erforderligt.»

Justitierådet *Quensel* fortsatte:

»Därest genom åtgärd, som i andra stycket afses, hufvudlottägare gått i författning om rörelsens fortsättande — å hvilken fråga kommanditdelägarne saknat allt inflytande — men det därefter visar sig, att bolaget icke desto mindre måste likvidera, synes mot delägare, som ej medverkat till rörelsens fortsättande, obilligt, att det till grundfondens fyllande gjorda tillskott jämte viss ränta skall under alla förhållanden återgäldas, innan delägare äga återfå sina öfriga insatser. Det kan nämligen inträffa, att, om bolaget genast likviderat, tillgång funnits till återgäldande af väsentlig del af insatserna, men att rörelsens fortsättande utfallit så olyckligt, att i följd däraf endast fordringsägarne och hufvudlottägaras ofvannämnda tillskott blifva betäckta eller att delägarnes dividend åtminstone reducerats. Öfrige delägare blefve sålunda lidande därpå, att genom några delägaras åtgärd bolagets ställning ytterligare försämrats.»

Justitierådet *Grefberg*:

»Den hufvudlottägare, som gjort tillskott för täckande af brist i grundfonden, enligt förslaget tillerkända rätt att återfå hvad han sålunda förskjutit, innan annan lottägare äger åtnjuta utdelning, kan lända till obehörig förlust för kommanditlottägare, som ingått i bolaget. Antager man, att en större del af grundfonden gått förlorad och att bristen täckts genom tillskott af hufvudlottägare, så blifver, om den fortsatta rörelsen ej ställer sig synnerligen gynnsam för bolaget, följden, att kommanditlottägarne under många år ej erhålla ränta å sina insatser; hvaremot, om bolaget upplösts, då kännedom om bristen erhållits, sistnämnde lottägare skulle till fullt utfått sina insatser och följaktligen kunnat göra dem genast räntebärande. Inträffar, att under rörelsens fortsättning brist i grundfonden ånyo yppas, innan tillskotten blifvit återbetalda, kunna därjämte kommanditlottägarne insatser i väsentlig mån eller helt och hållet gå förlorade just till följd däraf, att tillskotten

skola gäldas, innan de erhålla utdelning för sina insatser. Då dessa lottägare icke äga att ingripa i förvaltningen af bolagets angelägenheter eller annorledes än vid bolagets upplösning utbekomma sina insatser, synes deras ställning kräva, att sättet huru grundfonden tillkommit icke inverkar på deras rätt gentemot hufvudlottägarne, samt bestämmelserna i förslaget om huru tillskott till grundfonden skola återgäldas följaktligen böra afse allenast förhållandet emellan dem, som gjort tillskotten, och öfriga hufvudlottägare.»

Härjämte hemställde justitierådet om jämkning i redaktionen af fjärde stycket till utmärkande däraf, hurusom det ålåge styrelsen att, då anledning yppats till antagande att bolaget gjort ifrågavarande förlust, fullgöra hvad i samma stycke föreskrifvits.

Justitieråden *Hellström* och *Norberg*, som i likhet med justitierådet Quensel ansågo önskligt, att i lagen fullt tydligt uttalades i hvad mån kommanditfonden skulle tagas i betraktande vid beräkningen af grundfondens ställning, biträdde hvad justitierådet Quensel hemställt därom att, till undvikande af osäkerhet i detta hänseende, såväl nu förevarande som sista stycket af 80 § borde omredigeras; och instämde justitieråden därjemte uti justitierådet Grefbergs hemställan om jämkning i redaktionen af fjärde stycket af 49 §.

Justitierådet *Petersson* hänvisade till hvad han under 18 § anmärkt samt biträdde beträffande redaktionen af 4:de mom. justitierådet Grefbergs hemställan.

Justitierådet *Herslow*: »Den i början af förevarande § för tillämpning af de i §:n meddelade föreskrifter uppställda förutsättning, att nämligen »reservfonden och tio procent af grundfonden förlorats», kan af mig icke uppfattas annorlunda, än att, såsom orden tydligen utmärka, endast reservfonden och grundfonden och således, där kommanditlottägare inrymts i bolaget, icke kommanditfonden, får tagas i beräkning, då det gäller att bestämma, huruvida nämnda förutsättning är för handen. Väl skall enligt 18 § i förslaget kommanditfonden lika med grundfonden häfta för bolagets samtliga förbindelser, hvadan kommanditärerne icke äga återbekomma sina insatser, med mindre bolagets skulder blifvit till fullo betalda; men däraf följer ingalunda, att hufvudlottägare och kommanditärer sinsemellan skola äga lika rätt till utdelning ur bolagets återstående tillgångar. Kommanditlottägarne, hvilka sakna allt inflytande på förvaltningen och endast äga rätt till en föga ingripande kontroll, intaga i bolaget en väsentligen olika ställning mot hufvudlottägarne och äro, så framt icke annat framgår vare sig af bolagsordningen eller af särskildt emellan dem och hufvudlottägarne, såsom de egentlige

bolagsmännen, ingånget kontrakt, i själfva verket icke annorlunda att betrakta än såsom bolagets förläggare, i hvilken egenskap de äro lagligen berättigade att återfå sina i bolaget insatta medel framför hufvudlottägarne.

För att närmare åskådliggöra min uppfattning af hufvudinnehållet i denna §, vill jag taga ett exempel. Jag antager att bokslutet utvisar bolagets affärsställning sålunda:

*Tillgångar:**Skulder:*

Kassa	100,000: —	Diverse kreditorer	10,000,000: —
Fordringar och andra		Grundfond	2,000,000: —
tillgångar, såsom		Reservfond	1,000,000: —
bankhus m. m.	12,200,000: —	Kommanditfond	500,000: —
Saldo (förlust)	1,200,000: —		
	<hr/>		<hr/>
	= 13,500,000: —		= 13,500,000: —

Som bolagets förlust sålunda uppgår till summan af reservfonden och 10 procent af grundfonden, skall bolaget likvidera. Likviden utfaller sålunda, att, sedan bolagets egentliga kreditorer ur tillgångarna, 12,300,000 kronor, erhållit full betalning med 10,000,000 kronor, en behållning återstår till belopp af 2,300,000 kronor. Här af skola kommanditlottägarne, därest annat icke är stadgadt i bolagsordningen eller särskildt kontrakt, till fulla utfå sina insatser med 500,000 kronor och hufvudlottägarne sinsemellan dela återstoden 1,800,000 kronor.

Med denna min uppfattning har jag mot bestämmelserna i förevarande § ej annat att anmärka, än att, då kommanditärerne ej kunna förhindra, att de för grundfondens återställande till dess behöriga belopp erforderliga medel tillskjutas af hufvudlottägare och bolagets rörelse därefter fortsättes med risk att affärsställningen ytterligare försämrar — hvarigenom, särdeles om operationen gång efter annan upprepas kommanditärernas utsikt att återfå sina insatser skulle i följd af den föreslagna företrädesrätten för hufvudlottägarnes tillskott i hög grad sättas på spel — det med rättvisa och billighet alldeles icke öfverensstämmer, att sådana till grundfondens fyllande gjorda tillskott skulle vid bolagets upplösning utgå med förmånsrätt framför kommanditlottägarnes insatser. Tvärtom torde i berörda fall dessa insatser böra hafva företräde framför nämnda tillskott. Att åter, i händelse rörelsens fortsättande tillskyndar bolaget vinst, de, som gjort tillskotten och därigenom beredt möjlighet för vinnande af det lyckliga resultatet, må äfven i förhållande till kommanditlottägare för tillskotten jämte ränta

åtnjuta förmånsrätt i behållna vinstmedel, däremot synes icke något vara att erinra.»

50 §.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken justitieråden *Grefberg* och *Norberg* förenade sig, yttrade: »Bland de fall, då bankbolag skall upplösas och likvidation verkställas, torde böra upptagas jämväl, att oktrojen utgått eller förverkats; och detta desto hellre, som för dessa händelser den i 51 § stadgade påföljd för fortsättande af bankens verksamhet bör äga enahanda tillämplighet som i de i 50 § nu omförmälda fall.»

57 §.

Justitierådet *Grefberg*, med hvilken justitieråden *Quensel*, *Petersson*, *Norberg* och *Herslow* förenade sig, anförde:

»För det fall att skifte eller utdelning i strid emot här föreslagna bestämmelser skett och bolaget sedermera befinnes oförmöget att fullgöra sina förbindelser, har i motiven under 25 § anförts, att återbärings-skyldighet för bolagsmännen torde följa af den i 92 § meddelade allmänna föreskrift om åliggande för styrelseledamöter, likvidatorer eller delägare att vid begången lagöfverträdelse svara för all däraf uppkommande skada; men enär lagöfverträdelse icke kan anses vara begången af bolagsman, som i god tro utan kännedom om bolagets ställning erhållit utdelning, och 92 § således icke är tillämplig å sådan bolagsman, synes till betryggande af borgenärers rätt här vara erforderlig en bestämmelse om, att de bolagsmän, som i fall, hvarom nu är fråga, uppburit utdelning, äro underkastade återbärings-skyldighet.»

Justitierådet *Hellström* instämde uti hvad justitierådet *Grefberg* vid denna § anmärkt under erinran tillika, att, om uti 92 § skulle inläggas den betydelse, förslagets författare afsett, däraf ock skulle följa, att den bolagsman, som i god tro mottagit honom erbjuden utdelning, skulle i händelse af bolagets insolvens vara underkastad, förutom återbärings-skyldighet, jämväl förpliktelse att solidariskt med öfrige bolagsmännen svara för uppkommande skada; men att, då någon skadeståndspå-
 lykt icke rimligtvis torde för sådan bolagsman böra ifrågakomma, det ifrågasatta tillägget borde gifvas sådan affattning, att däraf med full tydlighet framginge, att bolagsman, hvarom nu vore fråga, icke — såsom motiven till förslaget eljest kunde gifva anledning antaga —

vore skadeståndspliktig utan allenast underkastad återbäringsskyldighet och att således 92 §:ns stadganden icke å sådan bolagsman ägde tillämplighet.

Justitierådet *Quensel* tillade: »Det af denna paragraf följande medgifvande, att efter den i årsstämmning utsatta inställelsedag bolagets tillgångar må skiftas, där medel, erforderliga för betalande af all veterlig ogulden gäld blifvit afsatta, torde böra fullständigas med föreskrift om sådant sätt för medlens deponerande, som medför betryggande säkerhet för borgenärerna.»

62 och 63 §§.

Justitierådet *Hellström*: »Då det för den bolagsstämma, som det jämlikt 62 § skall tillkomma att besluta, huruvida förlängning af bolaget meddelad oktroj skall sökas eller icke, är af synnerlig vikt att vara i tillfälle bedöma, om och i hvilken omfattning befintliga hufvudlottägare vilja under förlängd oktroj i bolaget kvarstå, enär sådant uppenbarligen är af beskaffenhet att högst väsentligt inverka på bolagsstämmans beslut, synes mig den hufvudlottägare, som vill vid löpande oktrojtidens slut ur bolaget utträda, böra tillförbindas att därom hos styrelsen göra anmälan senast före nämnda bolagsstämma; och torde fördenskull ändring i tidsbestämmelsen antingen beträffande bolagsstämmans hållande eller för fullgörande af den i 63 § föreskrifna anmälningsskyldighet böra vidtagas».

Justitierådet *Quensel*: »Grundsatsen, att ingen genom ingånget aftal förpliktas för längre tid än med aftalet varit afsedt, bör, enligt mitt förmenande, föranleda därtill, att jämväl kommanditdelägare, som ej vill under förlängd oktroj kvarstå i bolaget, berättigas att därur utträda med utfående af den honom tillkommande andel i bolagets tillgångar. Rätten till utträde kan ej anses ersatt genom den kommanditdelägare medgifna möjlighet att öfverlåta sin aktie å annan, utan att dennes inträde i bolaget göres beroende af bolagets medgifvande. Ty köpare står ej alltid med visshet till buds, än mindre en köpeskilling, som motsvarar kommanditlottens andel i bolagets fonder.

I sammanhang härmed kan erinras om önskvärdheten af ett lagstadgande, utvisande, huruvida kommanditdelägare äger rätt att, utöfver honom möjligen tillförsäkrad ränta å insatsen, deltaga i bolagets årliga vinst och huruvida han må, då bolaget upplöses eller han eljest därur afgår, utöfver sin insats utfå någon del af bolagets fonder».

64 §.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken justitieråden *Grefberg*, *Bohman* och *Hellström* instämde, yttrade:

»Då denna paragraf i dess föreslagna lydelse — enligt hvilken föreskriften att bolaget skall registreras synes fått hufvudsaklig vikt — härutinnan skulle innebära ett upprepande af bestämmelsen i sista punkten i 1 §, men meningen med 64 § torde vara allenast att utmärka, att den registrering, som enligt 1 § skall äga rum, bör ske medelst införande i ett visst angifvet register, hemställas, att paragrafen måtte något omredigeras.»

65—70 §§.

Justitieråden *Quensel* och *Bohman* anmärkte vid 67 §, hurusom det vore erforderligt att i förslaget införa bestämmelse om skyldighet för styrelsen att för registrering aflämna uppgift om hufvudlottägare, som på grund af grundfondens ökning vunnit inträde i bolaget.

Justitieråden *Grefberg*, *Hellström*, *Norberg* och *Herslow* erinrade vid 67 §: »Denna §, hvilken jämväl bör afse förändring i äganderätt till hufvudlott, som genom grundfondens ökning tillkommit, torde införas näst efter 68 §.»

Justitierådet *Quensel* anförde i afseende å 68 §: »Uttrycklig föreskrift synes böra meddelas om registrering af styrelseledamöternas försäkran, att förutvarande grundfond till fullo inbetalts. I öfrigt torde kunna anmärkas, att sådan försäkran erfordras, endast när grundfonden en gång tillförene ökats. Ty den första ökningen af grundfonden är ej tänkbar, med mindre redan den i 66 § omförmälda uppgift innehållit, att den ursprungliga grundfonden blifvit till hela sitt belopp inbetald.»

Justitieråden *Grefberg*, *Bohman* och *Norberg* förenade sig om följande yttrande rörande 68 §: »Då den försäkran, styrelsen enligt första stycket har att afgifva, är öfverflödig i det fall, att redan förut anmälts, att grundfonden blifvit till fullo inbetald, samt för motsatt fall bör uttryckligen föreskrifvas, att den anmälan, en dylik försäkran innebär, skall registreras, erfordras någon jämkning af förslaget.»

Justitieråden *Grefberg* och *Norberg* anmärkte vidare i afseende å 68 §: »Enär det uppenbarligen är nödigt, att för registrering anmäles

såväl ny tecknare af hufvudlott som i hvad mån de nya lotterna öfvertagits af sådan tecknare eller af förutvarande hufvudlottägare, men förslaget icke innehåller tydlig föreskrift härom, synes rättelse härutinnan erfordras och lämpligen kunna ske genom tillägg till andra stycket af förevarande §.»

Justitierådet *Grefberg* tillade i afseende å samma §: »Den bestämmelsen torde böra införas, att ytterligare inbetalning å de nya lotterna, hvilken verkställes efter aflämnandet af sådan uppgift, som i detta stycke afses, kan anmälas för registrering.»

Justitierådet *Hellström*, med hvilken justitierådet *Herslow* instämde, yttrade i afseende å 68 §: »Rörande den registrering, som här afses, synas utförligare bestämmelser böra meddelas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i 65 § finnes stadgadt beträffande bolagets första registrering, så att §:n komme att erhålla uttrycklig föreskrift därom, att vid registreringsansökningen skall fogas protokollet vid den bolagsstämma, där beslut fattats om den nya teckningen, förteckning å dem, som tecknat de nya hufvudlotterna, jämte uppgift å det antal lotter en hvar af dem tecknat, teckningslistor i hufvudskrift eller styrkt afskrift, jämte hvad mera möjligen kan finnas erforderligt.

Däremot synes stadgandet därom, att styrelseledamöterna skola afgifva försäkran, att förutvarande grundfond till fullo inbetalts, böra såsom obehöfligt och olämpligt utgå. Enligt 50 § skall ju bolaget upplösas och likvidation verkställas, där ej den först bestämda grundfonden blifvit inom föreskrifven tid till hela sitt belopp inbetald; och att anmälan om denna inbetalning skall ske stadgas i 66 §, liksom sista stycket af förestående § innehåller föreskrift rörande anmälan till registret om inbetalningen af de nya lotterna. Nu förevarande stadgande torde därför lämpligen böra ersättas med föreskrift därom, att registrering, hvarom nu är fråga, ej må ske förr än i registret blifvit efter behörig anmälan antecknad, att förutvarande grundfond till fullo inbetalts.»

Justitierådet *Grefberg* yttrade i afseende å 69 och 70 §§: »För det fall, att ytterligare inbetalning af kommanditlottägare skett efter utgången af de i dessa paragrafer bestämda tider, åberopas hvad i fråga om registrering af dylik inbetalning enligt 68 § blifvit anmärkt såsom äfven här tillämpligt.»

Justitierådet *Hellström* anförde rörande 69 och 70 §§: »Då stadgandet i 69 § afser allenast, att de af kommanditlottägare tecknade belopp, som utöfver de enligt 65 § registrerade ytterligare inbetalts, skola registreras, synes som om samma stadganden bort sammanföras med

stadgandet i 66 § eller ock upptagas i mera omedelbart sammanhang med föreskriften om den första registreringen enligt 65 §.

Skulle emellertid anses lämpligare, att föreskrifter i ett sammanhang meddelades om kommanditlottägares registrering, synes mig 69 och 70 §§ lämpligen hafva bort sammanföras i en paragraf sålunda, att i paragrafens första stycke stadgades, att beslut om upptagande af kommanditlottägare, hvilket ej i sammanhang med bolagets registrering blifvit enligt 65 § i registret infördt, skulle registreras, samt därefter i ett andra stycke meddelades bestämmelser rörande anmälan till registret om de belopp, som efter den första registreringen blifvit å de tecknade lotterna inbetalda.»

Justitierådet *Herslow* ansåg, att 69 och 70 §§ borde sammanföras i en § med det innehåll, som förordats af justitierådet *Hellström*.

Justitierådet *Petersson* yttrade beträffande 65—70 §§: »Det synes mig — särskildt i händelse den af mig vid 5 § gjorda anmärkning vinner afseende — kunna ifrågasättas, huruvida det må vara nödigt och lämpligt, att förteckning öfver hufvudlottägarne med uppgift å hvarderas lottantal aflämnas för registrering, innan grundfonden inbetalts och sålunda den ovisshet om delägarskapet, som alltid kvarstår, så länge detta ännu kan förklaras förverkadt, upphört. Med hänsyn till bestämmelserna i 19, 22 och 77 §§ torde någon olägenhet näppeligen kunna befaras däraf, att ifrågavarande registrering uppskjutes, till dess förhållandena blifvit definitivt ordnade, och sålunda sker i sammanhang med den anmälan, hvarom 66 § handlar.

Vidare skulle enligt mitt omdöme ifrågavarande registreringsföreskrifter vinna i reda och öfverskådlighet, om 69 § uppflyttades och sammanfördes med 66 §, så att 65 och 66 §§ komme att angifva allt hvad som vore att iakttaga i afseende på registreringen vid bolagets bildande; om därefter meddelades bestämmelser angående registrering af sådan ändring i bolagets fonder, som kan ifrågakomma efter dess bildande — därvid, utöfver hvad 68 och 70 §§ i sådant afseende innehålla, torde böra angifvas, att registrering af nytillkomna hufvudlottägare och deras lottantal skall ske i sammanhang med anmälan om teckningens inbetalning; och om slutligen efter nu angifna föreskrifter finge följa den i 67 § af förslaget förekommande.

Beträffande 68 § 1 mom. andra punkten är jag ense med justitierådet *Hellström*.»

76 §.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken justitierådet *Bohman* förenade

sig, yttrade: »Hänvisningen till tillämpliga delar af hvad i lagen om aktiebolag blifvit om registrering stadgadt torde vara allt för sväfvande och böra utbytas mot hänvisning till uppgifna paragrafer i nyssnämnda lag, därvid jämväl torde böra tillses, huruvida icke en del af de åsyftade bestämmelserna lämpligare böra i den föreslagna lagen införas.»

Justitieråden *Grefberg, Hellström, Petersson, Norberg* och *Herslow* hemställde, ej mindre att i förslaget måtte införas stadganden *dels* att bestämmelse, innefattande inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda bolaget, ej får registreras och *dels* att, då bankbolags egendom afträdes till konkurs, underrättelse om den offentliga stämningen skall, samtidigt med kungörelse därom, genom rättens eller domarens försorg atsändas för registrering, utan äfven att tydlig hänvisning måtte i öfrigt göras till de i lagen om aktiebolag förekommande bestämmelser om registrering, hvilka finnas böra i tillämpliga delar gälla i fråga om bankbolag.

77 §.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken justitierådet *Bohman* instämde, yttrade: »Då meningen lär vara, att den aflämnade pantens fullgoda beskaffenhet skall pröfvas af Konungens befallningshafvande, men denna mening icke synes otvetydigt uttalad, hemställes om förtydligande härutinnan.»

78 §.

Justitierådet *Quensel*: »Föreskrift saknas i denna paragraf, hvem skyldigheten åligger att insända kungörelse till allmänna tidningarna och underrättelse till finansdepartementet. Om, såsom förmodligen afsedt är, denna skyldighet skall påläggas bolaget eller dess representanter, och under förutsättning att, på sätt vid 23 § finnes berördt, uttrycket »slutar sin rörelse» skall beteckna detsamma som »upplöses», kan anmärkas, att berörda åtgärder från bolagets sida blifva öfverflödiga, för den händelse rörelsen slutar i följd af konkurs, enär det för dylikt fall enligt lag åligger offentlig myndighet att insända såväl kungörelse om konkursen till allmänna tidningarna som underrättelse om densamma till chefen för finansdepartementet.»

Justitieråden *Grefberg, Hellström, Petersson* och *Herslow* förenade sig om följande yttrande:

»Enär bankbolags konkurs kommer till allmänhetens kännedom

genom föreskriften i konkurslagen om offentlig stämmings kungörande, samt chefen för finansdepartementet erhåller underrättelse om konkursen enligt 1 § af förslaget till lag angående bankbolags med solidarisk ansvarighet för delägarne, bankaktiebolags och sparbanks konkurs, bör förevarande §, i fråga om bankbolags upplösning, omfatta allenast de fall, då upplösningen sker af annan anledning än konkurs.»

79 §.

Justitierådet *Grefberg*: »Såsom skäl för den i förslaget inrymda rätt åt bankinspektören att sammankalla bolagsstämma, när han så pröfvar nödigt, har i motiven anförts, att en sådan rätt är af vikt, då styrelsen fattar beslut om äfventyrliga och klandervärda företag.

För den makt, som sålunda skulle tillkomma bankinspektören, förutsättes dock icke ovillkorligen, att enligt hans uppfattning ett företag af dylik beskaffenhet är för handen, utan hans rätt att sammankalla bolagsstämma omfattar hvarje fall, då han anser förvaltningen af bankens angelägenheter sådant påkalla. Huruvida det förefinnes tillräckligt vägande skäl för en dylik åtgärd blifver uppenbarligen ofta svårt att afgöra, enär vid pröfning af denna grannliga fråga jämväl måste tagas i betraktande att åtgärden, fastän den kunde ifrågasättas till följd af äfventyrliga spekulationsaffärer eller en dålig förvaltning, skulle komma att rubba allmänhetens förtroende för banken och därigenom i motsats till förslagets syfte kunna lända till skada i stället för nytta.

Med hänsyn till de betänkligheter, som sålunda möta emot bankinspektörens rätt att sammankalla bolagsstämma, torde dylik rätt böra åt honom inrymmas, allenast då chefen för finansdepartementet, på hemställan af bankinspektören, därom förordnar.»

Justitierådet *Hellström*: »Likasom det å ena sidan är lagstiftarens plikt att söka genom noggranna och i möjligaste mån uttömmande bestämmelser om allmän kontroll ordna bankväsendet på sådant sätt, att detsamma må blifva så betryggande som möjligt, ligger det, å andra sidan, vikt uppå, att icke hos den kontrollerande myndigheten lägges sådan makt, att denne, utan att utomordentliga skäl föreligga, må, till fara för rättssäkerheten, genom ett förhastadt beslut kunna på sådant sätt ingripa gent emot en bankinrättning, att allmänhetens förtroende till samma bankinrättning onödigtvis rubbas. Ett sådant för rättssäkerheten farligt stadgande synes mig det enligt förevarande §

bankinspektören gifna bemyndigande att sammankalla bolagsstämma innebära. Enbart det faktum att bankinspektören på sådant sätt ingriper är uppenbarligen af beskaffenhet att högst väsentligt inverka på allmänhetens ställning till banken. Allmänheten pröfvar icke eller är kanske icke i tillfälle att pröfva de orsaker, som föranlett bankinspektörens åtgörande, men anser utan vidare samma åtgörande innebära detsamma som att banken är på obestånd. Följderna häraf kunna blifva oberäkneliga och bankinspektörens åtgärd ödesdiger nog. Vore bankinspektionen en af flere personer bestående myndighet, där beslut fattades efter förutgången öfverläggning och meningsutbyte mellan de särskilda ledamöterna, vore möjligen faran för denna bankinspektionens rätt mindre, men att lägga en sådan betydelsefull och vidt ingripande makt i en enda persons hand synes mig ej tillrådligt. Rätten ifråga är, enligt min mening, af den utomordentliga betydelse, att, därest det, öfver hufvud taget, må anses nödigt att åt någon utomstående inrymma rätt att sammankalla bolagsmännen till bolagsstämma, det bör tillses, att de i möjligaste mån största garantier erhållas, för att en sådan åtgärd ej utom i högst trängande nödfall må kunna anlitas. Ingen utom den högsta myndigheten bör äga en dylik rätt; och torde det därför böra vara allenast Kungl. Maj:t förbehållet att i sådant afseende besluta.

Jag hemställer därför, att, därest stadgandet om rätt för bankinspektören att sammankalla bolagsstämma icke skulle anses kunna helt och hållet uteslutas, samma stadgande måtte ändras därhän, att dylik rätt må honom tillkomma allenast för det fall, att Konungen därom förordnar.»

Justitierådet *Petersson*, som i viss mån delade de af justitieråden *Grefberg* och *Hellström* uttalade betänkligheter mot den i förslaget åt bankinspektören inrymda ovillkorliga rätt att sammankalla bolagsstämma, men å andra sidan fann nödigt, att denne tjänsteman ej vore i saknad af verksamt medel att åt sina erinringar i afseende på bankrörelsens bedrivande bereda behörigt afseende, ansåg sig böra ifrågasätta, huruvida ej bankinspektörens rätt att sammankalla bolagsstämma kunde göras beroende däraf, att han förut hos styrelsen framställt begäran om dylik åtgärd, och att styrelsen underlåtit att inom viss tid efterkomma denna begäran.

Justitierådet *Herslow*: »På de enligt min åsikt tungt vägande skäl, som redan blifvit inom högsta domstolen anförda mot den föreslagna rätten för bankinspektören att sammankalla bolagsstämma, hemställer jag, att berörda rätt må tillkomma bankinspektören allenast då

han, efter att vid sammanträde med styrelsen hafva till protokollet framhållit hvad han har att anmärka, af chefen för finansdepartementet bemyndigas att sammankalla stämman.»

83 §.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken justitieråden *Grefberg*, *Bohman*, *Hellström*, *Petersson* och *Norberg* instämde, yttrade: »Enligt denna paragraf har Konungens befallningshafvandes befogenhet att förelägga styrelsen att fullgöra hvad densamma enligt lag eller bolagsordning åligger gjorts beroende af förutgången hemställan af bankspektören. Ett sådant villkor för Konungens befallningshafvandes ingripande synes dock mindre lämpligt med afseende å flera af de fall, som kunna ifrågakomma, och särskildt därutinnan, att, ehuru Konungens befallningshafvande enligt 80 § äger påfordra, att bolagets räkenskaper och handlingar hållas tillgängliga för Konungens befallningshafvande samt att äskade upplysningar meddelas samma myndighet, Konungens befallningshafvande icke skulle äga vidtaga åtgärder för att i dessa afseenden framkalla hörsamhet hos styrelsen, med mindre hemställan därom hos Konungens befallningshafvande göres af bankspektören.»

Justitieråden *Quensel*, *Grefberg*, *Hellström*, *Petersson*, *Norberg* och *Herslow* förenade sig om följande yttrande i afseende å andra stycket af denna §: »Innebörden af stadgandet i andra stycket torde vara, att vederbörande skola äga att genom tidningarne eller på annat sätt genom tryck bringa en förelupen öfverträdelse till allmänhetens kännedom. Denna utväg lär dock, därest bankspektören skulle anse den lämplig, redan nu, utan uttryckligt stadgande i denna lag, stå honom öppen till och med utan att chefen för finansdepartementet därom förordnar. Rätten att genom tryck gifva offentlighet åt ett meddelande regleras ju af tryckfrihetsförordningen, och någon inskränkning uti eller utvidgning af hvad i samma förordning finnes stadgadt kan ej genom lagstiftning i denna ordning åstadkommas. Då stadgandet i fråga, utom det att detsamma synes synnerligen olämpligt, sålunda jämväl är utan all rättslig betydelse, torde andra stycket af förevarande § böra ur förslaget uteslutas.»

85 §.

Högsta domstolen hemställde, att hvad i senare punkten stadgats måtte till vinnande af större reda införas i 91 §.

89 §.

Justitieråden *Grefberg* och *Norberg* förenade sig om följande yttrande: »Då det är af synnerlig vikt för såväl lottägare som allmänheten, att den bok, i hvilken enligt 22 § af detta förslag alla lottägare skola inregistreras och anteckning ske om de lotter, enhvar innehar, icke må innehålla emot verkliga förhållandet stridiga anteckningar om äganderätten till lotterna, i ty att dessa anteckningar tjäna till ledning vid bedömande af bankens ekonomiska bärkraft samt ligga till grund för rösträtt och beräkning af rösterna vid bolagsstämma, bör för be-tryggande af bokens tillförlitlighet stadgas, att styrelseledamot, som emot bättre vetande i boken inför eller låter införa oriktig uppgift om äganderätten till lott, skall, där straff å ett dylikt förfarande ej följer enligt allmänna strafflagen, vara underkastad ansvar; och torde en sådan bestämmelse lämpligen inrymmas i 89 § samt enahanda straff, som där upptagits, bestämmas för förbrytelse, hvarom nu är fråga.»

90 §.

Justitieråden *Quensel* och *Bohman* anmärkte, hurusom i 22 § tredje stycket icke meddelats någon föreskrift för styrelsen, i anledning hvaraf de i förevarande § begagnade ordalag, som uppenbarligen syftade jämväl på förstnämnda lagrum, borde något jämkas.

Högsta domstolen erinrade, att någon påföljd för underlåtenhet att till registrering anmäla beslut, som i 70 § 1 mom. omförmäldes, icke syntes vara i lagförslaget stadgad för annat fall, än då beslutet jämväl innefattade ändring i bolagsordningen.

I afseende å sista stycket i detta förslag anförde justitierådet *Hellström*, med hvilken justitieråden *Petersson* och *Herslow* voro ense: »Förslagets bestämmelser rörande den tid, under hvilken enskild bank, som ägt sedelutgifningsrätt, fortfarande skall vara ansvarig för af banken utgifven sedel, synas mig icke tillfredsställande. Enligt förslaget är det nämligen dagen för den af Konungen utfärdade kungörelse, som är bestämmande för betalningsskyldighetens upphörande. Men då utfärdande af dylik kungörelse gjorts beroende af ansökning från hvarje

särskild bank, samt bankers ansvarighet för af dem utgifna sedlar följaktligen kommer att upphöra å skilda tider, blir det efter någon tids förlopp för allmänheten förenadt med snart sagdt oöfvervinneliga svårigheter att för hvarje fall afgöra, huruvida en i allmänna rörelsen utelöpande sedel är betalningsskylld eller icke. För att i möjligaste mån söka förebygga de svårigheter, som i detta hänseende äro förenade med sedelutgifningens upphörande, synes mig vara lämpligare och för den allmänna rörelsen mera betryggande, om i lagen fastsloges en viss bestämd, för alla ifrågavarande banker gemensam dag — som kunde bestämmas t. ex. till *fem* år efter nu löpande oktrojers slut eller således till den 31 December 1908 — då alla enskilda bankers betalningsansvarighet för deras sedlar skulle samtidigt upphöra.»

2:o) *Förslag till lag angående bankaktiebolag.*

Högsta domstolens ledamöter åberopade i här tillämpliga delar hvar för sig hvad af honom blifvit anmärkt vid förslaget till lag angående bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne. I öfrigt framställdes mot det nu ifrågavarande förslaget följande anmärkningar; och erinrade härvid justitierådet *Quensel* särskildt, såsom enligt justitierådets mening tillämpligt jämväl å aktieägarne i bankaktiebolag, om hvad justitierådet vid 63 § i sistnämnda förslag anført i fråga om kommanditdelägares rätt att vid oktrojtidsens slut utgå ur bolaget.

Justitierådet *Quensel* tillade: »Därest en banktyp med obegränsad personlig ansvarighet för delägarne skulle komma att bibehållas, synes mig icke böra förordas, att bestämmelserna angående bankaktiebolag inrymmas i en särskild lag. Vid jämförelse mellan de båda förslagen till lag angående bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne och till lag angående bankaktiebolag framgår nämligen, att det vida öfvervägande antalet bestämmelser äro för dem båda gemensamma. Den naturligaste och ändamålsenligaste anordningen synes därför vara, att båda banktyperna behandlas i en gemensam lag, däri de jämförelsevis få stadganden, som afse allenast den ena, utan nämnvärd svårighet torde kunna upptagas.»

Justitieråden *Hellström* och *Petersson* ansågo i likhet med justitierådet *Quensel* önskligt, att, därest en banktyp med personlig ansvarighet komme att bibehållas, lagbestämmelserna rörande denna banktyp och aktiebankerna sammanfördes i en gemensam lag.

2 §.

Justitieråden *Hellström* och *Petersson* förenade sig om följande yttande:

»Om meningen med det i denna § intagna stadgande, att bankaktiebolag ej må bildas utan inbjudning till aktieteckning, är, att inbjudningen skall vara offentlig och således tillgänglig för allmänheten, tarfvas ytterligare föreskrifter i syfte att göra detsamma effektivt. Om åter stadgandet afser allenast enskild inbjudning, torde det vara utan betydelse. I hvarje fall bör den nu förefintliga ovissheten om stadgandets verkliga innebörd undanröjas.»

18 §.

Justitieråden *Grefberg, Hellström, Petersson, Norberg* och *Herslow* förenade sig om följande yttrande: »Vare sig bolagsmans delaktighet i bolaget härleder sig från hans teckning för bolagets bildande eller enligt 17 § från förändring i äganderätten till aktie, bör han äga utöfva den honom i berörda egenskap tillkommande rätt, i förra fallet omedelbart efter bolagets bildande och i senare fallet från det han anmält sig till inträde i bolaget, men af tredje stycket i förevarande § följer, att genom underlåtenhet af styrelsen att i registerboken göra föreskrifna anteckningar om äganderätt till aktier bolagsman skulle förhindras att utöfva sin rätt. En dylik underlåtenhet bör ej inverka på denna rätt.»

22 §.

Högsta domsto'en ansåg paragrafen böra omredigeras så, att den ej medgäfve den tydning, att bolagsordning finge innehålla bestämmelser, på grund hvaraf aktieägare skulle vara skyldig att för bolagets förbindelser ansvara med mera än han insatt eller åtagit sig insätta.

88 §.

Högsta domstolen anmärkte, hurusom gillande af förslaget gjorde ändring erforderlig i redaktionen af § 1 i lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse.

3:o) *Förslag till lag angående industriförlagsbanker.*

Justitierådet *Quensel*: »Lagstiftningen har hittills låtit sig angeläget vara att uppehålla förbud för banker att drifva handel med aktier. Några talande skäl för frångående af denna välbetänkta grundsats synas mig icke vara anförda. Kommittén åberopar allenast, att bestämmelser till reglerande af dylik handel vore önskliga, och att det skulle vara

till nytta för industrien, att en aktieemissionsanstalt komme till stånd, utrustad med tillräckligt kapital, organiserad på lämpligt sätt och ställd under offentlig kontroll. Men något skäl anföres ej, hvarför en så beskaffad anstalt icke skulle kunna åstadkommas utan förening med bankrörelse. Icke heller föreslås några garantier för, att rörelsen inskränkes till aktieemissioner i industriens tjänst och icke öfvergår till rena spekulationsaffärer med aktier.

Då handel med aktier uppenbarligen och erkänt är en rörelse af synnerligen riskabel natur, som lätt bringar soliditeten hos dess utöfvare i fara, skulle nu föreliggande förslag uppställa sådana skärpta fordringar för aktiehandeln, att dess förenande med bankrörelse ej medförde de vådor, som eljest vore att befara.

Sålunda skulle industriförlagsbankerna för det första vara underkastade enahanda bestämmelser som andra bankaktiebolag. Men det för begränsning af dessas rörelse viktiga förbud att drifva annan handel än med vissa bankmässiga valutor blir uppenbarligen betydelselöst för industriförlagsbankerna. För dem blir rätten att drifva handel icke blott utsträckt till aktier utan rent af obegränsad. De kunna nämligen ingå i hvarje slags företag och förvärfva hvarje slag af egendom, om blott transaktionen iklädes aktiehandelns form.

Vidare skulle särskildt för industriförlagsbankerna gälla, att grundfonden ej finge understiga tre millioner kronor, och att banken icke finge från allmänheten inlåna penningar till belopp, som öfverstege bankens egna fonder. Den förra fordringen kan knappast anses innebära något skärpt villkor för aktiehandel, enär denna väl i allmänhet förutsätter ett stort kapital. Hvad angår inlåningen från allmänheten, blir denna visserligen begränsad, men insättarnes säkerhet är därmed icke tryggad, då med fonderna skall ansvaras icke blott för de från allmänheten inlånade belopp utan ock för bankens öfriga förbindelser. Och för dessa senare är ingen gräns uppställd, utan skall det, enligt hvad förslaget lär afse, stå industriförlagsbankerna öppet att från annan penningeinträttning inlåna hvilka belopp som helst; och härigenom kunna i industriförlagsbankernas äfventyrliga rörelse komma att indragas äfven de medel, som af allmänheten anförtratts åt andra banker. Faran häraf blir så mycket större, om två banker stadigt samverka på det sätt, att den ena under formen af industriförlagsbank drifver aktiehandeln och den andra med vanlig banktyp har till uppgift att vara den förras förläggare.

Erfarenheten från utlandet lär tillika visa, att den af staten utöfvade kontroll öfver de banker, som äro med de nu föreslagna

industriförlagsbankerna närmast jämförliga, ingalunda visat sig kunna garantera deras soliditet, och den offentliga kontroll, som enligt nu föreliggande förslag skulle utöfvas, torde icke vara så anordnad, att den kan för ändamålet visa sig mera effektiv.

Vid dessa förhållanden synes det synnerligen betänkligt att tillåta aktiehandelns förenande med bankrörelse och därtill genom koncessionen lämna en viss, allenast skenbar garanti för industriförlagsbankernas soliditet.

På grund häraf anser jag mig böra helt och hållet afstyrka förevarande lagförslag.

Mot förslagets affattning synes mig kunna anmärkas dels, beträffande 2 §, att däri saknas bestämmelse, att firman skall utmärka bolagets egenskap af aktiebolag, dels ock, i frågan om 3 §, att den åsyftade meningen, att från förbudet att inlåna penningar utöfver fondernas belopp undantaga inlåning från andra penningeinrättningar, icke kan anses med erforderlig otvetydighet återgifven.

Dessutom synes mig böra för industriförlagsbanker, om de tillåtas, stadgas, att såväl i månadsrapporterna som i den årliga balansräkningen skola upptagas specificerade uppgifter å banken tillhöriga obligationer och aktier, hvilka naturligen komma att utgöra en väsentlig del af bankens portfölj.»

Justitierådet *Grefberg*:

»I hufvudsak åberopas hvad justitierådet Quensel anfört rörande förevarande förslag och afstyrker jag sålunda, att det må upphöjas till lag.

Bankrörelse af nu ifrågavarande art bör icke tillåtas med mindre ett betydande aktiekapital bildats, enär därigenom i någon mån förebygges den skada, som af rörelsen kan uppkomma. Grundfondens minimikapital synes därför böra vida öfverstiga det föreslagna beloppet. Frågan när sådant fall är för handen, som enligt 46 § i förslaget angående bankaktiebolag föranleder upplösning af bankrörelse, är uppenbarligen svårlöst, då i rörelsen ingår handel med aktier, hvilka värdepapper i allmänhet äro underkastade mycket växlande värden, men torde lättare kunna bedömas i den mån fonderna ökas, hvadan jämväl med hänsyn härtill och då det icke är rådligt att för industribankrörelsen göra eftergifter i den regel, som uppställts i nyssnämnda §, föreligger skäl för grundfondens betydliga höjande.

Den af justitierådet Quensel framställda anmärkning emot affattningen af 2 § biträdes af mig.»

Justitierådet *Bohman*: »Jag delar de af justitierådet Quensel uttalade betänkligheter mot aktiehandelns förenande med bankrörelse och afstyrker på grund däraf förslaget.

Jämväl biträder jag justitierådet Quensels anmärkningar vid 2 och 3 §§ samt justitierådet Grefbergs erinran i afseende å grundfondens storlek».

Justitieråden *Hellström* och *Petersson* delade i hufvudsak de af justitierådet Quensel uttalade betänkligheter mot förslaget samt afstyrkte på grund däraf detsamma.

Justitierådet *Norberg* lämnade förslaget utan anmärkning.

Justitierådet *Herslow* fann det i regeln vara i hög grad betänkligt, att med handel med aktier, vare sig denna utöfvades af bolag eller enskilde, förenades rättighet till bankmässig penningeinlåning, och ansåg förty, att, därest en sådan inlåning icke kunde helt och hållet förmenas dem, som drefve aktiehandel, staten åtminstone icke borde åt någon af dessa, åt aktiebolag lika litet som åt andra bolag eller enskilde personer, genom koncessions meddelande förläna skenet af offentlig rekommendation.

7:o) *Förslag till lag angående tillsyn å vissa penningeinrättningar, som drifva sin rörelse utan af Konungen stadfäst reglemente.*

Högsta domstolen lämnade sistnämnda fyra förslag utan anmärkning.

Ex protocollo:
Erik Ölander.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Kronprinsen Regenten i statsrådet å Stockholm
slott den 13 mars 1903.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,

Statsråden: CRUSEBJÖRN,
ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,

Justitieråden: BOHMAN,
QUENSEL.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer anförde:

Den 18 oktober 1901 behagade Kungl. Maj:t uppdraga åt en kommitté att afgifva yttrande och förslag beträffande vissa frågor rörande den för enskilda bankinrättningar gällande lagstiftning; och har kommittén, till fullgörande af sitt uppdrag, den 4 februari 1902 afgifvit förslag till

lag angående bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne,
lag angående bankaktiebolag,
lag angående industriförlagsbanker och
lag angående bankbolags med solidarisk ansvarighet för delägarne,
bankaktiebolags och sparbanks konkurs,
äfvensom motiv till dessa lagförslag.

Den 14 februari 1902 förordnade Kungl. Maj:t att högsta domstolens yttrande skulle, jämlikt § 87 regeringsformen, i ärendet inhämtas; och då högsta domstolens protokoll numera inkommit, tillhör det mig att, efter det gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet ägt rum, ånyo anmäla ärendet till behandling.

Det kommittén lämnade uppdrag framgår af dåvarande chefens för finansdepartementet anförande till statsrådsprotokollet vid det tillfälle, då kommittén tillsattes. Detta anförande hade följande lydelse:

»Flera enskilda sedelutgifvande banker ämna, enligt hvad med bestämdhet blifvit uttaladt, bibehålla delägarnas personliga ansvarighet äfven sedan de nu gällande oktrojerna med år 1903 gått till ända; och då lagen med vissa bestämmelser angående enskilda banker, som afstått från sedelutgifningsrätt, den 27 maj 1898 endast afsåg att provisoriskt ordna rättsförhållandena i afseende å de enskilda banker, som under nu löpande oktrojer afstodo från sin sedelutgifningsrätt utan att ombilda sig till bankaktiebolag, kräfvos en lagstiftning för den nya banktyp, som sålunda kommer att uppstå. Ty att låta dessa banker allt fortfarande drifva sin verksamhet på grundvalen af nådiga kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar den 12 juni 1874, i hvad denna kungörelse efter sedelutgifningsrättens upphörande kan äga tillämpning, synes icke tillfredsställande, då just den enskilda sedelutgifningens ordnande utgör ett hufvudmoment i nämnda kungörelse. Och då dessa banker af den nya typen, ehuru i viss mån annorlunda organiserade än bankaktiebolagen, skola drifva enahanda rörelse som dessa, lär hufvudsakligen samma lagstiftning böra gälla för båda slagen af banker.

Då de grunder, på hvilka lagstiftningen för bankaktiebolagen är byggd, härigenom skulle få en större räckvidd, synes tidpunkten lämplig att öfverse och fullständiga denna lagstiftning, som hufvudsakligen innefattas i lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886.

Sålunda böra åtskilliga bestämmelser, som nu återfinnas endast i ett flertal af bankernas bolagsordningar, inflyttas i en blifvande lag, där äfven torde böra inrymmas vissa stadganden, som finnas upptagna i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895.

Vidare bör, såvidt möjligt, tillsynen öfver bankerna göras mera verksam. I skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t har 1900 års Riksdag ifrågasatt en förändring af bankinspektionens organisation särskildt därutinnan, att anordningar vidtagas till åstadkommande af samarbete mellan bankinspektören och de af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordnade ombud i bankerna. Denna tanke är väl värd att tillvara-

tagas, hvarjämte det torde böra tillses, huruvida icke bankinspektionen kan göras mera effektiv därigenom, att annan påföljd för anmärkt öfverträdelse af lag eller bolagsordning fastställas än oktrojens förlust, den enda påföljd, som enligt 1886 års lag kan förekomma, men som tydligen knappast kan tillämpas.

Äfven i andra afseenden torde en revision af 1886 års lag vara önskelig; och med anledning af den enskilda sedelutgifningsrättens upphörande är en omarbetning af lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889 erforderlig.

Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte tillsätta en kommitté för att afgifva yttrande och förslag beträffande de nu af mig omförmälda frågor angående de enskilda bankerna, med rätt för kommittén att yttra sig äfven öfver andra bankväsendet rörande frågor, hvilka kommittén må finna äga den gemenskap med de förut nämnda, att kommittén finner dem böra i ett sammanhang till behandling företagas.»

För att tagas i öfvervägande vid afgifvande af kommitténs betänkande har genom nådig remiss den 1 november 1901 till kommittén öfverlämnats en till Kungl. Maj:t ställd skrift, däri de enskilda bankernas syndikat, under erinran att den enskilda sedelutgifningsrätten komme att upphöra med utgången af år 1903, anført, att, enär de enskilda bankernas kredit särskildt i utlandet, i icke oväsentlig mån, stöddes af kännedomen om dessa bankers solidariska ansvarighet samt, därest berörda ansvarighet samtidigt med sedelutgifningsrätten upphörde, de enskilda bankerna, i synnerhet de, som arbetade med mindre grundfond, skulle, med den utsträckning deras verksamhet under de många gångna åren vunnit, vid tiden för sedelutgifningsrättens upphörande ställas inför nödvändigheten att antingen inskränka sin låneverksamhet eller öka sitt kapital, alternativ, hvilka, under tryckta penningeförhållanden, båda tvifvelsutän komme att för såväl allmänheten som bankerna själfva medföra svårigheter, det syntes högeligen önskvärdt, att tillstånd kunde lämnas de enskilda banker, som sådant önskade, att äfven efter sedelutgifningsrättens upphörande bibehålla den solidariska ansvarigheten. Syndikatet anhölle därför, att Kungl. Maj:t tacktes föranstalta, att på lagstiftningens väg möjlighet blefve beredd för de enskilda banker, som sådant önskade, att vinna nådig koncession med bibehållande af sina delägares solidariska ansvarighet äfven efter år 1903.

Kommittén, som förklarar sig dela den af de enskilda bankernas syndikat uttalade uppfattning om det önskvärda däri, att tillfälle beredes banker att äfven framgent få utöfva sin verksamhet under solidarisk

ansvarighet, har, såsom är nämnt, framlagt förslag till särskilda lagar för bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne och för bankaktiebolag.

I förslagen till bägge dessa lagar har kommittén infört stadganden, hämtade dels från den för de enskilda bankinrättningarna nu gällande lagstiftning, dels från aktiebolagslagen, dels från de för de enskilda bankinrättningarna fastställda bolagsordningar och dels från det genom Kungl. Maj:ts proposition till 1887 års Riksdag framlagda förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt, hvilket förslag till följd af Riksdagens upplösning icke blef af Riksdagen pröfvadt. Vidare har kommittén, i enlighet med sitt uppdrag, i lagförslagen infört vissa bestämmelser i syfte att vinna en effektivare kontroll öfver bankerna.

Pluraliteten inom högsta domstolen har mot själfva grundvalen af det förra af de sistnämnda två förslagen, bankdelägarnes solidariska ansvarighet i öfverensstämmelse med nu gällande stadganden, riktat principiella anmärkningar. Två af domstolens i ärendets behandling deltagande sju ledamöter hafva sålunda, med åberopande hufvudsakligen af de skäl, som den af Kungl. Maj:t år 1881 tillsatta bankkommitté i sitt den 14 december 1883 afgifna betänkande anført mot obegränsad personlig ansvarighet för bankdelägare, helt och hållet afstyrkt det på denna princip byggda förslaget. Med hänvisning till hvad samma bankkommitté i detta hänseende föreslagit, eller att solidarisk bolagsman skulle, utöfver den andel i grundfonden, som på honom belöpte, ansvara, i bankbolag med grundfond å minst en million kronor, med lika belopp som hans andel i grundfonden, och, i bolag med mindre grundfond, med två gånger denna andel, hafva två andra af högsta domstolens ledamöter hemställt, att bankdelägares personliga ansvarighet begränsas i ungefärlig öfverensstämmelse med berörda förslag; och vidare hafva två andra ledamöter uttalat den mening, att rättigheten att drifva bankrörelse med solidarisk ansvarighet för delägarne borde, med undantag för de enskilda banker, som redan vore organiserade på denna grund, för framtiden vara beroende af Konungens, efter föregången pröfning af behovet, meddelade tillstånd därtill i hvarje särskildt fall.

Man har inom högsta domstolen velat göra gällande, att den af 1881 års bankkommitté i starka färger hållna skildring af de för samhället vådliga följder, som af bankdelägares solidariska ansvarighet kunde vid ett bankfallisement uppstå, fortfarande ägde tillämplighet, ehuru denna ansvarighet sedermera blifvit reglerad genom lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks

konkurs den 7 juni 1889. Men detta synes icke vara förhållandet. Vid den tidpunkt, då 1881 års kommitté afgaf sitt betänkande, innebar bankdelägarnes ansvarighet, att samma dag, en bank stängde sin lucka, en hvar innehafvare af en utaf banken utgifven sedel eller annat till betalning förfallet fordringsbevis kunde med kraf på omedelbar likvid vända sig mot hvilken som helst solidarisk lottägare, utan all hänsyn till bankens egna tillgångar; och det kan icke förnekas, att en ansvarighet med sådan innebörd kunde vålla högst betänkliga och af de verkliga förhållandena alldeles icke påkallade ekonomiska rubbningar. Men efter tillkomsten af 1889 års lag, som reglerar denna ansvarighet sålunda, att, vid solidarisk banks konkurs, dess tillgångar skola värderas och eventuell brist uttaxeras på delägarne i förhållande till deras delaktighet i banken, har ju denna ansvarighet blifvit något helt annat; och då 1881 års kommitté, såsom dess yttrande också blifvit refererat i högsta domstolens protokoll, uttalar den mening, att hela provinser skulle ruineras af ett bankfallissement, så gäller detta uttalande, enligt de uttryckliga ordalagen i betänkandet, endast ett sådant bankfallissement, »därvid den af lagen stadgade, *men icke af lagen ordnade*, obegränsade solidariska ansvarigheten behöfde göras gällande». Sedan, såsom ofvan är sagdt, denna ansvarighet numera är på ett tillfredsställande sätt ordnad genom 1889 års lag, kan efter min mening berörda uttalande af 1881 års kommitté icke vidare anses äga tillämplighet.

Det har inom högsta domstolen blifvit yttradt, att, sedan 1881 års kommitté afgaf sitt förslag om den solidariska bankansvarighetens ordnande på sätt jag förut nämnt, någon annan förändring än tillkomsten af 1889 års lag icke inträdt i de på frågan inverkan de rättsliga förhållanden i vidare mån, än att lag utfärdats om upphörande af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt; men denna förändring vore uppenbarligen af sådan beskaffenhet, att med densamma just bortfallit det hufvudsakligaste skäl, som kunde åberopas för den personliga ansvarigheten, eller omsorgen att åt de enskilda bankernas sedlar bereda den största möjliga säkerhet. Jag ber att härvid få erinra att, om det ock förhåller sig så, att den solidariska ansvarigheten historiskt hänger tillsammans med sedelutgifningsrätten, det å andra sidan bör beaktas, då man nu, med hänsyn till vådan af denna ansvarighet, vill genom förändrad lagstiftning förhindra bankdelägare att personligen ansvara för sin bank, att risken af en sådan ansvarighet betydligt minskas med sedlarnes indragning. Ty sedlarne voro just bankens farligaste förbindelser, enär de, vid misstro mot banken, omedelbart skulle presenterats för att infrias med riksmünt eller guld.

Den växling i åsikter, som inom högsta domstolen konstateras vid jämförelse mellan det af 1881 års kommitté afgifna förslag i ifrågasvarande hänseende och det nu föreliggande kommittéförslaget, har nog sin fulla motsvarighet i den allmänna meningen särskildt bland de solidariska bankerna och dessas delägare. Under det nämligen 21 af 27 enskilda banker på sin tid uttalade sig för den inskränkning i den solidariska ansvarigheten, som 1881 års kommitté förordade, så begärde alla de 24 enskilda banker, som under sistlidet år sökte förlängd oktroj, att denna måtte beviljas på grundvalen af lottägarernes solidariska ansvarighet, sådan som den nu är genom lag bestämd; och, såvidt jag känner, fattade vederbörande bankbolagsstämmor beslut härom utan nämnvärd meningsskiljaktighet. Om man då frågar efter anledningen till den svängning i allmänna meningen, som sålunda under de sista åren inträffat, så bör nog i främsta rummet hänvisas till ofvannämnda 1889 års lag, hvarigenom den solidariska ansvarigheten regleras så att icke tyngre bördor läggas på bankdelägarne än hänsynen till fordringsägarernes rätt kräfver. Men helt visst har ock den erfarenhet, som under de sista 20 åren af kolossalt uppsving i bankverksamheten vunnits, kraftigt bidragit att förändra uppfattningen i fråga om den solidariska bankansvarigheten. Denna erfarenhet har visat, att, ehuru exempel icke saknats, att enskild bank råkat i trångmål, åtgärder mot lottägarne för utkräfvande af deras ansvarighet aldrig behöft vidtagas. Men det är ej blott denna negativa erfarenhet, som de sista tjugn åren lämnat; man har ock varit i tillfälle därunder iakttaga, huruledes, vid banks trångmål, den solidariska ansvarigheten ej blott hållit bankens kredit uppe hos såväl allmänheten som andra bankinstitut, utan äfven utgjort ett band, som sammanhållit delägarne och sporrat dem till gemensamma åtgärder för affärens konsoliderande. Det är sålunda så långt ifrån att den solidariska bankansvarigheten visat sig innebära en fara för hela provinsers ekonomiska ställning, att man snarare kan våga det påståendet att, om denna ansvarighet icke funnits, allvarsamma ekonomiska rubbningar å vissa orter kunde hafva uppstått.

Om vid en banks insolvens förluster äro oundvikliga, så innebär det väl för öfrigt ingenting, som strider mot rättskänslan, att delägarne taga på sig dessa förluster, så att de, som i banken insatt penningar, i hvarje fall få igen sitt; ty de, som ingå såsom delägare i en bank och särskildt en solidarisk bank, veta eller böra åtminstone veta, att de tagit del i en *affär*, som väl under goda tider lämnar god afkastning, men icke är riskfri, hvaremot insättarne, som anförtro banken sina penningar mot en måttlig ränta och därigenom bereda möjlighet till

en relativt hög vinstutdelning till delägarne, böra kunna påräkna, att deras penningar till dem återvända vid förfallotiden.

Hvad beträffar särskildt den meningen, att delägarnes personliga ansvarighet borde, såsom 1881 års kommitté föreslagit, inskränkas till ett visst belopp utöfver grundfonden, så synes mig en sådan anordning föga tillfredsställande. Om den verkligen innebure, att banken sålunda kunde räkna med en nödhjälpsfond till visst belopp, kunde ju detta ha sitt värde; men med denna bestämda begränsning af den personliga ansvarigheten, måste det ju, vid eventuell uttaxering till det belopp, lagen medgifver, inträffa, att den del af uttaxeringen, som belöper å insolvente delägare, aldrig ingår, enär en subsidiär ansvarighet, som kan utkrävas af solvente delägare, här icke finnes. En dylik begränsad ansvarighet har sålunda ett mycket prekärt värde.

Jag kan af dessa skäl icke tillråda, att den för delägare i solidariska bankbolag nu lagstadgade ansvarighet, som dessa önska bibehålla, upphäfves eller inskränkes.

Däremot synes mig den inom högsta domstolen uttalade åsikt, att uppkomsten af nya solidariska bankbolag bör göras beroende af Konungens, efter föregången pröfning af behovet, meddelade tillstånd, vara välgrundad, och jag biträder den så mycket hellre som den står i full öfverensstämmelse med den för ifrågavarande banker nu gällande lagstiftning; och har vid den omarbetning, kommitténs förslag inom finansdepartementet underkastats med anledning af högsta domstolens anmärkningar, 1 § af förslaget till lag angående ifrågavarande bankbolag blifvit ändrad i nämnda syftning, hvarjämte själfva rubriken till lagen blifvit, enligt inom högsta domstolen framställt förslag, förkortad till »*Lag angående solidariska bankbolag.*»

Beträffande bankbolags bildande har kommittén i 2 § föreslagit, att sådant icke må ske utan af stiftarne utfärdad inbjudning till teckning af lotter i grundfonden. Kommittén har ansett, att ett dylikt förbud skulle i sin mån motverka försök att kringgå den i 24 § af ifrågavarande förslag införda bestämmelsen, att till reservfonden alltid skall läggas hvad vid teckning kan för banklotter betingas utöfver det belopp, hvarå de lyda. Häremot har emellertid inom högsta domstolen blifvit erinradt, att, därest med berörda stadgande af såges, att inbjudningen skulle vara offentlig, och att således en hvar, som det önskade, ägde i mån af utrymme inträda i bolaget, stadgandet syntes ej stå väl tillsamman med principen om delägarnes personliga ansvarighet eller med hvad förslaget i 21 § innehölle angående befogenhet för bolaget, sedan det kommit till stånd, att pröfva öfver-

låtelse af hufvudlott; och att, om nämnda stadgande åter skulle afse allenast enskild inbjudning, så att stiftarne ägde under hand delgifva inbjudningen med de personer, hvilka de önskade till meddelägare i bolaget, detsamma syntes sakna betydelse.

I anledning af denna anmärkning hafva stadgandena om bankbolags bildande blifvit ändrade så, att de i tillämpliga delar öfverensstämma med motsvarande föreskrifter i aktiebolagslagen. I sådan syftning har sista punkten i 2 § af kommitténs förslag uteslutits, en ny §, som erhållit nummer 6, införts samt 6 § i kommitténs förslag ändrats och betecknats med nummer 7; och hafva dessa ändringar föranlett omarbetning af 65 § i kommitténs förslag.

I 7 § af kommitténs förslag, hvilken motsvarar 8 § i det omarbetade förslaget, föreslås, att bankbolags grundfond, som enligt 1874 års kungörelse angående enskilda banker icke får understiga en million kronor, väl i regeln skall utgöra minst nämnda belopp, men må, om Konungen gifver därtill lof, kunna bestämmas till lägre belopp, dock icke understigande 200,000 kronor. Kommittén har således föreslagit samma bestämmelse i afseende på storleken af solidarisk banks grundfond, som enligt 1886 års lag gäller och nu föreslås att fortfarande gälla för bankaktiebolag.

Det kan icke förnekas, att, på sätt inom högsta domstolen framhållits, vådan af den personliga ansvarigheten måste anses större i fråga om de sålunda föreslagna mindre bankbolagen, eftersom de skulle arbeta med ett jämförelsevis litet kapital och ringare delägareantal, liksom de i regeln ej torde kunna påräkna samma insiktsfulla ledning som de större bankerna. Men man får å andra sidan icke förbise, att den personliga ansvarigheten för delägarne i de solidariska bankbolag, som stå utanför banklagstiftningen, är vida farligare än banklottägaras genom 1889 års lag reglerade ansvarighet. Delägarne i dessa så kallade solidariska folkbanker äro nämligen i afseende på det personliga ansvaret likställda med bolagsmännen i ett vanligt handelsbolag och hafva således samma riskabla ställning, som banklottägarne före tillkomsten af 1889 års lag. Vid sådant förhållande synes det, såsom kommittén ock erinrar, innebära en fördel, om genom nedsättning af grundfondens minimum uppkomsten af nya solidariska penningeinstitutioner utanför banklagstiftningen motverkades samt utväg bereddes för de större bland redan befintliga sådana institut att ombilda sig till bankbolag, som i den nya lagen afses. Det är väl föröfrigt oegentligt, om, sedan den enskilda sedelutgifningsrätten upphört, minimigränsen

för grundfonden skall sättas högre i bankbolag med solidarisk ansvarighet för delägarne än i bankaktiebolagen. På dessa skäl tillstyrker jag kommitténs förslag i denna del.

8 och 9 §§ i kommitténs förslag, som afse den hufvudlottägare såsom sådan åliggande ansvarighet för bolagets förbindelser, hafva enligt högsta domstolens anvisning blifvit omarbetade till en paragraf, *den 9:de*, så affattad, att därigenom tydliggöres, att den här intagna föreskriften om sättet att utkräfva ansvarigheten afser allenast ansvarighet af ofvannämnda art. Härigenom vinnes, att, då i vissa följande paragrafer omtalas den ansvarighet, hufvudlottägare kan på annan grund ådraga sig, det af kommittén därvid begagnade tillägg af orden »efter allmän lag» kan uteslutas.

Då det skulle innefatta en alltför stor inskränkning i näringsfriheten att medgifva allenast dem, som vilja underkasta sig den nya lagens bestämmelser, tillstånd att idka bankverksamhet och då sedelutgifningen, som hittills kännetecknat de banklagstiftningen underkastade solidariska bankerna, bortfallit, måste man på annat sätt utmärka de penningeinträttningar, som skola falla under den solidariska banklagen. Kommittén har i sådant afseende föreslagit, att alla de enskilda företag, som *under benämning bank* bedriva bankverksamhet under solidarisk ansvarighet, skola underkastas den nya lagen. Därför har i 10 § intagits förbud för enskild person äfvensom för annan enskild penningeinträttning än sparbank, bankaktiebolag och de bankbolag, den nya lagen är afsedd att omfatta, att i firman använda ordet *bank*; och har kommittén ansett, att åt detta förbud bör gifvas retroaktiv verkan, dock med undantag — syftande på vissa pantaktiebolag som med af Konungen fastställda bolagsordningar drifva sin rörelse under firma, hvori ordet bank ingår — för bolag, hvilka före lagens trädande i kraft erhållit Konungens stadsfästelse å bolagsordningen. I firma för bankbolag skulle, om grundfonden ej understiger en million kronor, ingå orden enskild *bank*, men, om grundfonden är mindre, ordet *folkbank*.

Kommitténs förslag i denna del, mot hvilket högsta domstolen icke haft något att erinra, anser jag mig böra biträda, helst det föreslagna förbudet för penningeinstitutioner, som stå utom banklagstiftningen, att i sin firma begagna ordet *bank*, helt visst skall främja det af mig förut omnämnda önskemålet att hämma den ofta ganska riskabla rörelse, som drifves af de hittills så kallade solidariska folkbankerna, hvilkas hela kapital i vissa fall icke uppgår ens till ett tiotusental kronor.

Kommittén har i 13 § bibehållit nu gällande bestämmelse, att bankbolags grundfond skall vara inbetald inom *ett* år från det bolaget öppnar sin rörelse; men då enligt 50 § bolaget skall upplösas, om icke grundfonden är inom samma tid inbetald, och det således, på sätt högsta domstolen anmärkt, icke lämnats bolaget någon tid att efter förfalldagen, om denna enligt lagens medgifvande bestämmes till ett år från rörelsens öppnande, utsöka tecknadt belopp hos en tredskande bolagsman, har tidpunkten för grundfondens slutliga inbetalning blifvit satt till åtta månader från öppnandet af bolagets rörelse.

15 § sista mom. och 24 § andra mom. hafva, enligt erinran af högsta domstolen, blifvit förtydligade med ett tillägg, som visar att där afses icke blott hvad å lott blifvit af bolagsman inbetaldt, utan ock hvad som influtit genom realisering af pant, som lämnats till säkerhet för inbetalning af verkställd teckning.

I fråga om kommanditlottägaras tillskott hafva inom högsta domstolen framställtts erinringar ej blott vid 18 §, som härom innehåller stadganden i öfverensstämmelse med gällande lagstiftning, utan äfven och hufvudsakligen vid 49 §; gående dessa erinringar därpå ut, att kommanditlottägaras ställning i förhållande till hufvudlottägarne icke skulle vara i kommitténs förslag klart angifven. Ehuru det vill synas mig att af kommitténs lagförslag framgår, det kommanditlottägarne vid bolagets upplösning skola återfå hvad de insatt, innan utdelning å hufvudlotterna må äga rum, har en uttrycklig bestämmelse härom blifvit, med anledning af berörda erinringar, insatt i 18 §, hvarjämte i 93 §, som upptager hvad bolagsordning skall innehålla, blifvit inrymd föreskrift därom, att, där kommanditlottägaras upptagande i bolaget medgifves, bolagsordningen skall angifva den rätt till vinstutdelning, som skall dem tillkomma, jämte de bestämmelser, som i öfrigt finnas erforderliga. Anledningen till de formella anmärkningar, som i detta afseende framställtts, torde härigenom vara undanröjd. Men det har också inom högsta domstolen framställtts en saklig anmärkning mot tredje mom. i förenämnda 49 §, där kommittén intagit en från det till 1887 års Riksdag afgifna förslag hämtad bestämmelse därom att hufvudlottägare, som verkställt tillskott för att återställa en genom förluster reducerad grundfond till dess behöriga belopp, skall äga att af bolagets blifvande vinst eller, om bolaget upplöses innan tillskottet är återguldadt, af behållningen, sedan bolagets skulder äro betalda, erhålla åter hvad de tillskjutit jämte ränta, innan någon utdelning å lotterna må äga rum. Anmärkningen går därpå ut, att det väl kunde tänkas, det kommanditlottägaras ställning försämrades därigenom att bolaget genom ifrågavarande tillskott beredes

tillfälle att fortsätta sin rörelse och att, då desse lottägare icke ägde att ingripa i förvaltningen eller annorledes än vid bolagets upplösning utbekomma sina insatser, sättet huru grundfonden tillkommit icke rättvisligen borde inverka på deras rätt gentemot hufvudlottägarne, i följd hvaraf bestämmelserna om, huru tillskott till grundfonden skulle återgäldas, borde afse allenast förhållandet mellan dem, som gjort tillskottet, och öfriga hufvudlottägare.

Då denna erinran synes mig välgrundad, har ifrågavarande bestämmelse blifvit i enlighet härmed ändrad.

I öfverensstämmelse med förenämnda, till 1887 års Riksdag af-låtna förslag och gällande bolagsordningar har kommittén i 20 och 21 §§ föreslagit bestämmelser i fråga om bankbolags rätt att pröfva öfverlåtelse af hufvudlott, enligt hvilka bestämmelser en sådan pröfningsrätt skulle tillkomma bolaget vid hvarje förändring i äganderätten till sådanlott. Häremot har emellertid nu blifvit af högsta domstolen anmärkt, att, om äganderätt till hufvudlott förvärfvats genom arf eller på grund af giftorätt, billigheten syntes, i betraktande af sterbhusdelägarne ansvarighet för bolagets förbindelser, fordra, att dessa fång borde, oberoende af bolagets samtycke, för svensk medborgare medföra rätt att inträda såsom delägare i bolaget.

Om ovillkorlig rätt till delägarskap i sådant fall medgifves, så blir däraf tydligen en följd, att de sterbhusdelägare, som icke fått banklotter sig tillskiftade, utträda ur bolaget utan dess samtycke; och ehuru väl detta kan sägas i viss mån strida mot principen om delägarne personliga ansvarighet, hvaraf väl borde följa bolagets rätt att neka utträde ur detsamma, finner jag lika med högsta domstolen billigt, att ett sterbhus själf må genom arfskifte bestämma, hvilken af sterbhusdelägarne skall öfvertaga sterbhusets banklotter och därmed dess ansvarighet för bankbolagets förbindelser. Sistnämnda två paragrafer hafva därföre blifvit i nämnda syftning ändrade, och såsom en följd häraf, andra mom. omredigeradt i 22 §, hvars tredje moment äfven undergått någon jämkning enligt en inom högsta domstolen framställd formell anmärkning.

Då bestämmelsen i 21 § andra mom. af kommitténs förslag att till styrelsesammanträde, då lottöfverlåtelse skall pröfvas, styrelsens samtliga ledamöter böra kallas, är obehöflig och lätteligen kan missförstås så, att detta icke erfordras i fråga om andra styrelsesammanträden, har berörda bestämmelse blifvit utesluten.

Till följd af en utaf pluraliteten i högsta domstolen framställd anmärkning har 27 § blifvit något omredigerad, hvarjämte medgifvandet

för bankbolaget att förvärfva nödiga inventarier blifvit, såsom obehöfligt, uteslutet.

Samma pluralitet inom domstolen har, under erinran, att det förekommit, att bankbolag inlåtit sig på fastighetshandel under andra förhållanden än dem, lagstiftningen förutsätter såsom villkor för dylikt förvärf, samt att det näppeligen kunde ifrågasättas att för hvarje sådant fall tillgripa en så allvarsam utväg som den att förklara oktrojen förverkad, hemställt, att bestämmelser måtte lämnas, som betryggade lagens behöriga efterlefnad i nämnda afseende.

Anledning synes emellertid icke förefinnas att bestämma särskild påföljd, äfven om lämplig sådan kunde utfinnas, för öfverträdelse af lagen just i denna del, hvarföre berörda hemställen icke lärer böra föranleda någon åtgärd.

I öfverensstämmelse med uttalanden inom högsta domstolen hafva i 30 § införts stadganden därom, att styrelseledamot skall vara bosatt i Sverige och icke må väljas för längre tid än fem år.

Såsom ett andra moment till denna paragraf har införts kommittéförslagets 32 §, på det att förslagets paragrafföljd icke må förryckas med anledning af de däri vidtagna förändringar, som jag nu går att omförmåla.

Frågan om tecknande af bankbolags firma vållar, där banken har flera afdelningskontor, svårigheter, då ju vid dessa kontor ofta icke finnes styrelseledamot, som kan verkställa den för bankrörelsens gång erforderliga firmateckning. Kommittén har uttalat den mening, att denna svårighet kunde, med bibehållande af den i lagstiftningen för aktiebolag nu gällande grundsats att annan än styrelseledamot icke får registreras såsom berättigad att teckna bolagets firma, lösas sålunda, att, såsom nu också lärer praktiseras, annan än styrelseledamot på grund af uppdrag af styrelse eller bolagsstämma tecknar firma med bindande verkan för bolaget, ehuru registrering af sådant förhållande icke kunde ske.

Mot denna uppfattning har inom högsta domstolen erinrats, att lagbestämmelserna i förevarande hänseende borde så affattas, att tillfälle bereddes allmänheten att ur bolagsregistret inhämta upplysning om de personer, som vid hvarje afdelningskontor ägde att med bindande verkan för banken utfärda förbindelser; och har till följd häraf i 31 § af det omarbetade förslaget blifvit infördt ett stadgande därom, att bankbolag ägde bemyndiga jämväl annan än styrelseledamot att teckna bolagets firma. Ett sådant bemyndigande, som står nära prokurainstitutionen i vanliga handelsbolag, skulle då genom registrering bringas till allmänhetens kännedom.

Enligt inom högsta domstolen uttalad mening har bland de fall, då bankbolag skall upplösas och likvidation verkställas, i 50 § upptagits jämväl att oktrojen utgått eller förverkats, hvarjämte i 57 § införts en uttrycklig bestämmelse därom att, om bankbolags tillgångar skiftas i strid med de i paragrafen meddelade föreskrifter, bolagsman, i händelse af bolagets oförmåga att fullgöra sina förbindelser, är skyldig återbära hvad han bekommit.

Kommittén har i öfverensstämmelse med gällande bolagsordningar och det till 1887 års Riksdag afgifna banklagsförslag föreslagit, att bankbolag, som önskar förlängning af meddelad oktroj, skall därom göra ansökning sist sexton månader, att beslut om sådan ansökning skall fattas å ordinarie bolagsstämma sist tjugu månader, och att hufvudlottägare, som ej vill kvarstå under förlängd oktroj, skall anmäla sådant för styrelsen sist aderton månader, allt före den löpande oktrojens utgång.

Härvid har inom högsta domstolen blifvit anmärkt, att, då det för den bolagsstämma, som skall besluta, huruvida förlängning af meddelad oktroj skall sökas eller icke, vore af vikt att känna, om och i hvilken omfattning hufvudlottägarne ville i bolaget kvarstå, anmälan om utträde ur bolaget borde göras senast före nämnda bolagsstämma; och har i öfverensstämmelse härmed föreskriften i 63 § om tidpunkten för hufvudlottägaras anmälan blifvit ändrad. Stadgandet i andra mom. af 62 §, att styrelsen skall genom rekommenderadt bref ofördröjligen underrätta hufvudlottägare om bolagsstämmans beslut i nämnda hänseende, har, såsom efter den i 63 § vidtagna förändring obehöfligt, uteslutits.

64 § har, i öfverensstämmelse med hvad inom högsta domstolen anmärkts, blifvit omredigerad, därvid 66 § af aktiebolagslagen tjänat såsom förebild.

De jämkningar, som i 65 § vidtagits, äro föranledda dels däraf, att det i kommitténs förslag upptagna förbudet mot bankbolags bildande annorledes än efter föregången inbjudning till teckning af lotter i grundfonden blifvit uteslutet dels ock af den i fråga om rätt att teckna firma gjorda ändring, enligt hvilken sådan rätt kan tillkomma jämväl annan än styrelseledamot.

Den tidpunkt, inom hvilken lotteknare senast skall fullgöra slutlig inbetalning, har, såsom förut är nämnt, blifvit i 13 § ändrad till åtta månader från öppnandet af bolagets rörelse. Vid sådant förhållande och med hänsyn till stadgandet i 50 § att hela grundfonden skall vara inbetald inom ett år från rörelsens öppnande, vid äfventyr att bolaget eljest måste upplösas, har tidsbestämmelsen jämväl i 66 § blifvit ändrad.

Med afseende å 68 § i kommitténs förslag, hvilken motsvarar 67 § i föreliggande förslag, anmärktes inom högsta domstolen, att stadgandet därom att styrelseledamöterna vid ansökning om registrering, hvarom här är fråga, skola afgifva försäkran, att förutvarande grundfond till fullo inbetalts, vore, med hänsyn till andra bestämmelser i förslaget, obehöfligt och borde ersättas med föreskrift därom, att registrering ej finge ske, förrän i registret blifvit efter behörig anmälan antecknad, att förutvarande grundfond till fullo inbetalts. Hvad sålunda anmärkts, har af mig blifvit iakttaget.

Därjämte har, enär, på sätt inom högsta domstolen tillika anmärkts, det är nödigt att för registrering inlämnas förteckning å dem, som tecknat nya hufvudlotter, men kommitténs förslag icke innehåller tydlig föreskrift härom, rättelse härutinnan skett genom tillägg till andra stycket af förevarande §.

Enär 68 §, som motsvarar 67 § i kommitténs förslag, jämväl måste afse förändring i äganderätt till hufvudlott, som tillkommit genom grundfondens ökning, har, i enlighet med hemställan inom högsta domstolen, §:en blifvit införd näst efter den nya 67 §.

Den i 70 § vidtagna ändring, enligt hvilken styrelsen skall ofördröjligen för registrering anmäla beslut, hvarom här är fråga, har föranledts af högsta domstolens anmärkning vid 90 § och det i följd däraf till samma § gjorda tillägg.

Med anledning af hvad inom högsta domstolen anmärkts har i 76 § gjorts tydlig hänvisning till de i lagen om aktiebolag förekommande bestämmelser, hvilka skola i tillämpliga delar gälla i fråga om bankbolag, hvarjämte i förslaget intagits stadganden dels (i 30 §) att bestämmelse, innefattande inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda bolaget, ej får registreras och dels (i 59 §) att, då bankbolags egendom afträdes till konkurs, underrättelse om den offentliga stämningen skall, samtidigt med kungörelse därom, genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Ordalydelsen af 77 och 78 §§ har, i öfverensstämmelse med inom högsta domstolen gjorda erinringar, undergått någon jämkning.

I fråga om bankinspektörens befogenhet gent emot bankerna har kommittén i 79 § föreslagit, att bankinspektören skulle äga, där han så pröfvade nödigt, sammankalla styrelsen äfvensom bolagsstämma. Det kunde nämligen, yttrar kommittén, väl tänkas, att en bank råkade i en kritisk belägenhet genom mer eller mindre groft vållande af dess verkställande direktör, därvid det tydliga kunde vara af vikt, att bank-

inspektören finge sätta sig i snabb och direkt förbindelse med styrelsen, eller att styrelsen deltog i beslut om äfventyrliga och klandervärda operationer, då bankinspektören borde äga befogenhet att framlägga förhållandena för bolaget.

Mot bestämmelsen om bankinspektörens befogenhet att sammankalla bolagsstämma hafva fyra ledamöter af högsta domstolen framställt anmärkningar. Det har erinrats, huruledes det uppenbarligen blefve svårt att afgöra, om det funnes tillräckligt vägande skäl för en dylik åtgärd, enär vid pröfning af denna grannliga fråga jämväl måste tagas i betraktande, att åtgärden, fastän den kunde ifrågasättas till följd af äfventyrliga spekulationsaffärer eller en dålig förvaltning, skulle komma att rubba allmänhetens förtroende för banken och därigenom, i motsats till förslagets syfte, kunde lända till skada i stället för nytta. En ledamot af domstolen har därför ansett, att en dylik rätt borde åt bankinspektören inrymmas, allenast då chefen för finansdepartementet, på hemställan af bankinspektören, därom förordnade. En annan ledamot har hemställt, att, därest stadgandet om rätt för bankinspektören att sammankalla bolagsstämma icke kunde helt och hållet uteslutas, samma stadgande måtte ändras därhän, att dylik rätt måtte honom tillkomma allenast för det fall, att Konungen därom förordnade. En tredje ledamot har ifrågasatt, huruvida icke bankinspektörens rätt att sammankalla bolagsstämma kunde göras beroende däraf, att han förut hos styrelsen framställt begäran om dylik åtgärd och att styrelsen underlåtit att inom viss tid efterkomma denna begäran; och slutligen har en fjärde ledamot af högsta domstolen hemställt, att berörda rätt måtte tillkomma bankinspektören allenast då han, efter att vid sammanträde med styrelsen hafva till protokollet framhållit hvad han har att anmärka, af chefen för finansdepartementet bemyndigas att sammankalla stämma.

Det ligger för öppen dag, att bankbolags sammankallande af annan än styrelsen är en så allvarsam åtgärd, att den får tillgripas endast då mycket tungt vägande skäl tala för densamma. Men lika visst synes det mig, att förhållandena inom en banks förvaltning kunna gestalta sig så, att det är af stor nytta, att ett stadgande i den syftning som det ifrågavarande inrymmes i lagstiftningen. Väl är det knappast att antaga, att detsamma någonsin skulle komma till användning, men stadgandets befintlighet skulle i allt fall innebära ett värdefullt medel att komma till tals med en äfventyrlig och egenmäktig bankstyrelse. Att alldeles utesluta stadgandet kan jag därför icke förorda; och synes det mig vara oformligt, att ett beslut af Kungl. Maj:t skulle erfordras

för bolagsstämmas sammankallande. Att chefen för finansdepartementet icke hålles utanför en fråga af denna vikt är själfallet, men jag hyser betänklighet mot att lagen lägger i hans hand att besluta i saken, då allt, som gifver departementschefen sken af att vara en öfverinspektör för bankerna, helst bör undvikas. Däremot är det alldeles tydligt, att den ifrågavarande åtgärden icke får af bankinspektören vidtagas, med mindre styrelsen underlåtit efterkomma af honom framställd begäran om utfärdande af kallelse till bolagsstämma. Ett tillägg till paragrafen i sistnämnda syftning är därför infördt.

Genom stadgandena i första och andra mom. af 83 § har kommittén sökt råda bot för den i förutnämnda yttrande till statsrådsprotokollet framhållna brist i gällande banklagstiftning därutinnan, att annan påföljd än oktrojens förlust icke är fastställd för anmärkt öfverträdelse af lag eller bolagsordning. Kommittén har sålunda i första mom. af paragrafen föreslagit, att förbud må kunna meddelas för verkställighet af olagligt beslut samt vederbörande styrelse föreläggas att, om sådant beslut gått i verkställighet, göra rättelse, där så ske kan, så ock att fullgöra hvad densamma enligt lag och bolagsordning åligger. Konungens befallningshafvande har af kommittén ansetts böra vara den myndighet, som har att meddela ett sådant förbud eller föreläggande; men då ett dylikt ingripande icke alltid kunde vara behöfligt eller lämpligt och för bedömande häraf erfordrades en sakkännedom, som närmast torde vara att påräkna hos bankinspektören, har kommittén föreslagit, att Konungens befallningshafvande skulle äga att sålunda inskrida endast på framställning af denne, därvid Konungens befallningshafvande tydligen skulle hafva att pröfva, huruvida bankinspektörens anmälan vore lagligen grundad. Konungens befallningshafvande skulle äga förelägga vite vid meddelande af föreskrift eller förbud (85 §); och skulle såväl bankinspektören som vederbörande bankstyrelse äga att hos Konungen föra klagan öfver Konungens befallningshafvandes beslut (86 §).

Mot kommitténs förslag i denna del har pluraliteten inom högsta domstolen framställt den anmärkning, att bestämmelsen därom att en hemställan af bankinspektören skulle utgöra ett villkor för Konungens befallningshafvandes ingripande syntes mindre lämpligt med afseende å flera af de fall, som kunde ifrågakomma, och särskildt beträffande den Konungens befallningshafvande enligt 80 § tillkommande rätt att taga del af bolagets räkenskaper och handlingar samt att erhålla äskade upplysningar.

Med hänsyn till denna anmärkning, hvars riktighet icke lär

kunna bestridas, har ifrågavarande moment blifvit omarbetadt så, att hemställan af bankspektören skall utgöra ett villkor för Konungens befallningshafvandes ingripande endast i frågor, som angå bankbolags förvaltning och bokföring, med hvilka frågor Konungens befallningshafvande nu icke äger och icke heller bör tillerkännas befogenhet att af eget initiativ taga befattning.

På det att hvarje påföljd för lagöfverträdelse i det fall, att ett olagligt beslut redan blifvit verkställdt och rättelse icke kunde ske, ej med nödvändighet måtte vara utesluten, har kommittén vidare i andra mom. af 83 § föreslagit, att af bankspektören framställd anmärkning mot sådan af styrelse eller bolagsstämma vidtagen åtgärd, som stode i strid med lag eller den för bolaget fastställda ordning, men icke föranledde anmälan hos Konungens befallningshafvande, kunde, om chefen för finansdepartementet så förordnade, bringas till allmänhetens kännedom. Då emellertid, på sätt högsta domstolen framhållit, ett sådant publicerande kan, utan uttryckligt stadgande i lag, ske, om bankspektören skulle anse sådant lämpligt, har detta moment blifvit ur förslaget uteslutet.

I anledning af en inom högsta domstolen gjord erinran har i 89 § införts en bestämmelse om ansvar för styrelseledamot, som mot bättre vetande låtit i registerboken införa oriktig uppgift, hvarjämte 90 § undergått någon jämkning med anledning af en utaf högsta domstolen framställd anmärkning.

Förslaget till *lag angående bankaktiebolag* innehåller i mycket stor utsträckning enahanda bestämmelser som förslaget till lag angående solidariska bankbolag, ehuru man för vinnande af reda ansett lämpligt, att särskilda lagar utfärdas för de bägge banktyperna. Jämte det jag därför åberopar i tillämpliga delar hvad jag förut anført angående det sistnämnda förslaget, ber jag att angående förslaget till bankaktiebolagslag få särskildt andraga följande.

Den för de solidariska bankbolagen nu gällande lagstiftning bestämmer, att oktroj får meddelas för högst tio år, hvaremot bankaktiebolagslagen medgifver beviljande af tjuguarig oktroj; och kommittén har föreslagit, att denna olikhet i afseende å oktrojtiden må bibehållas. Efter den enskilda sedelutgifningens indragning synes emellertid skäl för denna olikhet knappast förefinnas; och då, för att tillfälle må erhållas att med icke allt för långa mellanrum öfverse bolagsordningarne för bankaktiebolagen, en bestämd praxis att icke meddela dessa längre oktroj än för tio år utvecklats under de senare åren, har i 1 § den

ändring vidtagits, att den tid, för hvilken oktroj må meddelas, bestämmes till *tio* år och därutöfver intill slutet af då löpande kalenderår.

Mot den af kommittén i tredje mom. af 18 § införda, från gällande bankaktiebolagslag hämtade bestämmelse, att ingen må från bolaget uppbära utdelning eller utöfva annan bolagsman tillkommande rättighet, innan han blifvit i registerboken införd, har inom högsta domstolen anmärkts, att till följd af denna bestämmelse en underlåtenhet af styrelsen att i registerboken göra föreskrifna anteckningar om eganderätt till aktier skulle förhindra bolagsman att utöfva sin rätt, men att en dylik underlåtenhet icke borde inverka på denna rätt.

Till rättelse af anmärkta förhållandet är nämnda moment utslutet och i dess ställe till 17 § fogadt ett nytt moment af innehåll att, innan anmälan om förändring i äganderätten till aktie skett, den nye ägaren ej må från bolaget uppbära utdelning.

Mot 22 § har högsta domstolen framställt den anmärkning, att paragrafen borde omredigeras så att den icke medgäfvde den tydning, att bolagsordning finge innehålla bestämmelser, på grund hvaraf aktieägare skulle vara skyldig att för bolagets förbindelser ansvara med mera än han insatt eller åtagit sig insätta. Åt paragrafen har i anledning häraf gifvits samma lydelse som motsvarande paragraf i lagen om aktiebolag.

Vid 88 § har högsta domstolen slutligen anmärkt, hurusom gillande af förslaget gjorde ändring erforderlig i redaktionen af 1 § i lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse; och har i anledning häraf inom finansdepartementet utarbetats förslag till ändring af nämnda lag.

Kommittén erinrar, att det enligt lagstiftningen för enskilda bankinrättningar, såväl den gällande som den nu föreslagna, är bank förbjudet att drifva handel med aktier, i följd hvaraf handel med dylika papper är förbehållen enskilda personer eller inrättningar, hvilka icke, liksom bankerna, stå under det allmännas kontroll; och kommittén har såsom en brist i lagstiftningen betecknat denna frånvaro af alla bestämmelser till reglerande af dylik handel. Att en med tillräckligt kapital utrustad, på lämpligt sätt organiserad och under offentlig kontroll ställd aktieemissionsanstalt skulle, med den fackkunskap rörande industriella företags ekonomiska bärighet och andra hithörande förhållanden, öfver hvilken en sådan inrättning måste antagas komma att förfoga, varda till nytta för industrien, syntes kommittén obestriddigt. Men att utan vidare upphäfva förbudet för bankerna att drifva handel med aktier

vore ingalunda tillrådligt. Hvad i denna fråga enligt kommitténs mening borde göras, vore, att lagstadganden meddelades rörande en ny banktyp, hvilken skulle äga att, under aktiebolagsformen, jämte bankrörelse, idka handel med aktier. Beträffande de fordringar, lagstiftningen borde uppställa på dylika bankaktiebolag, låge det i sakens natur, att dessa bolag i anseende till den risk, som vore med aktieemissionsrörelse förenad, borde utrustas med grundkapital, vida öfverstigande det, som kunde anses tillräckligt för de vanliga bankerna; och föreslog kommittén tre millioner kronor såsom minimigrundfond för dessa bolag. Härförutom borde för sådant bolag gälla, att dess inlåning från allmänheten strängt begränsades och bestämdes till högst sammanlagda beloppet af bolagets egna fonder samt att bolaget skulle vara skyldigt att i firman begagna viss, från de vanliga bankerna skiljaktlig benämning, i hvilket hänseende kommittén föreslog ordet industriförlagsbank. I öfrigt skulle för dessa banker gälla de för bankaktiebolag i allmänhet meddelade stadganden; och har kommittén framlagt ett i enlighet med dessa uttalanden affattadt förslag till *lag angående industriförlagsbanker*.

Endast en af högsta domstolens i lagförslagets granskning deltagande ledamöter har lämnat förslaget utan anmärkning, de öfriga ledamöterna hafva helt och hållet afstyrkt detsamma. Det har därvid uttalats, att det syntes betänkligt, att med handel med aktier, hvilken rörelse vore af synnerligen riskabel natur, förenades rättighet till bankmässig penningeinlåning och att förty, därest en sådan inlåning icke kunde helt och hållet förmenas dem, som drifva aktiehandel, staten åtminstone icke borde åt någon af dessa, åt aktiebolag lika litet som åt andra bolag eller enskilda personer, genom koncessions meddelande förläna skenet af offentlig rekommendation. Genom den föreslagna begränsningen af inlåningen från allmänheten blefve insättarnes säkerhet icke tryggad, då med fonderna skulle ansvaras icke blott för de från allmänheten inlånade beloppen utan ock för bankens öfriga förbindelser; och för dessa senare vore ingen gräns uppställd, utan skulle det stå industriförlagsbankerna öppet att från annan penningeinrättning inlåna hvilket belopp som helst, hvarigenom i industriförlagsbankernas äfventyrliga rörelse kunde komma att indragas äfven de medel, som af allmänheten anförtratts åt andra banker. Faran häraf blefve så mycket större, om två banker stadigt samverkade på det sätt, att den ena under formen af industriförlagsbank drefve aktiehandeln och den andra med vanlig banktyp hade till uppgift att vara den förras förläggare. I hvarje fall borde grundfondens minimikapital vida öfverstiga det föreslagna beloppet.

Utan att vilja fränkänna de inom högsta domstolen sålunda uttalade betänkligheter ett visst berättigande, kan jag icke annat än dela kommitténs uppfattning om önskvärdheten af en lagstiftning för emissionsbanker. Verksamhet af det slag, utlandets emissionsbanker bedriva, är hos oss hänvisad till den rent privata företagsamheten och undandrager sig därigenom all kontroll, äfven den, som allmänheten själf kan utöfva, därigenom att resultatet af en affärsverksamhet framlägges för offentligheten. Att de vådor, en dylik affär kan för de enskilda och det allmänna medföra, härigenom i väsentlig mån förökas, synes mig knappast kunna bestridas. Men härtill kommer, att industrien är under nuvarande förhållanden i saknad af det stöd, en kraftig, välskött och under offentligheten ställd emissionsbank erbjuder; den måste uppsöka den enskilde kapitalisten eller bankiren för att uppbringa det för ett företags åvägabringsande nödiga kapitalet, och då tillräcklig sakkunskap för att bedöma chanserna för en dylik affär där i regeln saknas, blir nog ofta följden, att företag, som sakna förutsättningar att lyckas, sättas i gång, under det andra, som för landet kunde blifva af nytta, dö i sin linda af brist på förlagskapital.

Det förefaller mig för öfrigt, som om man inom högsta domstolen bildat sig en något öfverdrifven föreställning om den risk, som är förenad med en emissionsbanks verksamhet. Vål är denna risk större än vid vanlig bankrörelse, men skött med sakkunskap, försiktighet och redbarhet behöfver en emissionsbank icke gifva sig in i äfventyrligheter, under det å andra sidan hvarje bankverksamhet, hvars ledning icke kännetecknas af nämnda egenskaper, lätt blir äfventyrlig. Den mening, att genom koncessions meddelande skulle förlänas skenet af offentlig rekommendation eller, såsom en ledamot uttrycker sig, en viss garanti för industriförlagsbankernas soliditet, kan jag icke dela. Att en bankrörelse bedrivs på grund af en utaf Konungen fastställd bolagsordning — och om koncession i annan mening är här icke fråga — innebär ju intet annat än att denna bolagsordning och i densamma åberopad lag skola lända banken till efterrättelse; någon garanti för bankens soliditet är därmed icke lämnad, när genom den kontroll, hvarunder banken sålunda kommer, ingalunda kan förebyggas, att banken, den må nu vara af den ena eller den andra typen, genom oförständig skötsel kan komma på obestånd. Såsom ett gif akt för den allmänhet, som kan vilja hos industriförlagsbanken insätta sina penningar, är för öfrigt föreskrifvet, att bankens firma skall innehålla ordet industriförlagsbank. Samma fara, som, på sätt inom högsta domstolen erinras, kan uppstå därigenom att en vanlig bank i en för stor ut-

sträckning förlägger en industriförlagsbank, finnes redan nu, då bankerna ju äro oförhindrade att, i hvilken utsträckning de finna för godt, belåna aktier och därigenom, om denna lånerörelse bedrifves oförsiktigt, äro beroende af dessa värdepappers ofta växlande värden.

Då jag således lika med kommittén anser nyttigt, att lag stiftas för ifrågavarande kreditanstalter, finner jag dock, såsom inom högsta domstolen blifvit anmärkt, att den föreslagna minimisiffran för grundfonden blifvit satt väl låg. Ett stort flertal af de vanliga bankerna äga grundfond, öfverstigande tre millioner; och då det, särskildt för att betrygga de hos industriförlagsbank insatta penningarne, är af vikt, att bankens eget kapital uppgår till ett betydande belopp, har jag föreslagit, att grundfondens minimum bestämmes till fem millioner kronor.

Med anledning af en inom högsta domstolen framställd erinran är vidare i 2 § införd en uttrycklig föreskrift därom, att firman skall utmärka bolagets egenskap af aktiebolag.

Departementschefen uppläste härefter i enlighet med det afgifna yttrandet affattade förslag till

- 1) lag angående solidariska bankbolag,
- 2) lag angående bankaktiebolag,
- 3) lag angående industriförlagsbanker,
- 4) lag angående tillsyn å vissa penningeinträttningar, som drifva sin rörelse utan af Konungen stadfäst reglemente, samt
- 5) lag angående ändrad lydelse af 1 § i lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag som drifva lånerörelse;

och hemställde departementschefen, att förslagen måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, Riksdagen till antagande föreläggas.

Justitieråden Bohman och Quensel åberopade för sin del hvad de vid ärendets behandling i högsta domstolen anført i de delar, där ej genom numera vidtagna ändringar i förslagen de af justitieråden framställda anmärkningar kommit att förfalla.

Statsrådets öfriga ledamöter tillstyrkte bifall till departementschefens hemställan;

och tacktes med bifall till denna hemställan
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen Regenten förordna,
att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition i
ämnet af den lydelse, bilagan litt. — vid detta pro-
tokoll utvisar.

Ex protocollo:
Hjalmar Rettig.